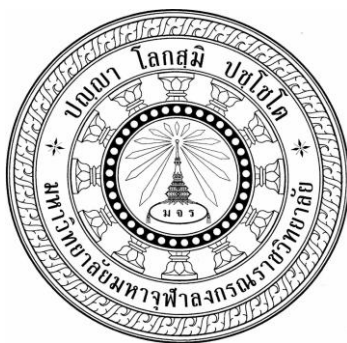

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

A Study of Monks and Novices' Opinion toward the Education
of Dhamma and Pali in Ubonrathathani

โดย

พระมหาบัณฑิต ปญฺฑิตเสวี ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

พ.ศ. ๒๕๕๒

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610652050

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

A Study of Monks and Novices' Opinion toward the Education
of Dhamma and Pali in Ubonrathathani

โดย

พระมหาบัณฑิต ปณฺฑิตเสวี

วิทยาเขตอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๕๒

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610652050

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

A Study of Monks and Novices' Opinion toward the Education of Dhamma and Pali in Ubonrathathani

By

Phramaha Bundit Nishapai, Dr.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Ubonratchathani Campus.

B.E. 2552

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCURS 610652050

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย: การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้วิจัย: พระมหาดิเรก นิสัย ดร.

ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

ปีงบประมาณ: ๒๕๕๒

ทุนสนับสนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ๒) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม -บาลีในจังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง คือ พระภิกษุสามเณรที่กำลังศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี จำนวน ๔๐๐ รูป กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตาราง เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๕๐ รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามพระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกเป็น ๓ ตอนคือ ตอนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามพระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ตอนที่ ๒ เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นแบบสอบถามที่มีมาตราส่วนประเมินค่า ๕ ระดับ ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็น ปัญหาและ อุปสรรค ต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัยพบว่า

๑) ความพึงพอใจของ พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารจัดการของสำนักเรียน

๒) ความพึงพอใจของ พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ใน จังหวัดอุบลราชธานี ได้เสนอแนะเกี่ยวกับ ปัญหา และอุปสรรค ต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนก ธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี สามารถแยกออกเป็นรายชื่อได้ดังนี้ ๑) อยากให้โรงเรียนปริยัติ ธรรมทุกสำนักเรียนได้มีการสอนบาลี และอยากมีครูสอนบาลีด้วย ๒) เสริมการเรียนการสอนนอก สถานที่ให้เต็มที่ มากกว่าเดิมยิ่งขึ้นไป ๓) อยากจะให้มีส่วนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี โดย ใช้โปรแกรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาบาลี เพื่อความเข้าใจในการท่องจำ พระภิกษุ สามเณร ผู้เรียน ๔) การจัดการเรียนการสอนสำหรับครูคฤหัสถ์ ที่สอนตามโรงเรียนปริยัติธรรมควรปฏิบัติ ตนต่อพระภิกษุสามเณร เช่น ไม่ควรตีตัวเสมอท่าน และไม่ควรถูกแสดงกิริยาต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม ออกมา ให้รู้จักเคารพต่อเพศ พระภิกษุ และสามเณร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ แห่งพระพุทธศาสนา

The Research Title: A Study of Monks and Novices' Opinion toward the Education of Dhamma and Pali in Ubonrathathani

The Researcher: Dr. Phramaha Bundit Nishapai

The Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ubonfatchathani Campus

Fiscal year: 2552 / 2009

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study opinions of monks and novices towards studying Dharma in Pali in Ubonratchathani Province 2) to study problems and obstacles of teaching and learning Dharma in Pali in the province. The methodology used in this research is the questionnaire gathering information from sampling groups including 400 monks and novices studying at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ubonratchathani Campus and the Dharma in Pali Schools. The sampling group of 150 is specified by Krejcie and Morgan table. The tools used for collecting data are the questionnaires for monks and novices studying Dharma in Pali in the province which is divided into 3 sections : Section I. General Information of Respondents; Section II. Opinion of Respondents on studying Dharma in Pali in the province. This section is designed in weighting scale of 5 levels; Section III. Open-Ended Questionnaire on opinions of respondents on problems and obstacles in studying Dharma in Pali in the province. The data is analyzed by software packaged program for social science research. Statistics used on data analysis are frequency distribution in percentage, mean, and standard deviation

Research Findings

1) Satisfaction level of monks and novices studying Dharma in Pali in all 3 areas of sections 2 of the research is averagely low. However, if each section is taken to consideration, the highest score is in the area of school management

2) Monks and novices studying Dharma in Pali in the province have expressed problems, obstacles and needs of their study as the following : 1) Pali teaching and Pali teachers are necessary in all Dharma schools; 2) Supplementary Pali teaching outside classroom should be promoted; 3) More information technology, media and program on teaching Pali for understanding and reciting should be provided to learners specially monks and novices; 4) Laymen as Pali teachers should properly behave and respect monks and novices as symbols of Buddhism

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี” ในการวิจัยในครั้งนี้ จะสำเร็จได้ก็เพราะอุปการคุณ และสนับสนุนจากพระครูสารกิจโกศล รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี พระครูสมุห์เจริญ กตปุญโญ ผู้อำนวยการ สำนักงานวิทยาเขตอุบลราชธานี พระครูธรรมธรศิริวัฒน์ สิริวิฑูโน ดร. ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ วิทยาเขตอุบลราชธานี พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และ ขอขอบใจท่าน พระ สฤทธิ์ สุมโน ที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องการจัด เก็บแบบสอบถามและช่วยวิเคราะห์ข้อมูลในการทำงาน วิจัยในครั้งนี้ให้เป็นผลสำเร็จ

ขออนุโมทนาขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และขออนุโมทนาขอบคุณคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ ดร.ประมุล สารพันธ์ เป็นต้น จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร ที่ให้ทุนทำการวิจัยและคอยช่วยเหลือชี้แนะแหล่งข้อมูลในการทำวิจัยด้วยไมตรีจิตอันดียิ่ง

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้เสียสละแรงกายแรงใจ และช่วยสนับสนุนในการทำวิจัยเล่มนี้ด้วยดีตลอดมา ขอทุกท่านจงมีแต่ความสุขความเจริญ และได้รับแต่คุณงามความดีแห่งการวิจัยนี้โดยทั่วกัน

ประโยชน์และคุณงามความดีแห่งการวิจัยนี้ขอน้อมไว้เพื่อเป็นเครื่องสักการบูชาคุณของพระรัตนตรัย ซึ่งมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์และโยมบิดามารดา ครู อุปัชฌาย์อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทสรรพวิชาความรู้ทั้งหมด

สุดท้าย ผู้วิจัยขอกราบระลึกถึงพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้กำลังใจในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยห่วงใย และให้กำลังใจตลอดมา

พระมหาบัณฑิต นิสากัย ดร.

๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญแผนผัง.....	ญ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๖
๑.๓ นิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย.....	๖
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย.....	๗
๑.๕ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	๗
๑.๖ ตัวแปรที่ศึกษา.....	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๗
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๘
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ไทย.....	๘
๒.๑.๑ การศึกษาพระปริยัติธรรมสมัยพุทธกาล.....	๑๑
๒.๑.๒ การศึกษาพระปริยัติธรรมหลังพุทธกาล.....	๑๓
๒.๑.๓ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประเทศไทย.....	๑๓
๒.๑.๔ การศึกษาพระปริยัติธรรมสมัยสุโขทัย.....	๑๓
๒.๑.๕ การศึกษาพระปริยัติธรรมสมัยกรุงศรีอยุธยา.....	๑๔
๒.๑.๖ การศึกษาพระปริยัติธรรมสมัยกรุงธนบุรี.....	๑๔
๒.๒ ความหมายของความคิดเห็น.....	๒๓
๒.๓ ลักษณะของความคิดเห็น.....	๓๑
๒.๓.๑ คุณสมบัติบางประการของทัศนคติ.....	๓๒
๒.๓.๒ วิธีสร้างทัศนคติให้เกิดการเรียนรู้.....	๓๒

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๒.๓.๓ แหล่งอิทธิพลที่มีผลต่อการกำหนดทัศนคติ.....	๓๓
๒.๔ องค์ประกอบของทัศนคติ.....	๓๕
๒.๕ การวัดความคิดเห็น.....	๓๖
๒.๕.๑ หลักในการวัดความคิดเห็น.....	๓๖
๒.๕.๒ ข้อควรคำนึงในการแสดงความคิดเห็น.....	๓๖
๒.๕.๓ เครื่องมือวัดความคิดเห็น.....	๓๘
๒.๖ ความสำคัญของความคิดเห็น.....	๓๘
๒.๗ ความคิดเห็นกับพฤติกรรม.....	๓๙
๒.๗.๑ จุดมุ่งหมายการศึกษา.....	๔๒
๒.๗.๒ พฤติกรรมการศึกษา.....	๔๒
๒.๗.๓ จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม.....	๔๓
๒.๗.๔ ตัวอย่างจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่สมบูรณ์	๔๔
๒.๗.๕ ประโยชน์ของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม.....	๔๔
๒.๗.๖ แนวทางการกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม.....	๔๔
๒.๗.๗ การจำแนกพฤติกรรมในจุดมุ่งหมายทางการศึกษา.....	๔๕
๒.๗.๘ พฤติกรรมการศึกษา ๓ ด้าน.....	๔๕
๑. พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย.....	๔๕
๒. พฤติกรรมด้านจิตพิสัย.....	๔๘
๓. พฤติกรรมทักษะพิสัย.....	๔๘
๒.๘ ธรรมชาติของความคิดเห็น.....	๔๙
๒.๙ กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย.....	๕๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๕๒
๓.๑ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	๕๒
๓.๒ เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๕๒
๓.๓ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๕๓
๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๕๔
๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๕๕
บทที่ ๔ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๕๖
๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๕๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๖๓
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๖๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๖๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๗๒
บรรณานุกรม.....	๗๔
ภาคผนวก	
ผนวก ก บทความวิจัย.....	๗๖
ผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการวิจัย.....	๘๕
ผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์.....	๘๖
ผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	๘๙
ผนวก จ แบบสรุปโครงการ.....	๑๐๑
ประวัติผู้ศึกษาวิจัย.....	๑๐๖

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑ แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ.....	๕๓
๒ แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	๕๔
๓ แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพรรษา.....	๕๔
๔ แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก.....	๕๕
๕ แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการศึกษาทางธรรม.....	๕๕
๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับ การศึกษาความคิดเห็น ของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานีโดยรวมทั้ง ๓ ด้าน.....	๖๐
๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็น ของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านอาคาร และสถานที่พัก.....	๖๑
๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับ ความคิดเห็น ของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านครูผู้สอน.....	๖๒
๙ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับ ความคิดเห็นของ พระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านบริการจัดการเรียน.....	๖๔
๑๐ แสดงความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะที่มีต่อการศึกษาความคิดเห็น ของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี.....	๖๖

สารบัญแผนผัง

แผนผังที่

หน้า

๑	แสดงโมเดลองค์ประกอบทัศนคติ ๓ ประการ (Tricomponent Attudel Model).....	๒๕
๒	แสดงองค์ประกอบของทัศนคติ.....	๓๕
๓.	แสดงกลุ่มตัวแปรต้น และความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย.....	๕๑

บทที่ ๑

บทนำ

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในครั้งพุทธกาล การศึกษาหรือฐานะที่สำคัญของภิกษุสงฆ์สาวก เป็นไปในลักษณะ ๒ ประการด้วยกัน กล่าวคือ คันถฐานะ ๑ วิปัสสนาฐานะ ๑ ภายหลังเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว บรรดาพระมหาสาวกซึ่งมีพระมหากัสสปะเป็นประธาน ได้ทำการสังคายนาพระธรรมวินัยไว้เป็นหมวดหมู่ รวมเรียกว่า “พระไตรปิฎก” นั้น ในครั้งแรกยังคงทรงจำสืบทอดกันมาด้วยวิธี “มุขปาฐะ” จนถึง การสังคายนาครั้งที่ ๕ จึงมีการจารึกลงในใบลานไว้เป็นหลักฐานด้วยภาษาบาลีหรือภาษามคธ ทั้งนี้ ด้วยเล็งเห็นว่ากาลภายหน้า บุคคลจะทรงจำพระไตรปิฎกไว้ไม่ได้ทั้งหมด และจากการที่พระไตรปิฎกได้ถูกจารึกไว้ด้วยภาษาบาลีนี้เอง ภิกษุสงฆ์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฝ่ายเถรวาทจึงหันมาศึกษาภาษาบาลีให้เป็นความรู้พื้นฐานก่อน จากนั้นจึงศึกษาพระไตรปิฎกต่อไป ทั้งนี้ เพื่อรักษาพระธรรมวินัยดั้งเดิมของพระพุทธองค์ ไม่ให้คลาดเคลื่อน หรือวิปลาสไปตามยุคสมัย ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาได้เจริญแพร่หลายไปยังนานาประเทศ จึงมีการคัดลอกพระไตรปิฎกไว้เป็นภาษาของตน ทั้งนี้ เพื่อเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และสามารถถ่ายทอดคำสอนนั้นออกมาอย่างถูกต้องตรงตามพุทธประสงค์

การศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ไทยเรานั้น อาจจะกล่าวได้ว่ามีมานานนับตั้งแต่ ภายหลังการสังคายนา ครั้งที่ ๓ ซึ่งพระเจ้าอโศกมหาราชจัดส่งภิกษุสงฆ์ไปประกาศพระพุทธศาสนาในนานาประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ซึ่งวิธีการสอน และตำราประกอบการเรียนการสอนก็แตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัย แต่ส่วนใหญ่การเรียนการสอนคงจะไม่ใช้การนำเอาพระไตรปิฎกทั้งหมดมาศึกษา แต่อาจจะเอาเนื้อหาตอนหนึ่งในพระไตรปิฎกมาศึกษาบ้าง หรือนำเอาคัมภีร์ชั้นอุรคถาที่เกี่ยวข้องกับพระไตรปิฎกมาศึกษาบ้าง ผลจากการเล็งเห็นการถดถอยของพระมหาเถระในอดีต นับตั้งแต่การสังคายนา ครั้งที่ ๑ จนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งได้มีการศึกษาภาษาบาลีอันเป็นภาษาที่จารึกคำสอนของพระพุทธองค์นั้น จึงทำให้พระพุทธศาสนายังคงดำรงมั่น และเจริญแพร่หลายมาตราบเท่าทุกวันนี้^๑

^๑ <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=๓๕๕๘๖๕>. สืบค้นวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

การจัดตั้งสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในกรณีที่วัดใดวัดหนึ่งที่มีความประสงค์จะจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ก็สามารถดำเนินการได้ตามความเหมาะสม โดยเบื้องต้นการบริหารจัดการในด้านการจัดการเรียนการสอน วัดจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเองหมด เช่น ๑. ต้องมีสถานศึกษาหรือสถานที่ที่จะใช้ทำการเรียนการสอน ซึ่งอาจจะไม่จำเป็นต้องสร้างอาคารเรียนหรือโรงเรียนก็ได้ อาจจะใช้ศาสนสถานภายในวัด เช่น ศาลาการเปรียญ หรือศาลาบำเพ็ญบุญ อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนก็ได้ ๒. ต้องมีครู และนักเรียนพอสมควร ๓. ต้องเตรียมวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น กระดาน โต๊ะ เก้าอี้ คอมพิวเตอร์ พรินเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร กระดาษพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งในปีแรกของการเปิดการเรียนการสอนต้องลงทุนในการนี้พอสมควร แต่ปีถัดไปอุปกรณ์บางอย่างก็ไม่ต้องจัดหาอีก ๔. ต้องอำนวยการวัสดุการเรียนแก่นักเรียน เช่น ตำราเรียน สมุด ปากกา เป็นต้น ๕. ต้องมีงบประมาณดำเนินการ เช่น นิตยภัตครู จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ รางวัด หรือทุนทางการศึกษา เป็นต้น

การเปิดสอนในปีแรกอาจจะจัดให้มีการเรียนการสอนในบางชั้น เช่น บาลีไวยากรณ์ ประโยค ๑-๒ หรือประโยค ป.ธ.๓ ก็ได้ โดยใช้คำว่า “สำนักศาสนศึกษา” นำหน้าชื่อวัดนั้น ๆ ก่อน หลังจากนั้นเมื่อมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยเป็นเวลา ๓-๕ ปี ขึ้นไปและมีจำนวนนักเรียนสมัครเรียน สมัครสอบ และสอบได้ติดต่อกันเป็นจำนวนที่พอควรอาจจะทำเรื่องขออนุมัติให้จัดตั้งเป็น “สำนักเรียน” หรือ “โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัด” ได้ โดยอาจจะอาศัย “ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัด พ.ศ.๒๕๔๑” เพื่อนำเสนอเรื่องตามลำดับขั้นเพื่อขออนุมัติต่อไป ซึ่งมีกรอบแนวคิดหรือเงื่อนไขที่สำนักศาสนศึกษานั้นๆจะต้องดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้ คือ ๑.เป็นสำนักศาสนสถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี-นักธรรมไปพร้อม ๆ กัน มีนักเรียนส่งเข้าสอบและสอบได้ประโยคบาลีสนาทมหลวงติดต่อกัน ๓ พ.ศ. ขึ้นไป ๒. เป็นสำนักศาสนศึกษาที่มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตั้งแต่ชั้นบาลีไวยากรณ์ ถึงชั้นเปรียญธรรม ๔ ประโยค ๓.มีครู – อาจารย์ ผู้ดำเนินการสอนครบทุกชั้นทุกประโยค ๔. มีนักเรียนเข้าสอบประโยคบาลีสนาทมหลวง ตั้งแต่ชั้นประโยค ๑-๒ ถึงชั้นเปรียญธรรม ๔ ประโยค ไม่น้อยกว่า ๒๐ รูป มีผลการสอบได้ของนักเรียนมากพอสมควร ๕. มีอาคารเรียนสัปปายะ และมีบุคลากรทางการศึกษา คือ ผู้จัดการ อาจารย์ใหญ่ ครู นักเรียน

ในปัจจุบันจากการสำรวจสถิติจำนวนสำนักเรียน ที่จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี-แผนกบาลี และส่งนักเรียนเข้าสอบความรู้ประโยคบาลีสนาทมหลวง แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ

ก. สำนักเรียนส่วนกลาง หมายถึง สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น ๘๖ สำนักเรียน

ข. สำนักเรียนส่วนภูมิภาค หมายถึง สำนักเรียนคณะจังหวัดทั้งในส่วนของมหานิกายและธรรมยุติ (ธ) ที่มีการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ที่ตั้งอยู่ในเขตต่างจังหวัดทั้งหมด ซึ่งในสำนักเรียนคณะจังหวัดแต่ละแห่งอาจจะประกอบด้วยสำนักศาสนศึกษาและสำนักเรียนโรงเรียนประจำจังหวัดอื่นๆอีกหลายสำนักก็ได้ แต่เวลาส่งรายชื่อของนักเรียนผู้ขอสมัครเข้าสอบความรู้ประโยคบาลีสนามหลวง จะต้องส่งในนามสำนักเรียนคณะจังหวัดนั้นๆเพียงอย่างเดียว ปัจจุบันมีจำนวนสำนักเรียนคณะจังหวัดทั้งสิ้น ๑๑๗ สำนักเรียน

ค. สำนักเรียนโรงเรียนประจำจังหวัด หมายถึง สำนักศาสนศึกษาที่ผ่านเกณฑ์พิจารณาแต่งตั้งให้เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม ตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งปัจจุบันมีทั้งสิ้น ๓๑ แห่ง

การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ให้ดำเนินไปบรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้วางไว้นั้น ต้องอาศัยทรัพยากร (Resource) สำคัญใน ๔ ด้าน หรือ 4 M คือ

๑. คน (Man) หมายถึงบุคลากรทางการศึกษา ที่มีส่วนร่วมในการบริหาร และการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

๑.๑ เจ้าสำนักเรียน คือ ผู้ที่เป็นเจ้าอาวาสวัดนั้น หรือ ผู้จัดการ คือ พระ ภิกษุที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร ทำหน้าที่เป็นประธานในการบริหารการศึกษา

๑.๒ ครูใหญ่ หรือ อาจารย์ใหญ่ พระภิกษุผู้เป็นหัวหน้าที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลในการบริหารในการจัดการเรียนการสอน

๑.๓ ครู/อาจารย์ประจำชั้น หรือ ครู/อาจารย์ประจำวิชา คือ พระภิกษุหรือสามเณร ซึ่งทำหน้าที่ในการสอนภายในสำนักเรียนแต่ละแห่ง อาจจะเป็นครู/อาจารย์ ภายในสำนักเรียนก็ได้ หรือจะนิมนต์มาจากภายนอกสำนักเรียนก็ได้ ซึ่งครูสอนดังกล่าวมี ๒ ลักษณะ คือ

๑.๓.๑ ครูไม่เป็นทางการ ได้แก่พระภิกษุสามเณร ผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าสำนักเรียน/ผู้จัดการ/อาจารย์ใหญ่ ให้ทำหน้าที่เป็นครูสอนอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยยังไม่ได้รับตราตั้งให้เป็นครูสอนอย่างเป็นทางการ

๑.๓.๒ ครูอย่างเป็นทางการ ได้แก่พระภิกษุสามเณร ผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าสำนักเรียน ผู้จัดการ อาจารย์ใหญ่ ให้ทำหน้าที่เป็นครูสอนอย่างใดอย่างหนึ่งโดย ได้รับตราตั้งให้เป็นครูสอนอย่างเป็นทางการจากเจ้าสำนักเรียน เจ้าสำนักเรียนคณะจังหวัด ในบางกรณีหากครูอาจารย์ภายในสำนักเรียนไม่พอ หรือไม่สามาถนิมนต์หาครูอาจารย์จากสำนักเรียนอื่นมาช่วยสอน

ได้ ก็อาจจะเชิญรามาส ผู้เป็นอดีตนหาเปรียญ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในด้านภาษาบาลีมาช่วยสอนก็ได้

การคัดเลือกครูอาจารย์ เพื่อจะทำหน้าที่เป็นครูสอนชั้นไหน/วิชาอะไร เจ้าสำนักเรียนหรืออาจารย์ใหญ่ผู้ใดผู้หนึ่ง หรืออาจจะพิจารณาาร่วมกัน โดยคัดเลือกจากพระภิกษุสามเณรภายในสำนักเรียนผู้ทรงคุณวุฒิและวัยวุฒิเป็นเกณฑ์ และครู อาจารย์รูปนั้น อาจจะสอนรูปละวิชาก็ได้ รูปละชั้นสอนทั้งสองวิชาก็ได้ หรือชั้นนี้สอนวิชาหนึ่งแล้วสอนอีกชั้นหนึ่งวิชาหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละสำนักเรียน และความพร้อมของครู อาจารย์ผู้ทำหน้าที่สอนก็ได้

๒. เงิน (Money) เป็นงบประมาณในการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนต่างๆ ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก เพราะต้องใช้เป็นทุนในการอำนวยความสะดวกในหลายๆ ด้าน เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่านิยัตติถวายผู้สอน ค่าทุนการศึกษา ค่าจัดกิจกรรมทางการศึกษา เช่น การสอบสนามวัด การจัดอบรมบาลีก่อนสอบ เป็นต้น ซึ่งงบประมาณนี้มาจาก ๓ ส่วน คือ

๒.๑ เงินอุดหนุนจากภาครัฐ ผ่านทางสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๒.๒ เงินทุนนิธิ เงินผาติกรรม เป็นต้น ภายในวัด

๒.๓ เงินบริจาคจากพุทธบริษัทโดยทั่ว ๆ ไป

๓. วัสดุ (Materials) เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่สำนักเรียนจะต้องจัดหาให้กับนักเรียนและคณะครู เช่น ตำราเรียน สมุด ดินสอ ปากกา คอมพิวเตอร์ ปริ้นเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร เทปเสียง เครื่องเทป เป็นต้น ซึ่งตำราเรียนอาจจะใช้ระบบการยืมสืบทอดจากนักเรียนรุ่นพี่สู่รุ่นน้องก็ได้ ถ้าไม่ชำรุดหรือเสียหายมากเกินไป

๔. การจัดการ (Management) เป็นการนำเอาทรัพยากรทั้ง ๓ ประการ มาบูรณาการ และจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้ได้ผลคุ้มค่า สิ้นเปลืองน้อยแต่เกิดประโยชน์สูงสุด โดยอาศัยรูปแบบและโครงสร้างการบริหารในรูปของคณะกรรมการ

การจัดการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีในเขตจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบันนี้ ถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสอบผ่านเพียงอย่างเดียว ในขณะที่เดียวกันการศึกษาต่อแผนกธรรมและบาลี ถือว่าเป็นขบวนการศึกษาขั้นต้น จึงเข้าใจว่า ยังไม่ถึงที่สุดของการบวชเรียน จึงเรียนควบคู่ไปกับการศึกษาสามัญ เพราะส่วนหนึ่งมีความเข้าใจว่าการศึกษภาษาบาลีเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่สามารถดำรงชีพหรือนำไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้ จึงทำให้บทบาทในการจัดการเรียนการสอนทั้งสองแผนกค่อนข้างจะลำบาก ครูผู้สอนไม่มี รวมถึงปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนไม่พร้อม จึงทำให้ขาดแรงจูงใจในการเรียน เมื่อนักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายตำราเรียน ครูผู้สอน จึงหันไปเรียนปริยัติสามัญแทน เช่น เรียนระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก ในสาขาวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก เพราะเข้าใจว่า

วิชาการหรือศาสตร์ทางโลกย่อมเป็นหนทางในการประกอบอาชีพในอนาคตได้ เมื่อไม่มีผู้เรียนการจัดการเรียนการสอนทั้งสองแผนกเริ่มกระต่อนกระแท่น มาเรียนบ้าง ไม่มาเรียนบ้าง หลบไปเล่นเกมส้อมไค้บ้าง ถึงแม้จะมีการวางมาตรการในการบังคับใช้กับพระภิกษุสามเณรภายในวัด แต่ไม่สามารถระงับยับยั้งได้ ประเด็นสำคัญคือ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน เกมส้อมไค้จึงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป รวมไปถึงการเข้าไปทำลายระบบการจัดการศึกษาปริยัติธรรม เมื่อนับจำนวนนักเรียนในเขตจังหวัดอุบลราชธานีแล้วนั้น มีเพียงประมาณ ๔-๕ สำนักเท่านั้น ที่ยังคงรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นเฉพาะการศึกษาทางด้านพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีเอาไว้อย่างเหนียวแน่น

ดังนั้น ถึงแม้จะมีการเรียนการสอนเข้มงวดมากเพียงใด ย่อมเป็นจุดบอดที่ทำให้พระภิกษุสามเณรหันหลังให้กับการศึกษาทางด้านพระปริยัติธรรม ถึงแม้จะมีสำนักเรียนที่มีความเข้มงวดในการสอน ถึงแม้จะวางเงินอัดฉีดสำหรับผู้สอบได้จำนวนมากเพียงใดก็ตาม การดำเนินการยกระดับคุณภาพผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ไม่ว่าจะเป็น เงินเดือน หรือสวัสดิการต่างๆ แต่สิ่งสำคัญที่ผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม-บาลี กำลังประสบปัญหา คือทิศทางในการสอนไม่เป็นไปในแนวเดียวกัน เพราะปัจจุบันแต่ละสำนักก็สอนไปตามแนวทางของตนเอง ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ควรมีการจัดทำหลักสูตรการสอนให้เหมือนกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ใช่สำนักไหนจะสอนอะไรก็ได้ให้แก่ผู้เรียนของตน ซึ่งเกรงว่า การเรียนการสอนพระปริยัติธรรมจะไม่มีมาตรฐาน รวมทั้งควรอบรมการเรียนการสอนให้แก่ครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมอย่างต่อเนื่องด้วย เมื่อเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนการสอนแล้ว ย่อมทำให้พระภิกษุสามเณรที่จะเข้ามาเป็นศาสนทายาทนับวันยิ่งลดลง โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี จะต้องนำสามเณรจากต่างจังหวัดเข้ามาบวชเรียนแทน เพราะเด็กเข้าไปเรียนในโรงเรียนทั่วไปหมด นอกจากนี้ พระสงฆ์จะมีลดลง ดังนั้น ทางวัดทั่วประเทศจะต้องเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคต

อย่างไรก็ดี แม้ว่า จะมีการจัดการสอนด้านปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี เข้มงวดอย่างไร ก็ไม่สามารถลดจำนวนพระภิกษุสามเณรที่เลือกตัดสินใจที่จะศึกษาต่อในโรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญลงได้ เพราะถ้าหากยังไม่มีปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือทิศทางในการจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนได้ นับวันผู้เรียนจะยิ่งจะลดลงจนไม่มีผู้สืบทอดเจตนารมณ์หลักภาษาที่เป็นรากเหง้าที่ก่อให้เกิดศาสนา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษางานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี”

๒. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนก
ธรรม-บาลี

๒.๒ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนก
ธรรม-บาลี

๓. นิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย

๓.๑ การศึกษา หมายถึง การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนก
ธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

๓.๒ ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงความคิดของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระ
ปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลีในจังหวัดอุบลราชธานี

๓.๓ พระภิกษุ หมายถึง พระภิกษุที่กำลังศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-
บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

๓.๔ สามเณร หมายถึง เหล่ากอของสมณะ ที่กำลังศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกธรรม-บาลีในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

๓.๕ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม หมายถึง การศึกษาพระธรรมวินัย คำสั่ง
สอนของพระพุทธเจ้า ที่รวบรวมเป็นอรรถประวัติ ประวัตินิพนธ์ของพระสาวกหลักธรรมคำสั่งสอนที่แยก
แยกย่อยออกเป็นหมวดหมู่รวมไปถึงพระวินัยบัญญัติ ที่สมควรแก่การประพฤติปฏิบัติให้มีความรู้
ความเข้าใจอย่างถูกต้องจนสามารถแนะนำสั่งสอนอบรมตนเองและผู้อื่นให้เกิดความเข้าใจและ
นำไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง

๓.๖ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี หมายถึง การศึกษาภาษาบาลีที่พระพุทธเจ้า
ทรงแสดงธรรมแก่เหล่าสาวกพระปิณาสพโดยออกประกาศศาสนาแก่หมู่มหาชนจำนวนมาก แก่
สรรพสัตว์ทั้งหลาย เพื่อการประกาศพระศาสนาในครั้งพุทธกาล ซึ่งเป็นภาษาที่มีถิ่นกำเนิดมาจาก
ประเทศอินเดีย เรียกว่าภาษามคธ หรือ มคธี

๔. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

๔. ๑ ขอบเขตทางด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลี ในเขตจังหวัดอุบลราชธานีและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

๔. ๒ ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

ศึกษาลักษณะของการจัดการเรียนการสอน ความคิดเห็นของการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี และปัญหาและอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

๕. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุสามเณรที่กำลังศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี จำนวน ๔๐๐ รูป กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตาราง เกรจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, ๑๙๗๐ : ๖๐๘) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕ แล้วหาสัดส่วนโดยการสุ่มแบบง่าย

๖. ตัวแปรที่ศึกษา

๖.๑ ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

๖.๒ ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลี ในด้านการจัดการเรียนการสอนและรับทราบปัญหาและอุปสรรคด้วย

๗. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๗.๑) ทำให้ทราบความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

๗.๒) ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคต่อการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาแนวความคิดของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในทางพระพุทธศาสนา ผู้ที่บวชเข้ามาจะต้องศึกษาหลักธรรมคำสอนเพื่อให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ในหลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และนำไปปฏิบัติให้เห็นผลในชีวิตจริง และเป็นผู้แทนศาสนาในการนำเอาหลักคำสอนในพุทธศาสนานั้นไปเผยแผ่แก่มวลมนุษยชาติ จุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ การศึกษาเรียนรู้ให้เข้าถึงแก่นแท้ในทางพระพุทธศาสนา การศึกษาหลักธรรมคำสอนจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่มีคำสอนอธิบายกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางด้านพระปริยัติธรรม ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องแนวความคิดของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนนักระรม-บาลี เพื่อรับทราบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาภาคปริยัติธรรม-บาลี และแก้ไขปัญหาที่พบเห็นในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป^๑

ในบทนี้ คณะผู้วิจัยจะนำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับแนวคิดของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี จากเอกสารวิชาการต่าง ๆ โดยแยกออกเป็น ๕ หัวข้อ อันประกอบไปด้วย

- ๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ไทย
 - ๑.๒ ความหมายของความคิดเห็น
 - ๑.๓ ลักษณะของความคิดเห็น
 - ๑.๔ องค์ประกอบของความคิดเห็น
 - ๑.๕ การวัดความคิดเห็น
 - ๑.๖ ความสำคัญของความคิดเห็น
 - ๑.๗ ความคิดเห็นกับพฤติกรรม
 - ๑.๘ ธรรมชาติของความคิดเห็น
 - ๑.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

^๑ <http://www.watyaichaimongkol.net/index.php?mo=๓&art=๑๓๕๕๔๒>, สืบค้นวันที่ ๑๖ ตุลาคม

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ไทย

การศึกษาพระปริยัติธรรม คือ การศึกษาเล่าเรียนในพระธรรมพระวินัย เป็นส่วนสำคัญของการรักษาพระศาสนาให้ดำรงสืบต่อไป เนื่องจากว่า หากไม่มีผู้ใดเล่าเรียนในพระธรรมวินัยแล้ว การทำตามพระธรรมวินัย (ปฏิบัติ) และการบรรลุนิพพาน (ปฏิเวธ) ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เรื่องนี้มีปรากฏในอรรถกถา มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ อนุปทวรรค พุทธาคูสูตร ว่า อันตรธาน ๓ เพราะชื่อว่า อันตรธานมี ๓ อย่าง คือ ปริยัตอันตรธาน ปฏิเวธอันตรธาน ปฏิบัติอันตรธาน ในอันตรธาน ๓ นั้น การศึกษาพระไตรปิฎก ๓ เรียกว่า “ปริยัติ” การแทงตลอดสัจจะ เรียกว่า “ปฏิเวธ” ปฏิปทา (เครื่องดำเนิน) เรียกว่า “ปฏิบัติ”

ใน ๓ อย่างนั้น ปฏิเวธและปฏิบัติมี อาจเกิดข้อบกพร่องได้ เพราะขาดการศึกษาอย่างละเอียดตามขั้นตอน พระภิกษุทั้งหลายผู้ทรงปฏิเวธ ย่อมมีมากในเวลาเดียวกัน และเป็นการขึ้นไวแสดงได้ชัดเจนว่า ภิกษุนี้เป็นปุถุชน ขึ้นชื่อว่า ภิกษุผู้เป็นปุถุชน ไม่ใช่จะมีได้ครั้งเดียวในทวีปหรือประเทศนั้นเท่านั้น แม้ผู้บำเพ็ญการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดทั้งหลาย ยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติจนก่อให้เกิดการเรียนรู้อันนำไปสู่แนวทางสุดท้าย คือ ปฏิเวธ ได้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ ปฏิเวธและปฏิบัติจึงชื่อว่า เป็นเหตุสุดวิสัยที่เกิดขึ้นแก่ผู้ที่ศึกษาบ้าง และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์หลังจากผ่านกระบวนการศึกษามาแล้ว แต่สำหรับการศึกษาหลักปริยัตินั้น ถือว่า เป็นสิ่งสำคัญของการดำรงอยู่แห่งพระพุทธศาสนา^๒

พระผู้ที่เป็นบัณฑิตได้ศึกษาพระไตรปิฎกแล้ว ย่อมบำเพ็ญปฏิเวธและปฏิบัติให้บริบูรณ์ พระบรมโพธิสัตว์ของพวกเราทำอภิญญา ๕ และสมาบัติ ๗ ให้เกิดในสำนักของอาฬารดาบสแล้ว ได้ถามถึงปริกรรมเนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติ ท่านอาฬารดาบส บอกว่าไม่รู้ นับจากนั้น พระองค์จึงได้เสด็จไปยังสำนักของอุทกดาบส เทียบเคียงคุณพิเศษที่ได้บรรลุแล้ว ได้เรียนถามถึงการปริกรรมเนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติ ท่านดาบสก็บอกให้จดหมดสิ้นภูมิความรู้ตน ในลำดับแห่งคำพูดของท่านดาบสนั่นเอง พระบรมโพธิสัตว์ สามารถทำเนวสัญญานาสัญญายตนฌานนั้นให้สำเร็จฉันใด ภิกษุผู้มีปัญญาก็ฉันนั้นเหมือนกัน ดังนั้น เมื่อผ่านกระบวนการศึกษา จัดเถลา

^๒ พระมหานันทนิตี สุขโม. หลักการศึกษาพระปริยัติธรรม. วัดใหญ่ชัยมงคล สำนักปฏิบัติธรรม ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ๒๕๕๓, หน้า ๒๗.

การศึกษาปริยัติแล้ว ย่อมสามารถกระทำปฏิเวธและปฏิบัติทั้งสองประการให้บริบูรณ์ได้ ประเด็นสำคัญคือ เมื่อปริยัติยังดำรงอยู่ พระศาสนาย่อมเป็นอันตั้งอยู่สืบต่อไป

เมื่อใดปริยัตินั้นอันตรธานหายไป เมื่อนั้นพระอภิธรรมจักเสื่อมก่อน ในพระอภิธรรมนั้น คัมภีร์ปฎิฐานจะอันตรธานก่อนกว่าทุกคัมภีร์ คัมภีร์ธรรมสังคหะอันตรธานหายไปภายหลังโดยลำดับ เมื่อพระอภิธรรมปฎิฐานอันตรธานหายไปแล้ว แม้ปิฎกทั้งสองยังคงดำรงอยู่ พระศาสนาย่อมเป็นอันตั้งอยู่ได้ ในปิฎกเหล่านั้น เมื่อพระสูตรต้นตอปิฎกจะอันตรธานหายไป อังคุตตรนิกายย่อมอันตรธานหายไปก่อน เริ่มแต่เอกาทศกนิบาตจนถึงเอกกนิบาต ต่อจากนั้น สังยุตตนิกายย่อมอันตรธานหายไป เริ่มแต่จักกเปยยาลสูตรจนถึงโฆมตรณสูตร ต่อจากนั้น มัชฌิมนิกายย่อมอันตรธานหายไป เริ่มแต่อินทริยภาวนาสสูตรจนถึงมูลปริยายสูตร ต่อจากนั้น ทีฆนิกายย่อมอันตรธานหายไป เริ่มแต่ทสุตตรสูตรจนถึงพรหมชาลสูตร ปุจฉาคาถา (คือคาถาที่เป็นคำถาม) คาถาเดียวบ้าง สองคาถาบ้าง ยังอยู่ไปเป็นระยะเวลานาน แต่ไม่อาจทรงพระศาสนาไว้ได้เหมือน สัพพัญญา ๑ และอาฬวกปุจฉา เป็นต้น

โย โว อานนทุ มยา ธมฺโม จ วินโย จ

เทสิโต ปญฺญุตโต โส โว มมจฺเจยน สตุฏฺธา

“อานนท์ ! ธรรมและวินัยใดที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่ท่านทั้งหลาย โดยการล่วงไปแห่งเรา ธรรมและวินัยนั้น ย่อมเป็นศาสดาของท่านทั้งหลาย”

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล ประชาชนชาวไทย มากกว่าร้อยละ ๙๕ นับถือพระพุทธศาสนา โดยมีพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ ตามโบราณราชประเพณี พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานชีวิตจิตใจ และเป็นแกนกลางของวัฒนธรรมไทยทุกสาขา ชาวไทยทุกคนมีนิสัยรักถิ่นกำเนิดของตนและสืบทอดประเพณีอันดีงาม และครั้งหนึ่งในชีวิตของผู้ชายที่จะต้องออกบวชศึกษาพระธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา คือ ควรได้รับการบรรพชา-อุปสมบท บวชเรียนก่อนมีครอบครัว การบวชเรียนมีความหมายอยู่ในตัวเองแล้วว่า เป็นการเข้าถือเพศเป็นบรรพชิตตามแนวทางและหลักความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา และศึกษาพระธรรมวินัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยศึกษาจากพระไตรปิฎก อันเป็นหัวใจสำคัญของศาสนา ประกอบไปด้วยพระวินัย พระสูตร และพระอภิธรรม

^๓ ที. มหา. (ไทย) ๑๐/๑๔๑/๑๓๘.

ซึ่งเรียกว่าศึกษาพระปริยัติธรรม เราจะพบอยู่เสมอว่า ผู้ที่มีความรู้ในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี จะได้รับการยกย่องเคารพนับถือจากมหาชนทั่วไปว่า เป็นผู้แตกฉานในพระไตรปิฎก ซึ่งไม่จำเป็นว่าเป็นพระภิกษุเท่านั้น แม้แต่สามเณรจำนวนไม่น้อยที่ได้รับเกียรติอันนี้มาแต่โบราณกาล ดังเช่น สามเณรแก้ว ในเรื่องขุนช้างขุนแผน เป็นต้น

พระภิกษุ สามเณรที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนานั้น จะต้องรักษาและสืบเจตนารมณ์ ในการครองเพศสมณะ อันได้แก่ การรักษาระเบียบวินัยสงฆ์อย่างเคร่งครัด การศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ การปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่โอกาส และการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวพุทธทั่วโลก มีภาระหน้าที่ที่จะต้องศึกษาพระไตรปิฎก เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกรอบของพระธรรมวินัย เพื่อให้มองเห็นคุณค่าและประโยชน์ที่เป็นหนึ่งในพุทธบริษัทสี่ อันประกอบด้วย ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในฐานะที่เป็นบรรพชิต ย่อมมีภารกิจที่แตกต่างจากสามัญชนธรรมดา ดังนั้น ศาสนกิจที่สำคัญของบรรพชิตซึ่งจะต้องมีความเสียสละ ทำลายทิฐิหรือความคิดเห็นส่วนตัวที่ขัดแย้งต่อหลักธรรมคำสอนออกไป พยายามอุทิศตนให้แก่พระศาสนาอย่างถูกต้อง ตามความเป็นจริง โดยเต็มความสามารถ เพื่อมุ่งสู่จุดหมายปลายทางของพระพุทธศาสนา คือ พระนิพพาน ได้แก่ ความสิ้นสุดแห่งทุกข์ และเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ ในระดับที่มีคุณภาพ สามารถให้การอบรมสั่งสอนแนะนำให้ผู้อื่นได้รู้ในสิ่งที่ตนรู้แล้ว ให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้ จะต้องกระทำด้วยความเชื่อมั่นตามหลักศรัทธา ๔ เพื่อธำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา ให้มั่นคงสถาพรยิ่ง ๆ ขึ้นไป อันจะเป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่แก่มวลมนุษยชาติในโลกยุคใหม่

การศึกษาพระปริยัติธรรมที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คันถธุระ เป็นหน้าที่ของ พระอุปัชฌาย์ อาจารย์จะต้องสั่งสอนแก่สัททวิหาริก และอันเตวาลิกของตน พระมหาภิกษุผู้เป็นประมุขของชาติ ทรงให้อุปถัมภ์การศึกษาของคณะสงฆ์ โดยจัดให้มีการสอบไล่ความรู้ทางพระปริยัติธรรม ของพระภิกษุและสามเณร ยกย่องผู้มีความรู้ ความสามารถ ให้ปรากฏด้วยการพระราชทานวิทยฐานะ สมณศักดิ์ ตลอดจนให้การถวายความอุปถัมภ์ทางด้านจตุปัจจัย ทุนการศึกษา เพื่อให้การสนับสนุนพระภิกษุ สามเณร ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ตามเกณฑ์ที่กำหนด ให้ดำรงคงอยู่ในพระพุทธศาสนา ด้วยดี เพื่อสืบทอดอายุกาลของศาสนาต่อไปอย่างถูกต้อง และมีคุณภาพตามหลักพระธรรมวินัย

๒.๑.๑ การศึกษาพระปริยัติธรรมในครั้งพุทธกาล

สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงวางระบบศึกษาไว้เป็นสามขั้นตอนด้วยกันคือ

๑. ชั้นปริยัติ

๒. ชั้นปฏิบัติ และ

๓. ขั้นปฏิบัติ

ขั้นปฏิบัติ เป็นการศึกษาศรีธรรมวินัย ให้มีความรู้ในพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า รวมทั้งพระวินัย คือข้อบัญญัติต่าง ๆ ที่จะต้องประพฤติ ให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องถ่องแท้ เพื่อจะได้นำมาประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตรงทาง และยังสามารถแนะนำสั่งสอนผู้อื่น ให้มีความรู้ความเข้าใจ ในพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง

ขั้นปฏิบัติ เป็นการนำเอาพระธรรมวินัยที่ได้ศึกษามาจนรอบรู้ และเข้าใจถ่องแท้ดีแล้ว มาประพฤติปฏิบัติด้วยกาย วาจา และใจ ในสองข้อแรก ส่วนใหญ่ก็จะเป็นไปในกรอบของพระวินัย คือศีลนั่นเอง ส่วนข้อที่สามเป็นการเจริญภาวนา อันได้แก่การฝึกสมาธิ ซึ่งเป็นสมาธิในพระพุทธศาสนา มิใช่สมาธิโดยทั่วไป รายละเอียดในการนำไปสู่สมาธิมีอยู่พร้อมมูล และชัดเจนแล้วในพระไตรปิฎก เมื่อได้สมาธิในระดับที่จะนำไปใช้ปฏิบัติวิปัสสนาได้ จึงน้อมนำไปสู่การทำวิปัสสนาอันเป็นอุบายให้เกิดปัญญา ที่รู้เห็นความเป็นไปต่าง ๆ ของโลกตามความเป็นจริง

ขั้นปฏิบัติเป็นขั้นที่แสดงผลลัพธ์ของการประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยในระดับต่าง ๆ ในเรื่องต่าง ๆ ตามลำดับ จนถึงขั้นทำที่สุดแห่งทุกข์เป็นจุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา

ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาแก่พระสงฆ์สาวกเป็นประจำทุกวัน นอกจากนั้น พุทธกิจประจำวันอีกประการหนึ่งคือ ทรงสอดส่องดูแลในยศัตว์ที่พระองค์ควรไปแสดงธรรม เพื่อให้ผู้นั้นได้สำเร็จมรรคผล ตามควรแก่อุปนิสัยของเวไนยสัตว์นั้น ๆ นอกจากพระภิกษุสงฆ์แล้ว บรรดาพุทธศาสนิกชนก็พากันไปฟังธรรมจากพระพุทธองค์ โดยตรงในตอนเย็นเป็นประจำทุกวัน พระภิกษุรูปใดหรือหมู่คณะใดฟังพระธรรมเทศนาจากพระพุทธเจ้า ซึ่งบางครั้งทรงแสดงแต่โดยย่อ ทำให้ยังเข้าใจไม่แจ่มแจ้ง ได้ชักชวนหมู่คณะไปไต่ถามพระเถระผู้ทรงคุณวุฒิให้อธิบายโดยพิสดารให้ฟัง พระเถระดังกล่าวมีพระสารีบุตร พระมหากัจจानะ และพระมหากัสสปะ เป็นต้น แล้วทรงจำไว้ เมื่อมีโอกาสก็กราบทูลถามพระพุทธเจ้าว่า พระธรรมเทศนาเรื่องนั้น ๆ พระมหาเถระองค์นั้น ๆ ได้อธิบายโดยพิสดารเป็นอย่างไรนั้น พระพุทธองค์ก็ทรงรับรองว่าคำอธิบายนั้นถูกต้อง แม้พระองค์จะทรงอธิบาย ก็จะอธิบายอย่างนั้น การศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้านี้เรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม นั่นเอง

คำสอนของพระพุทธเจ้ามีองค์ ๘ ประการ เรียกว่า “นวัคคัสตฤศาสน์” ได้แก่ สุตตะ เภยยะ เวชยการณะ ทถา อุทาน อิติวุตตะกะ ชาดก อัปภูตธรรม และเวทลละ การศึกษาพระปริยัติธรรมก็เพื่อรักษาพุทธวจนะ ให้ดำรงอยู่ พระพุทธเจ้าใช้ ภาษามคธ หรือเรียกกันโดยทั่วไปว่า ภาษาบาลี ในการแสดงพระธรรมเทศนา เนื่องจากเป็นภาษาที่คนทั่วไปในมณฑลประเทศ ใช้กันอยู่อย่างแพร่หลาย ดังนั้น แม้ว่าจะมีการแปลพระธรรมวินัยออกเป็นภาษาต่าง ๆ ในระยะเวลาต่อมา แต่ต้อง

ไม่ละทิ้งพุทธวจนะเดิมที่เป็นภาษาบาลี เพื่อการจัดเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐาน ในการตรวจสอบความหมายที่แท้จริง ป้องกันความวิปลาสคลาดเคลื่อนจากการแปลความหมายไปสู่ภาษาต่าง ๆ

๒.๑.๒ การศึกษาพระปริยัติธรรมหลังพุทธกาล

หลังจากที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว บรรดาพระสงฆ์ จึงใช้วิธีท่องจำพระธรรมวินัยด้วยปาก เรียกว่า มุขปาฐะ สืบทอดกันต่อมา โดยการท่องจำเป็นหมู่คณะ เป็นการแบ่งกันทรงจำ ผู้ที่มีความชำนาญทางพระวินัยก็ศึกษาพระวินัย เรียกว่า พระวินัยธร ผู้ชำนาญทางพระสูตร ก็ศึกษาพระสูตรตันตปิฎก เรียกว่า พระสูตรตันติกะ ผู้ที่ชำนาญทางพระอภิธรรมก็ศึกษาพระอภิธรรม เรียกว่า พระอภิธัมมิกะ

พระภิกษุสามเณรที่มีความตั้งใจศึกษาอย่างจริงจัง ย่อมสามารถใช้ภาษาบาลีได้ทั้งสิ้น ท่านเหล่านั้นต้องมีความรู้ในภาษาบาลีเป็นอย่างดี ต่อมาในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ที่อยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ ๓ ได้ทรงจัดให้มีการสังคายนาพระธรรมวินัย ครั้งที่ ๓ เมื่อทำเสร็จแล้วได้ส่งพระสงฆ์ที่เป็นพระอรหันต์ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแคว้นแคว้นต่าง ๆ รวม ๕ คณะ คณะของพระโสณะ และพระอุตตระ ได้มายังสุวรรณภูมิ อันได้แก่ พื้นที่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประเทศไทยปัจจุบันเป็นศูนย์กลาง โดยมีนครปฐม เป็นราชธานี เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๓๐๓

๒.๑.๓ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประเทศไทย

ในยุคแรก เมื่อปี พ.ศ. ๓๐๓ ดังกล่าวแล้ว เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท

ยุคที่สอง เมื่อปี พ.ศ. ๖๖๐ พุทธศาสนาฝ่ายมหายาน จากแคว้นกัสมิระ ได้เผยแผ่มาทางดินแดนทางใต้ของสุวรรณภูมิ คือ เกาะสุมาตรา ชวา และกัมพูชา ล่วงมาถึงประมาณปี พ.ศ. ๑๓๐๐ ก็ได้แพร่ขยายขึ้นมาถึงปัตตานี สุราษฎร์ธานี ที่ไชยา

ยุคที่สาม เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๑๖๐๐ พุทธศาสนาแบบพุกาม ได้แพร่เข้ามาถึงอาณาจักรลานนา และอาณาจักรทวารวดี

ยุคที่สี่ เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๑๕๐๐ พระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้แผ่จากประเทศลังกา เข้ามาทางภาคใต้ของไทย คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช เรียกว่า ลัทธิลังกาวงศ์

๒.๑.๔ การศึกษาพระปริยัติธรรมสมัยสุโขทัย

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้ทรงฟื้นฟูพระพุทธศาสนาขึ้นที่กรุงสุโขทัยได้ทรงอาราธนาพระเถระ ผู้เชี่ยวชาญและแตกฉานในพระไตรปิฎก ฝ่ายเถรวาทลัทธิลังกาวงศ์มาสถิตที่กรุงสุโขทัย ทรงส่งเสริมให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรมอย่างกว้างขวาง ได้จัดให้มีการศึกษาเล่าเรียน

พระปริยัติธรรมแก่พระสงฆ์ในพระราชวัง ในรัชสมัยพระมหาธรรมราชาลิไท พระองค์ได้ทรงศึกษาพระปริยัติธรรมจากผู้เชี่ยวชาญในพระไตรปิฎกหลายท่าน ทั้งที่เป็นบรรพชิตและฆราวาสจนแตกฉาน จนสามารถรจนาเตฏุมิกถา หรือที่เรียกกันว่า ไตรภูมิพระร่วง มีชื่อเสียงตราบจนถึงทุกวันนี้

๒.๑.๕ การศึกษาพระปริยัติธรรมในสมัยอยุธยา

พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ได้ทรงส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม ด้วยการกล่าวยกย่องพระสงฆ์ที่ทรงความรู้ในพระไตรปิฎก ให้มีสมณศักดิ์ ผู้ที่มีความรู้ภาษามคธดี เคยบวชเรียนมาแล้วก็โปรดเกล้าฯ ให้รับราชการในตำแหน่งราชบัณฑิต มีการบอกหนังสือพระในพระบรมมหาราชวัง ในสมัยอยุธยา อาณาจักรล้านนาซึ่งอยู่ทางภาคเหนือของไทย มีเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง เป็นต้น ได้มีการส่งคายนาศาสนาพระไตรปิฎกในสมัยพระเจ้าติโลกราช แห่งเมืองเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ.๒๐๒๐ ตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ แห่งกรุงศรีอยุธยา นับเป็นการส่งคายนาศรีครั้งแรกในประเทศไทย การศึกษาพระไตรปิฎกในยุคนี้นับว่าสูงส่งมาก มีพระเถระหลายรูปของเชียงใหม่และลำพูน ได้รับรณาคัมภีร์พระพุทธศาสนาหลายคัมภีร์ด้วยกัน เช่น พระสิริมังคลาจารย์ ได้รับรณามังคลทีปนี พระญาณกิตติ ได้รับรณายोजनाพระวินัย พระสูตร พระอภิธรรม และสัททวาฬเสถ และได้จัดให้มีการสอบไล่พระปริยัติธรรมอย่างเป็นทางการ โดยใช้วิธีแปลพระไตรปิฎกด้วยปากเปล่า ผู้ที่สอบได้ พระมหากษัตริย์ทรงยกย่องให้เป็นบาเรียน และให้มีสมณศักดิ์เป็นพระมหา นำหน้าชื่อ บาเรียนดังกล่าวมีอยู่หลายชั้นด้วยกันคือ บาเรียนตรี บาเรียนโท และบาเรียนเอก โดยผู้ที่แปลได้พระสูตรตามที่กำหนดเป็น บาเรียนตรี ผู้ที่แปลได้พระสูตรและพระวินัยเป็น บาเรียนโท ผู้ที่แปลได้ทั้งพระสูตร พระวินัย และพระปรมาัตถ์ เป็นบาเรียนเอก

การศึกษาพระปริยัติธรรมในสมัยนี้มีการบอกหนังสือ ทั้งในวัดและในวัง สำหรับการไล่หนังสือ ก็จัดให้มีเป็นครั้งคราว ตามแต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้มีการสอบ พระสงฆ์ผู้เล่าเรียนจนมีความรู้ ก็จะเป็นอาจารย์บอกหนังสือต่อ ๆ กันไป โดยไม่จำเป็นต้องมุ่งเข้าไปสอบ

๒.๑.๖ การศึกษาพระปริยัติธรรมในสมัยกรุงธนบุรี

หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยา บ้านเมืองอยู่ในสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด ผู้คนต่างหนีเอาตัวรอด เมื่อพระเจ้าตากสินมหาราช ได้รวบรวมกำลังกู้เอกราชของชาติกลับคืนมาได้จนเป็นปึกแผ่นแล้ว ในปีเดียวกันนั้นคือ ปี พ.ศ. ๒๑๑๐ ก็ได้ทรงมีพระราชดำริที่จะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองเป็นปกติสุขเช่นที่เคยเป็นมาก่อน จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้พระศรีสุริยปริชา ให้สืบเสาะหาพระเถระผู้รู้ธรรมให้มาประชุมกันที่วัดบางหว้าใหญ่ (วัดระฆังโฆสิตา

ราม) พระเจ้าตากสิน ฯ ได้ทรงตั้งพระอาจารย์ดี วัดประดู่กรุงเก่า ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้สูงและมีอายุพรรษามากด้วย ขึ้นเป็นพระสังฆราช และตั้งพระเถระอื่น ๆ ขึ้นเป็นพระราชาคณะฐานานุกรมน้อยใหญ่ เหมือนครั้งกรุงศรีอยุธยาให้สถิตอยู่ในพระอารามต่าง ๆ ในกรุงธนบุรี ให้สั่งสอนคัมภีร์และวิปัสสนาธุระ แก่ภิกษุสามเณรโดยทั่วไป เมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยา นอกจากบ้านเมือง ปราสาทราชวัง วัดวาอาราม จะถูกเผาพลาญโดยสิ้นเชิงแล้ว บรรดาคัมภีร์พระไตรปิฎกก็พลอยถูกเผาสูญหายหมดสิ้นไปด้วย พระองค์จึงได้โปรดเกล้า ฯ ให้สืบทอดรวบรวมคัมภีร์พระไตรปิฎกที่หลงเหลืออยู่ตามหัวเมืองต่าง ๆ ตลอดจนไปจนถึงกรุงกัมพูชา แล้วเอามาคัดลอกสร้างเป็นพระไตรปิฎกฉบับหลวงไว้ แต่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ก็สิ้นรัชกาลเสียก่อน

สรุปว่า การจัดการศึกษานั้น มีความสำคัญที่ทุกคนจะต้องช่วยกันรักษา สืบทอดเอาไว้ให้ดี เพราะเมื่อรับทราบความเป็นมาของการจัดการศึกษาทางด้านพระปริยัติธรรมดีแล้ว จักมีความตั้งใจและศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ อันจะเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอนาคต เพราะเมื่อเขาชนหันหลังให้กับการศึกษาแล้ว แม้การเรียกตนเองว่า เป็นชาวพุทธ จักไม่สามารถรักษาพระพุทธศาสนาได้ ฉะนั้น เมื่อเรามองถึงความเปลี่ยนแปลงในการศึกษาปริยัติธรรมเริ่มตั้งแต่ยุคสมัยที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนแก่พระภิกษุขีณาสพ พระอรหันต์ เป็นต้น จักมองเห็นคุณค่าในการศึกษาหลักธรรมคำสอนเอาไว้ในกาลต่อไป

ในการศึกษาเรื่อง "การศึกษาแนวความคิดของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี" ถือว่าเป็นการศึกษานำร่องนำเสนอข้อมูลและแนวทางในการกำหนดนโยบายและข้อเสนอแนะ ในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยได้รับคำปรึกษาหารือและคำแนะนำจากพระเถระในเขตปกครองจังหวัดอุบลราชธานี รวมไปถึงการนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษา/ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้จำกัดการศึกษาความคิดร่วมกันของพระภิกษุสามเณรเพื่อรับทราบแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาพระ ปริยัติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี

โดยวิธีการกรอกแบบสอบถาม จำนวน ๓๐๐ รูป ได้แก่ พระผู้สอนหลักสูตรพระปริยัติธรรม พระที่เคยศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม พระที่กำลังศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม สามเณรที่กำลังศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยศึกษาแนวทางการจัดการเรียนพระปริยัติธรรมตามรายละเอียดดังนี้

๑. สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม

๑.๑ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี มีสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่คล้ายคลึงกัน ดังมีข้อสรุปสาระสำคัญๆ ต่อไปนี้

๑) ด้านหลักสูตร

ในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี มีเนื้อหาสาระ เก่าเกินไป และภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก โดยเฉพาะเนื้อหาสาระในแผนกบาลี ที่มุ่งเน้นความจำและการแปลมากกว่าสร้างความเข้าใจ ขาดการประยุกต์ใช้ ไม่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน จึงควรปรับปรุงภาษาที่ใช้ให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย จัดระบบเนื้อหาให้ง่ายต่อการเข้าใจ มีคำอธิบายให้ชัดเจน ควรจัดเกลาสำนวนต่างๆ ให้ทันสมัย และควรเพิ่มวิชาการทางโลก เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้หลากหลาย มีความแตกฉาน สามารถเชื่อมโยงประยุกต์ใช้ และมีความสนใจอยากเรียนมากยิ่งขึ้น

เวลาเรียน การจัดเวลาเรียนยังไม่เป็นระบบ ไม่แน่นอน มีเวลาเรียนน้อยเกินไป จึงไม่สามารถทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง จึงควรเพิ่มเวลาเรียนหรือขยายเวลาเรียนให้มากขึ้น โดยอาจปรับเวลาเรียนเป็นคาบ จัดให้เรียนตลอดทั้งปี และมีการสับเปลี่ยนเรียนวิชาอื่นด้วยวิธีการเรียนการสอน เน้นการท่องจำ และการแปล ไม่ค่อยมีการประยุกต์ใช้และขาดการคิดวิเคราะห์ จึงควรเน้นทักษะทั้ง ๔ ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน โดยปรับวิธีการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์มากขึ้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตได้ และปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้เกิดความศรัทธาในการเรียน และเพิ่มกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากขึ้น

๒) ด้านกระบวนการเรียนการสอน

ครูผู้สอนไม่เพียงพอ มักใช้ระบบที่สอนท่อง ครูขาดความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ขาดประสบการณ์ ไม่สามารถประยุกต์ใช้กับสภาพจริง ขาดการศึกษาอบรม และขาดขวัญกำลังใจ ซึ่งครูผู้สอนควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณวุฒิ และมีประสบการณ์ทางโลกด้วย เพื่อสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ในปัจจุบัน เปรียบเทียบ อธิบาย และประยุกต์ใช้ และควรอบรมวิชาครู พัฒนาเทคนิควิธีการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจอย่างแท้จริง อีกทั้งเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูผู้สอนด้วย หนังสือ ตำราประกอบการเรียน เป็น ตำราเก่าเกินไป ขาดการปรับปรุง และภาษาที่ใช้ยาก จึงควรมีตำราสากลที่เป็นมาตรฐานเดียวกันโดยคณะสงฆ์รับรองอย่างเป็นทางการ เพื่อใช้เป็นหลักสูตรกลาง และจัดเกลาสำนวนต่าง ๆ ให้ทันสมัย สามารถเข้าใจง่าย และควรส่งเสริมให้มีการผลิตตำราหรือคู่มือประกอบการเรียนให้มากขึ้น

นอกจากนั้น สื่อ-อุปกรณ์ประกอบการสอน มีการใช้น้อยหรือแทบไม่มี ควรจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนส่งเสริมจัดทำและพัฒนาสื่อที่น่าสนใจ และใช้อย่างแพร่หลาย อาคารสถานที่ มักใช้ศาลาการเปรียญ ซึ่งมักมีเสียงรบกวน และบรรยากาศไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ กับแคบ ไม่ปลอดโปร่ง แสงสว่างไม่เพียงพอ ควรมีสถานที่เรียนเป็นเอกเทศ ควรจัดเป็นห้องเรียนเฉพาะเป็นสัดส่วน จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอทั้งภายในและภายนอก มีบรรยากาศและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้

๓) ด้านการวัดและประเมินผล

เกณฑ์การวัดและประเมินผล ครูผู้สอนมักจะวัดตามมาตรฐานของตนเองและความจำเป็นของผู้เรียนมากกว่าความเข้าใจและการคิดเชิงวิเคราะห์สร้างสรรค์ ไม่มีเกณฑ์มาตรฐาน และกฎเกณฑ์แน่นอน ควรปรับเกณฑ์การวัดและประเมินผลโดยใช้วิธีดำเนินการตามทางสายกลาง จัดระบบให้มีมาตรฐานเดียวกัน โดยเน้นการวัดความเข้าใจและการประยุกต์ใช้มากกว่า วัดความจำ ความยากง่ายของข้อสอบ ยากเกินไป ขาดการทดสอบความยากง่าย ควรมีการทดสอบความยากง่ายของข้อสอบ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของ ผู้เรียนครอบคลุมทุกด้าน ข้อสอบควรเน้นการประยุกต์ใช้ และควรปรับปรุงการออกข้อสอบโดยให้เด็กทำ มีการสอบเก็บสะสมได้ในทุกระดับ ทั้งนี้ ควรให้ผู้สอนได้ประเมินผลการเรียน พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน หรือองค์ประกอบ อื่น ๆ ประกอบด้วย

๑.๒ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะโดยสรุปดังนี้

๑) ด้านหลักสูตร

เนื้อหาสาระ วิชาธรรม/บาลีมีความซ้ำซ้อนกับเนื้อหาของแผนกธรรม/บาลี ควรจัดให้มีเรียนภาษาบาลีเพิ่มขึ้น เพื่อให้พระเณรมีความรู้จริง สามารถนำความรู้ไปสอนผู้อื่นได้เวลาเรียน มีความเหมาะสมแต่มีปัญหาสำหรับผู้กำลังศึกษานักธรรม/บาลี วิธีการเรียนการสอน ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ขาดวิธีการที่ทันสมัย ควรเพิ่มการคิดวิเคราะห์ และปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้ทันสมัย

๒) ด้านกระบวนการเรียนการสอน

เนื่องจากครูผู้สอนมีจำนวนน้อย จึงมีความรู้ในวิชาที่สอน และไม่ค่อยมีเวลาทุ่มเทให้กับงานสอน ควรมีการบรรจุให้เป็นครูประจำ และมีระบบขึ้นเงินเดือน จะเป็นการจูงใจครูมากขึ้น หรือมีการทำผลงานจะทำให้มี การพัฒนาการเรียนการสอนได้หนังสือ ตำราประกอบการเรียน ไม่เพียงพอ วิชาทางศาสนา มีจำนวนน้อยเกินไป สื่อ-อุปกรณ์ประกอบการสอน มีน้อย ไม่เพียงพอ ขาดวัสดุ เสียหาย ควรปรับปรุงสื่อการสอนและมีอุปกรณ์ให้ทันสมัย และให้เพียงพอต่อความต้องการ อาคารสถานที่ มีเสียงรบกวน แสงสว่างไม่เพียงพอ

๓) ด้านการวัดและประเมินผล

เกณฑ์การวัดและประเมินผล เป็นการวัดความจำมากกว่า การคิดเชิงวิเคราะห์ ควรวัดให้ได้ทั้งความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติจริงและควรมีการจัดประชุมร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานที่แน่นอน และแจ้งนโยบายการบริหารงานวิชาการเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันความยากง่ายของข้อสอบ ปานกลาง ควรให้มีมาตรฐานเดียวกัน

๒. ความเป็นไปได้ของการนำหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ควบบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่พระภิกษุสามเณร ได้เรียนรู้ อย่างเกื้อกูลกันที่มีระบบในระยะเวลาเดียวกัน

การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลีที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้ดำเนินการจัดการศึกษาต่อไป ส่วนการนำหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี โดยนำรายวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่ของแผนกธรรมและแผนกบาลีไปจัดสอนในแต่ละระดับชั้นของแผนกสามัญศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนวความคิดที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เสนอปัญหา/อุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และได้รับข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๒.๑) ผู้ที่เห็นด้วยและมีความเห็นว่าเป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา เป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาวิชาธรรม/บาลีมากยิ่งขึ้น ทำให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นผลดีและเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอนาคต อีกทั้งเป็นการจูงใจ ดึงดูดผู้เข้ามาบวช เป็นการเพิ่มบุคลากรทางศาสนาให้มากขึ้นและพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพตามความต้องการของสังคม

ด้านคุณภาพการศึกษา ทำให้การศึกษาพระปริยัติธรรม มีความสมบูรณ์และน่าสนใจศึกษามากขึ้น ไม่มีช่องว่างทางความรู้ มีความเป็นเอกภาพ เป็นระบบเดียวกันที่เป็นมาตรฐานสากล เป็นการให้การศึกษที่เหมาะสมแก่ศาสนทายาทที่ดี ได้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม มุ่งองค์ความรู้ที่หลากหลาย มีความรู้ก้าวหน้าทันกับการศึกษาทางโลก เป็นการยกระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี แห่งศาสนจักรพระสงฆ์ไทย

ด้านการบริหารจัดการ เป็นการลดความซ้ำซ้อนของผู้เรียน และผู้สอน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และสะดวกในการจัดการศึกษา การบริหารหลักสูตร การบริหารบุคลากร และสถานที่ เป็น การลดภาระค่าใช้จ่าย แบ่งเบาภาระเจ้าสำนักเรียน และสนับสนุนให้ พระระดับบริหารต่าง ๆ ในแต่ละวัดได้ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการทางด้านศาสนศึกษามากขึ้น ด้านผู้เรียน ทำให้มีความรู้ที่หลากหลาย มีความรู้ทั้ง ๓ ด้าน ควบคู่กันไป และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ช่วยลดปัญหาและภาระของพระเณรในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งสองแผนกด้วย ไม่เสียเวลาในการเรียนและการเดินทาง และการเรียนมีความเกี่ยวเนื่องกัน ทำให้สามารถเรียนนักธรรม/บาลีได้ง่ายขึ้นและเข้าใจมากขึ้น

๒.๒) ผู้ที่ไม่เห็นด้วยและมีความเห็นในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านคุณภาพการศึกษา ในแต่ละหลักสูตรมีความพิเศษอย่างลงตัว และมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน หากนำมารวมเป็นหลักสูตรเดียว อาจจะทำให้แต่ละหลักสูตรหย่อนคุณภาพลงได้ และการเรียนแผนกธรรม-บาลี จะต้องให้ความสำคัญศึกษาอย่างจริงจัง เพราะเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา หากนำมารวมกับแผนกสามัญ จะทำให้ใช้เวลาเรียนยืดออกไป ผู้เรียนจะท้อ ไม่ได้ผลการเรียนที่ดี

ด้านการบริหารจัดการ เวลาเรียนอาจไม่เพียงพอ ต้องใช้เวลาเรียนมากขึ้น ด้านผู้เรียน เป็นนักเรียนที่หนักยิ่งขึ้น เพราะการเรียนสามัญศึกษาดั้งเดิมจะง่ายกว่าและใช้เวลาเรียนน้อยกว่า หากมีการเรียนนักเรียนธรรม/บาลีเพิ่มขึ้น ผู้เรียนอาจจะรับไม่ไหว แบ่งเวลาลำบากในการศึกษา ไม่มีทางเลือกตามที่ตนสนใจ ทำให้มีความรู้สึกเบื่อหน่าย เป็นผลให้ไม่สนใจเรียนทั้ง ๒ แผนก

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อ ๒.๑-๒.๒ นั้น อย่างไรก็ตาม หากดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาดังกล่าว คาดว่าจะมีปัญหา/อุปสรรคที่จะเกิดขึ้น ดังนี้

ด้านคณะสงฆ์อาจไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่มีแนวคิด เชิงอนุรักษนิยม และอาจทำให้เกิดความสับสนระหว่างพระสงฆ์กับผู้เรียนภายในวัด เพราะไม่มีโอกาสได้สอนหรือดูแลอย่างใกล้ชิด อีกทั้งกฎระเบียบของสำนัก/วัดห้ามพระเณรเรียนนอกสำนัก จนกว่าจะจบเปรียญธรรมตามที่เจ้าอาวาสกำหนด

ด้านคุณภาพการศึกษา ความรู้ทั้ง ๒ ด้านโดยรวมจะหย่อนคุณภาพ เนื้อหาสาระของแต่ละแผนกจะไม่สมบูรณ์ ไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทำให้ไม่มีผู้ที่รู้บาลี/นิกกรรมอย่างแท้จริง และการจัดการศึกษาในวัดทั้งแผนกธรรม/บาลีอาจหย่อนยาน ด้อยคุณภาพ มีจำนวนผู้เรียนลดลง

ด้านการบริหารจัดการ เวลาในการเรียนการสอนอาจไม่เพียงพอผู้บริหารและครูผู้สอนขาดความพร้อม ขาดงบประมาณ และขาดการวัดผลที่มีมาตรฐานชัดเจน

ด้านผู้เรียน ผู้เรียนอาจเรียนหนักมากขึ้น เพราะต้องเรียน ทั้ง ๒ ด้านพร้อม ๆ กัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อถึงกัน ทำให้ความรู้ทั้ง ๒ ด้านลดน้อยลงไป เกิดความเครียด ความเบื่อหน่าย ไม่สนใจศึกษา

๒.๓) ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และแผนกบาลีบรรจุไว้ในหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในแต่ละชั้นปี ควรมีการดำเนินการในแต่ละด้านดังนี้

ด้านคณะสงฆ์ ควรมีการประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจในทิศทางเดียวกันควรให้พระภิกษุ/สามเณรศึกษาที่วัดจนจบนักธรรมตรีก่อนเข้าเรียนแผนกสามัญ ศึกษา เพื่อมีโอกาสได้สอนและดูแลอย่างใกล้ชิด

ด้านคุณภาพการศึกษา ควรกำหนดนโยบายให้การศึกษาสงฆ์มีความเป็นเอกภาพและเป็นปัจจุบัน ศึกษาความแตกต่าง และจุดร่วมระหว่างการศึกษาสงฆ์กับการศึกษาทั่วไป และปรับมาตรฐานการเรียนการสอนแผนกธรรม-บาลี ให้มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

ด้านการบริหารจัดการเวลาเรียน ควรเพิ่มชั่วโมงเรียนให้มากขึ้นและจัดช่วงระยะเวลาการสอบให้เหมาะสม การวัดและประเมินผลวิชาธรรม-บาลี อาจใช้ข้อสอบสนามหลวงเช่นเดียวกับสำนักเรียนที่วัดเปิดสอนหรือใช้ข้อสอบแกนกลางของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ศึกษา หรือใช้ข้อสอบที่อาจารย์ผู้สอนแต่ละโรงเรียนเป็นผู้ออกข้อสอบ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญด้วย

ด้านบุคลากร จะต้องมีการอบรมพระผู้บริหาร ครูผู้สอน ในเรื่องวิธีการเรียนการสอนและการประเมินผล ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และพัฒนาในด้านเทคนิคการสอนและการเผยแผ่ศาสนาธรรม อีกทั้งจัดบรรจุครูให้พอเพียง โดยอาจบรรจุบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง ๒ แห่ง เข้าสอนประจำ

ด้านหลักสูตร ควรปรับโครงสร้างหลักสูตรให้เหมาะสม โดยยึดคุณภาพของผู้เรียนและลดวิชาการทางโลกบางวิชาที่ไม่สำคัญ และปรับการเรียนแผนกธรรม-บาลี ให้มีเนื้อหาลดน้อยลง แต่คงไว้ในประเด็นสำคัญที่ผู้เรียนควรทำความเข้าใจ ลดการเน้นท่องจำ ให้เน้นการคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้น โดยมีการศึกษาวิจัยการรวมหลักสูตรพระปริยัติธรรมทั้ง ๒ แผนกดังกล่าว และศึกษาวิจัยเนื้อหาสาระของหลักสูตรธรรม-บาลี ที่สมควรกำหนดให้เรียนในแผนก สามัญศึกษา เพื่อนำมากำหนดหลักสูตร

๓. ความเป็นไปได้ของการนำหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี (ป.ธ.๔-ป.ธ.๕) บรรจุไว้ในหลักสูตรระดับชั้นอุดมศึกษา

การนำหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี (ป.ธ.๔-ป.ธ.๕) บรรจุไว้ในหลักสูตรระดับชั้นอุดมศึกษา โดยนำรายวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่ของแผนกบาลี (ป.ธ.๔-ป.ธ.๕) ไปจัดสอนในแต่ละระดับชั้นอุดมศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนวความคิดที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เสนอปัญหา/อุปสรรค ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และได้รับข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๓.๑) ผู้ที่เห็นด้วย มีความเห็นว่าเป็นประโยชน์ในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านการสืบทอดพระพุทธศาสนา เป็นการให้ความสำคัญและยกระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีซึ่งเป็นหัวใจ สำคัญของ พระพุทธศาสนา ประสานประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรม และพัฒนาบุคลากรทางศาสนา เพื่อการดำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคงต่อไป

ด้านคุณภาพการศึกษา จะทำให้ผู้ศึกษาในระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ทั้ง ๒ ระดับ คือ ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก มีทั้งวิชาการทางด้านพุทธศาสตร์ รวมไปถึงด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม และจะทำให้หลักสูตรบาลีเกิดประโยชน์มากขึ้น เอื้ออำนวยต่อชีวิตมากขึ้น

ด้านการบริหารจัดการ ควรเป็นระบบที่ดี และจัดแบ่งเวลาเรียนให้เหมาะสม

ด้านผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาชีวิตที่ดีขึ้น มีความหลากหลาย ในการเรียน และการคบเพื่อน

๓.๒) ผู้ที่ไม่เห็นด้วย มีความเห็นในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านคุณภาพการศึกษา แต่ละหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายที่ตรงตามเป้าหมายอยู่แล้ว ไม่ควรเปลี่ยนแปลง ควรคงหลักสูตรเดิมไว้ แต่ปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม

ด้านคุณภาพการศึกษา จะทำให้การเรียนบาลีหย่อนคุณภาพ เพราะไม่มีผู้เรียนที่มีความรู้อย่างแท้จริง

ด้านผู้เรียน ระดับปริยัติแผนกสามัญเป็นการศึกษาที่ยากอยู่แล้ว หากต้องศึกษาธรรมบาลีด้วย จะทำให้พระภิกษุสามเณรไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดูหนังสือ จากข้อ ๓๑-๓๒ มีปัญหา/อุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้น มีดังนี้

ด้านคุณภาพการศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดหลักสูตร อาจไม่สามารถจัดทำหลักสูตรได้ตรงตามวัตถุประสงค์และมีคุณภาพคงเดิม และเป็นการจำกัดผู้ที่เข้ารับการศึกษโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เพิ่งบวชเรียนใหม่ ทำให้ระดับความสนใจการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งสองแผนกโดยรวมของพระภิกษุสามเณรลดลง

ด้านการบริหารจัดการ ขาดความพร้อมในการจัดระบบการเรียนการสอน ทั้งในเรื่องของการจัดหลักสูตร การคัดเลือกเนื้อหาเพื่อนำมาสอนให้สัมพันธ์กับผู้เรียนโดยตรง เวลาในการศึกษาอาจไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการดำเนินการ ขาดแคลนครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ และภูมิความรู้ที่แตกฉานเฉพาะด้าน

ด้านผู้เรียน เป็นภาระหนักสำหรับพระภิกษุสามเณรและการเรียนหลายอย่างพร้อมกัน อาจทำให้เกิดความสับสน เบื่อหน่าย และอาจไม่สามารถเรียนจบ สอบได้ตามกรอบเวลาที่กำหนดเอาไว้ได้

๓.๓) ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี (ป.ธ.๔-ป.ธ.๕) บรรจุไว้ในหลักสูตรระดับชั้นอุดมศึกษา มีดังนี้

ด้านคณะสงฆ์ ควรทำความเข้าใจขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการมหาเถรสมาคม ด้านการบริหารจัดการ ควรจัดการอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้ ความสามารถอย่างเหมาะสมโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาธรรม-บาลี จัดตารางเวลาการเรียนให้เหมาะสม ปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ โดยเน้นการเชื่อมโยงความรู้ อาจใช้ข้อสอบบาลีสนามหลวงโดยมีหลายข้อให้เลือกในการวัดและประเมินผล

ด้านหลักสูตร ควรกำหนดให้เรียน ป.ธ.๔-ป.ธ.๕ ในระดับอุดมศึกษาเฉพาะปริญญาตรี แต่สำหรับปริญญาโท-เอก ยังไม่ควรกำหนดให้เรียน ป.ธ.๖-ป.ธ.๘ ควรให้เป็นการศึกษาเฉพาะทาง ควรกำหนดให้มีหลักสูตรหรือวิชาเสริมให้เพียงพอเหมาะสมแก่ระดับชั้น โดยควรปรับปรุงและเพิ่มการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ และวิชาวิธีวิจัยเข้าไปด้วย

๔. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม

๔.๑) ควรมีหลักสูตรพิเศษเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและระยะเวลาเพื่อศึกษาศาสนธรรม คือ (๑) หลักสูตรสำหรับผู้มุ่งเรียนรู้ทางพระธรรม พระวินัยและภาษาบาลี โดยเฉพาะ (๒) หลักสูตรสำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาชีวิตด้วยการศึกษาค้นสูงสุดแต่ไม่มีโอกาสได้ศึกษา (๓) หลักสูตรสำหรับผู้บวช ๓ เดือน (๔) หลักสูตรสำหรับผู้บวช ๑๕ วัน (๕) หลักสูตรสำหรับผู้บวช ๗ วัน

๔.๒) ควรแยกระบบการศึกษาออกเป็นอย่างน้อย ๓ แบบ ดังนี้ แบบที่ ๑ แบบศึกษาพระปริยัติธรรมโดยตรง คือ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ที่คณะสงฆ์ ดำเนินการจัดการศึกษาอยู่ในปัจจุบัน เป็นการศึกษาเพื่อธำรงรักษาพระพุทธศาสนาโดยตรง แบบที่ ๒ แบบผสมผสาน คือ แบบที่ ๑ โดยเพิ่มวิชาสามัญ (วิชาการทางโลก) ที่จำเป็นต่อการธำรงรักษา และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และแบบที่ ๓ การนำหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลี บรรจุไว้ในหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ถือว่าเป็นทางเลือกใหม่ของผู้เรียน

๔.๓) ควรจัดตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการศึกษานำรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี บรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในแต่ละชั้นปี ขกร่างหลักสูตรใหม่ โดยทดลองดำเนินการนำร่องออกเป็นกลุ่มคณะสงฆ์ว่าด้วย การศึกษาพระปริยัติธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

๒๕๔๒

๔.๔) ควรจัดตั้งสำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเพื่อดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาโดยตรง

๔.๕) ควรปรึกษาหารือขอความเห็นชอบจากพระเถรานุเถระทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้ความคิด อย่างสุ่มรอบคอบ

๔.๖) ควรเปิดโอกาสให้แม่ชีหรือเยาวชนหญิง ได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ ไปพร้อมกันกับพระภิกษุสามเณร จะทำให้เป็นบุคลากรทางศาสนา และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาธรรม และสงเคราะห์เยาวชนหญิง

๔.๗) ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรธรรมศึกษาของฝ่ายฆราวาส เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และจัดการเรียนการสอนให้ขยายวงกว้างยิ่งขึ้น

จากการศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการศึกษาแผนกธรรม-บาลีนั้น หากมีการจัดการศึกษาเชื่อมโยงกันทั้งพระปริยัติธรรมแผนกสามัญและแผนกธรรม-บาลี ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบตามมาได้แก่ ขาดคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งปัญหาอาจจะไม่ได้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว อาจมีสาเหตุมาจากหลายประการด้วยกันคือ พระภิกษุสามเณรเลือกที่จะเรียนอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่แผนกที่สำนักเรียนบังคับให้เรียนโดยตรง อีกทั้งครูผู้สอนอาจจะไม่มีเวลาเพียงพอในการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน จึงเป็นสาเหตุของการจัดการศึกษาทั้ง ๒ แผนกไม่มีประสิทธิภาพ และเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้พระภิกษุสามเณรมีจำนวนลดลง^๔

๒.๒ ความหมายของความคิดเห็น

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายว่า ทศนคติ หมายถึง การแสดงความคิดเห็น ผลสืบเนื่องจากการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรที่มีต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงความรู้สึกลึกซึ้งออกมา เพื่อต้องการนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคน หรือในกลุ่มประชุมได้รับทราบแนวทางในการบันทึกข้อตกลงร่วมกัน อันเป็นผลทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ^๕

^๔ <http://www.palidict.com/node>. สืบค้นวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๒.

^๕ ราชบัณฑิตยสถาน, สำนักนายกรัฐมนตรี. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๓๕. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๕, หน้า ๒๘๕.

ทัศนคติ คือ เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีผลกระทบต่อบุคคลสิ่งของหรือหรือ
ความคิด ที่จะชักนำบุคคลให้เปลี่ยนพฤติกรรมได้^๖

ฉะนั้น จากความหมายของนักวิชาการเบื้องต้นนี้ เป็นการแสดงทัศนคติที่โน้มเอียง สืบ
เนื่องมาจากการเรียนรู้ซึ่งจะมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่ง
หนึ่ง เช่น ชนิดของผลิตภัณฑ์ ราคาสินค้า การบริการ งานโฆษณา และการจัดการการศึกษาเล่าเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี แต่ละส่วนเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำความเข้าใจถึงสาเหตุและวิธีการ
ซึ่งทัศนคติจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของพระภิกษุสามเณรโดยตรง

ความหมายของทัศนคติ ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมาย
เอาไว้ว่า ทัศนคติเป็นคำศัพท์สมาสระหว่างสองคำ คือว่า ทัศนะ ซึ่งแปลว่า ความเห็น กับคำว่า คติ
ซึ่งแปลว่า แบบอย่างหรือลักษณะเมื่อรวมกันเข้าจึงแปลว่า ลักษณะของความเห็น ซึ่งหมายถึง
ความรู้สึกส่วนตัวที่ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
ทัศนคติ เป็นความเชื่อความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคลสิ่งของการ
กระทำ สถานการณ์และอื่น ๆ รวมไปถึงการแสดงท่าทีที่เป็นการมุ่งถึงสภาพของจิตใจที่มีต่อ
สิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับทัศนคติเอาไว้มากมาย ดังต่อไปนี้

จึงพอสรุปได้ว่า ทัศนคติของคนเรานั้น คือ ความรู้สึก (Feel) ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ
ตัวเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบุคคล ในรูปของความชอบ ไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ และความ
พร้อมที่จะตอบสนองกับสิ่งดังกล่าวตลอดเวลา

ดังนั้นทัศนคติของบุคคลนั้นสามารถสังเกตได้จากการแสดงออกของบุคคลนั้น ๆ ได้
เช่นกัน

ทัศนคติ หมายถึง แนวความคิดเห็น เช่น ครูผู้สอนสำรวจทัศนคติของพระภิกษุสามเณร
ที่มีผลต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี โปรดสังเกตว่าถึงแม้จะมี "คติ" มาต่อท้าย แต่
"ทัศนคติ" ก็ยังให้ความหมายเหมือนกับคำว่า "ทัศนะ" หรือ "ทรรศนะ" ซึ่งหมายถึงความคิดเห็น
นั่นเอง

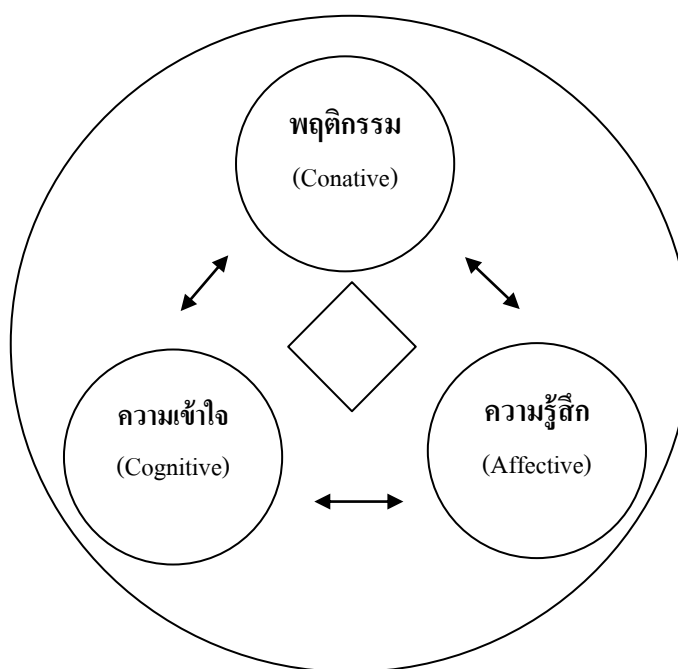
Encyclopedia of Psychology ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า ทัศนคติ หมายถึง
ความเชื่อ ความคิด ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ และเป็นผลกระทบทางด้านจิตใจ เช่น บุคคล สิ่งของ
การกระทำต่อกัน การสร้างสถานการณ์ รวมไปถึงท่าทีที่แสดงออกถึงสภาพจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่ง
หนึ่ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นการสร้างภาพขึ้นมาแล้วนำเสนอออกมาเป็นประสบการณ์ของตนเองโดยตรง

^๖ เสรี วงษ์มณฑา. กลยุทธ์การตลาด : การวางแผนการตลาด. กรุงเทพฯ: บริษัท ชีระฟิล์ม
และโซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๔๒, หน้า ๑๐๖-๑๐๗.

หรือเป็นการเรียนรู้ อิทธิพลจากการเลี้ยงดูทางครอบครัว การศึกษาทัศนคติจึงเป็นสถานการณ์ ความพร้อมที่จะปฏิบัติตอบได้ หากมีการสร้างแรงจูงใจ (Motive) และแรงขับ (Drive) คือทำที่หรือ ความรู้สึกในทางที่ดี ในทางยอมรับส่วนการแสดงออกของทัศนคติอีกแบบหนึ่ง คือทัศนคติในเชิงลบ (Negative Attitude) คือเป็นการวางท่าที่หรือความรู้สึกในทางตรงกันข้ามระหว่างทัศนคติในเชิงบวก และทัศนคติในเชิงลบ อันจะทำให้เกิดมุมมองในการเข้าถึงสถานการณ์บางอย่างได้อย่างง่ายดาย

โมเดลองค์ประกอบทัศนคติ ๓ ประการ (Tricomponent Attitude Model) หมายถึง โมเดลทัศนคติซึ่งประกอบด้วย ๓ ส่วน

๑. ส่วนความเข้าใจ Cognitive หรือความรู้ Knowledge
๒. ส่วนของความรู้สึก Affective หรือ Feeling Learning
๓. ส่วนของพฤติกรรม Conative หรือ Doing หรือ Behavior

แผนผังที่ ๑ แสดงโมเดลองค์ประกอบทัศนคติ ๓ ประการ (Tricomponent Attitude Model) (ที่มา : Schiffman and Kanuk. อ้างใน (เสรี วงษ์มณฑา, ๒๕๔๒, ๑๐๗)

นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาสังคมทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้ให้คำนิยามของทัศนคติในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น

Gordon W. Triandis ทัศนคติเป็นภาวะทางจิตที่ทำให้บุคคลพร้อมที่จะโต้ตอบสิ่งแวดลอมเสมอ ลักษณะนี้เกิดขึ้นจากประสบการณ์ และเป็นตัวกำหนดทิศทางที่แต่ละบุคคลจะมีการตอบสนองต่อสิ่งของและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง

Harry C. Triandis ทศนคติเป็นแนวความคิดที่ประกอบด้วยอารมณ์ ซึ่งความคิดที่ประกอบไปด้วยอารมณ์นี้จะมีแนวโน้มให้แสดงออกต่อสถานการณ์ทางสังคม

Krethc and Crutchfield ทศนคติเป็นผลรวมของกระบวนการที่ก่อให้เกิดพลังใจ อารมณ์ การรับรู้และกระบวนการรู้การเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์รอบตัวของบุคคล

L.L. Thurstone ทศนคติเป็นความรู้สึกด้านบวกและลบของบุคคลที่มีต่อวัตถุทางจิตวิทยา วัตถุทางจิตวิทยาหมายถึงสัญลักษณ์ใด ๆ ก็ตาม บุคคล ความคิด วลี คติพจน์ บุคคล อาจจะมีความรู้สึกทางด้านบวกหรือลบต่อวัตถุทางจิตวิทยานี้แตกต่างกันออกไป

Donald T. Campbell ทศนคติทางสังคมเป็นการตอบสนองอย่างคงเส้นคงวาต่อวัตถุที่เกิดขึ้นทางสังคม และสิ่งแวดล้อม

Leonard W. Doob ทศนคติเป็นการตอบสนองทางสังคมของแต่ละบุคคล ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องมาจากมีพลังผลักดัน

G.W. Allport ทศนคติเป็นสภาวะทางจิตที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของบุคคลและมีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางต่อปฏิกิริยาที่มีต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่บุคคลนั้นเกี่ยวข้อง

Book and Selltitz ทศนคติเป็นส่วนหนึ่งของบรรดาส่วนต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมที่จะแสดงออกมาหรือกระทบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รวมไปถึงการสร้างความสำเร็จหรือความรู้สึกต่อสิ่งนั้น ๆ

Jonathan L. Freedman et.al. ทศนคติจะเป็นระบบที่มีการพัฒนาอย่างมั่นคงและต่อเนื่องซึ่งจะประกอบไปด้วยองค์ความรู้ที่สร้างสิ่งเร้าขึ้นมาให้เกิดความสนใจ และทำความเข้าใจได้ง่ายดายในเวลาต่อมา อาจจะกล่าวถึงองค์ประกอบทางด้านความรู้สึก และองค์ประกอบทางด้านแนวโน้มในเชิงพฤติกรรมหรือจัดเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า^๖

ทศนคติ เป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญมากแนวทางจิตวิทยาสังคมและการสื่อสารและมีการใช้คำนี้กันอย่างแพร่หลาย สำหรับการนิยามคำว่า ทศนคตินั้นได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

โรเจอร์ (Roger) ได้กล่าวถึง ทศนคติ ว่าเป็นดัชนีชี้ว่า บุคคลนั้น คิดและรู้สึกอย่างไร กับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดย ทศนคติ นั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าและเป็นมิติของการประเมิน เพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบ ต่อประเด็นหนึ่งๆซึ่งถือเป็นการ

^๖ อ้อมเดือน สดมณี. เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสังคม. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๕, หน้า ๑๐๒.

สื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสารอันจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป

คาร์เตอร์ วี. กูด (Carter V. Good) ให้คำจำกัดไว้ว่า ทศนคติ คือ ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใด ลักษณะหนึ่งที่เป็นการสนับสนุนหรือต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคลหรือสิ่งใด ๆ

นิวคอมบ์ (Newcomb) ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทศนคติ ซึ่งมีอยู่ในเฉพาะคนนั้นขึ้นกับสิ่งแวดล้อมอาจแสดงออก ในพฤติกรรม ซึ่งเป็นไปได้ใน ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะชอบหรือพึงพอใจ ซึ่งทำให้ผู้อื่นเกิดความรักใคร่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้นๆหรืออีก ลักษณะหนึ่งแสดงออกในรูปความไม่พอใจเกลียดชัง ไม่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น

นอร์แมน แอล มูน (Norman L. Munn) กล่าวว่า ทศนคติ คือ ความรู้สึกและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใด ๆ ในทางที่จะยอมรับ หรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง ด้วยพฤติกรรมอย่างเดียวกันตลอด

จี เมอร์ฟี , แอล เมอร์ฟี และ ที นิวคอมบ์ (G. Murphy , L. Murphy and T. Newcomb) ให้ความหมายของคำว่าทศนคติ หมายถึง ความชอบหรือไม่ชอบ พึงใจหรือไม่พึงใจที่บุคคลแสดงออกมาต่อสิ่งต่าง ๆ

เดโซ สวานานท์ กล่าวถึง ทศนคติ ว่าเป็นบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้เปลี่ยนแปลงได้และเป็นแรงจูงใจที่กำหนด พฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

ศักดิ์ สุนทรเสณี กล่าวถึง ทศนคติ ที่เชื่อมโยงไปถึงพฤติกรรมของบุคคลว่า ทศนคติ หมายถึง

๑. ความสลับซับซ้อนของความรู้สึก หรือการมีอคติของบุคคลในการที่จะสร้างความพร้อมที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตาม ประสบการณ์ของบุคคลนั้นที่ได้รับมา

๒. ความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือต่อต้านสิ่งแวดล้อมที่จะมาถึงทางหนึ่งทางใด

๓. ในด้าน พฤติกรรม หมายถึง การเตรียมตัว หรือความพร้อมที่จะตอบสนอง^๔

คำว่า “**ทศนคติ**” (Attitude) หรือมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เจตคติ” มีผู้ให้นิยามไว้ต่าง ๆ กันมากมาย มากกว่า ๑๐๐ นิยาม ในที่นี้จะขอเลือกนำมากล่าวเพียง ๓ นิยาม ที่ได้รับการยอมรับ ดังนี้

^๔ <http://www.novabizz.com/NovaAce/Attitude.htm> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๒

นิยามที่ ๑ ทศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งว่ามีลักษณะอย่างไร มีความรู้สึกทางบวกหรือทางลบ (positive or negative) ชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบ (favorable or unfavorable) หรือเห็นด้วยหรือคัดค้าน (pro or con) (Loudon and Della Bitta. ๑๙๙๓ : ๔๒๓) ซึ่งตามนิยามนี้ เป็นการมองทศนคติในแง่ความรู้สึก หรือปฏิกิริยาท่าทีที่มีต่อวัตถุ (object)

นิยามที่ ๒ ทศนคติ หมายถึง ความมีใจโน้มเอียงอันเกิดจากการเรียนรู้ที่จะตอบสนองต่อวัตถุหรือระดับชั้นของวัตถุ ในลักษณะเห็นดีเห็นชอบหรือไม่ชอบอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ (Assael) เช่น ทศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้า ก็หมายถึงความโน้มเอียงของผู้บริโภคอันเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่จะประเมินตราสินค้าว่าชอบตรานั้น หรือไม่ชอบตรานั้นอย่างสม่ำเสมอคงเส้นคงวา

นิยามที่ ๓ ทศนคติ อาจให้คำนิยามที่ ๒ มาแยกลักษณะเพื่อให้เห็นเป็นข้อ ๆ แล้วให้นิยามใหม่ว่า หมายถึง (๑) เป็นความรู้สึกนึกคิดที่ก่อขึ้นจากการเรียนรู้ (learned construct) (๒) ความโน้มเอียงที่จะต้องสนองต่อ (tendency to response to) (๓) วัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง (an object) (๔) ในลักษณะที่มั่นคงสม่ำเสมอ (consistently) (๕) ในแนวทางเห็นชอบด้วยหรือไม่ชอบ (favorable or unfavorable way) (Onkvisit and Shaw.)

ลักษณะสำคัญ ๕ ประการของนิยามข้างต้น อธิบายได้ดังนี้

๑. ทศนคติเป็นความรู้สึกนึกคิดที่ก่อสร้างขึ้นจากการเรียนรู้ ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่บุคคลจะได้รับจากประสบการณ์ ซึ่งอาจเป็นประสบการณ์ตรง หรือประสบการณ์ทางอ้อมก็ได้

๒. ทศนคติโดยตัวมันเองไม่ใช่พฤติกรรม (Not behavior per se) ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมมากกว่าที่จะกล่าวว่า ทศนคติเป็นความโน้มเอียง หรือสภาพความพร้อมที่จะตอบสนองต่อวัตถุ เช่น ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะชอบหรืออยากซื้อผลิตภัณฑ์ใดผลิตภัณฑ์หนึ่งโดยเฉพาะมากกว่าผลิตภัณฑ์อื่น เป็นต้น

๓. ทศนคติจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับวัตถุเสมอ “วัตถุ” อาจเป็นบุคคลกลุ่มบุคคล สถาบัน ผลิตภัณฑ์ ปัญหาสังคม หรืออะไรก็ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ เพราะว่าทศนคติจะไม่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยตัวมันเอง (self-generated)

๔. ทศนคติมีลักษณะค่อนข้างคงทนถาวร (Enduring) ไม่ใช่อยู่ในสภาพชั่วคราวชั่วขณะที่เปลี่ยนแปลงได้ง่ายๆ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ทศนคติเปลี่ยนแปลงไม่ได้ แท้จริงแล้วทศนคติเปลี่ยนแปลงได้เพียงแต่ว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นช้ามาก และมักจะเผชิญกับการต่อต้านค่อนข้างมาก และยิ่งบุคคลมีอายุมากขึ้น ทศนคติจะยิ่งมั่นคงมากขึ้น จนยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้

๕. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับวัตถุจะไม่เป็นกลาง (Not neutral) แต่จะแสดงทิศทางและความเข้มข้นของทัศนคติ ในทางชอบหรือไม่ชอบอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ผู้บริโภคมีทัศนคติชอบลักษณะของผลิตภัณฑ์นั้น และไม่ชอบลักษณะผลิตภัณฑ์นั้น เป็นต้น^๕

จากที่กล่าวมาข้างต้น ก็พอจะสรุปเป็นความคิดรวบยอดได้ว่าทัศนคติ ก็คือแนวทางที่เราคิดรู้สึก หรือมีท่าทีที่จะกระทำต่อบางสิ่งบางอย่างในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา เช่น ทัศนคติต่อร้านค้าปลีก ทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ หรือทัศนคติต่อรายการโทรทัศน์ เป็นต้น โดยทัศนคติจะแสดงให้เห็นถึงทิศทางความรู้สึกต่อสิ่งเหล่านี้ว่าเรามีความรู้สึกอย่างไร ซึ่งอาจรู้สึกในทางบวกหรือทางลบ ชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี พอใจหรือไม่พอใจ เป็นต้น

โสภา ชูพิกุลชัย ทัศนคติเป็นการรวบรวมความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็นและความจริง รวมถึงความรู้สึกที่เราเรียกว่าเป็นการประเมินค่าในทางบวกและทางลบ ซึ่งทั้งหมดนั้นจะมีความเกี่ยวข้องกัน และสามารถบรรยายให้ทราบถึงแกนกลางของวัตถุนั้น ๆ ความรู้และความรู้สึกเหล่านี้ มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมชนิดใดชนิดหนึ่งขึ้นอย่างแน่นอน

นิพนธ์ แจ่มเอี่ยม ทัศนคติเป็นสิ่งที่อยู่ในจิตใจของบุคคลที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งเราไม่สามารถทำการสังเกตหรือประเมินผลได้โดยตรงแต่เราสามารถรู้ได้ด้วยการสังเกตพฤติกรรมของแต่ละบุคคลว่าจะมีการตอบสนองได้ด้วยวิธีการอย่างไร และตอบสนองด้วยสิ่งเร้าประเภทไหน

อ้อมเดือน สดมณี ทัศนคติเป็นความรู้สึกทางด้านบวกและลบของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคม ทำให้บุคคลมีความมั่นใจในตนเองสูงและพร้อมที่จะดำเนินการหรือได้ตอบออกมาเป็นพฤติกรรมที่รุนแรงจนเกินไป

นักวิชาการได้ให้ความหมายของทัศนคติในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป สรุปได้ว่าทัศนคติเป็นความรู้สึกที่แสดงออกของตัวบุคคลต่อปรากฏการณ์ทางสังคม โดยความรู้สึกดังกล่าวมีทิศทางได้ทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล อันจะส่งผลให้บุคคลนั้นมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาในทันที

ประภาเพ็ญ สุวรรณ ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความคิดที่จินตนาการอย่างโลดโผนและแสดงออกซึ่งจินตนาการคืออารมณ์มาเป็นตัวนำร่อง เป็นส่วนต่างที่ทำให้เกิดปฏิกิริยาเฉพาะกรณีต่อสถานการณ์ภายนอก

คาทซ์ และสก็อตแลนด์ ได้กล่าวอ้างว่า การที่คนเรามีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นจะต้องประกอบด้วยการรับรู้ (Cognitive) ความรู้สึกรักใคร่ พอใจ (Affective) และพฤติกรรม

^๕ อ้อมเดือน สดมณี. เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสังคม. หน้า ๑๐๓.

(Behavior) ซึ่งสิ่งดังกล่าวจะมีอิทธิพลที่ทำให้บุคคลมีทัศนคติไปในทางใดทางหนึ่ง นอกจากนี้ทัศนคติของแต่ละบุคคลนั้น ยังเป็นการขึ้นอยู่กับลักษณะของสภาพแวดล้อมที่ทำให้บุคคลนั้นแสดงออกมาทางพฤติกรรมที่พฤติกรรมเป็นที่น่าพึงพอใจหรือเกิดเป็นความรักใคร่อยากใกล้ชิดในสิ่งนั้น ๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นทัศนคติในเชิงบวก (Positive Attitude) แต่ถ้าหากเป็นการแสดงออกด้วยอาการปฏิกิริยาที่ไม่พึงพอใจ รังเกียจ ซึ่งชั่งย้อมถือว่าเป็นทัศนคติในเชิงลบ (Negative Attitude) เป็นการชี้ให้เห็นถึงทิศทางของการแสดงออกของบุคคลที่มีการตอบสนองต่อสิ่งเร้า

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้ให้ความหมายของทัศนคติเอาไว้ว่า “ทัศนคติ” หมายถึงความพร้อมในการกระทำของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพร้อมดังกล่าวของบุคคลจะสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนถึงพฤติกรรมนั้น ๆ ว่า มีแรงเสียดทานมากน้อยเพียงใด ยกตัวอย่างเช่น การถกเถียงปัญหาที่เกิดขึ้นทางการเมือง บุคคลย่อมแสดงถึงพฤติกรรมหรือกลุ่มที่ตนเองให้ความสำคัญอย่างเห็นได้ชัดเจน หมายความว่า การแสดงออกถึงลักษณะที่เป็นที่พอใจหรือไม่พอใจ มีแนวความคิดตรงกันหรือแตกต่างกัน การเห็นด้วยต่อสิ่งกระตุ้นที่วางเรียงรายอยู่ข้างหน้าหรือการไม่เห็นด้วย ซึ่งทุกกรณีล้วนแล้วแต่สามารถแสดงออกหรือไม่แสดงออกในขณะนั้น เพราะทัศนคติจะต้องมาพร้อมกับความถูกต้องหรือไม่ถูกต้องเสมอ^{๑๑}

โดยสรุป ทัศนคติ ในงานที่นี้เป็นเรื่องของจิตใจ ทำที่ ความรู้สึกนึกคิด และความโน้มเอียงของบุคคล ที่มีต่อข้อมูลข่าวสาร และการเปิดรับรายการกรองสถานการณ์ที่ได้รับมา ซึ่งเป็นไปได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทัศนคติมีผลให้มีการแสดงพฤติกรรมออกมา จะเห็นได้ว่าทัศนคติประกอบด้วยความคิดที่มีผลต่ออารมณ์ และความรู้สึกนั้นออกมาโดยทางพฤติกรรม จนทำให้สามารถมองเห็นความประพุดอย่างชัดเจนทางด้านบุคลิกภาพ และธาตุแท้ของบุคคลนั้น ซึ่งจะต้องใช้เวลาในการกำกับดูแล ให้คำแนะนำที่ดีในการกระตุ้นให้เกิดมุมมองหรือแนวความคิดไปในเชิงบวก ฉะนั้น คุณลักษณะของการแสดงเหตุผลหรือแนวความคิดนั้น เป็นผลมาจากการได้รับการตอบโต้กลับไปกลับมาของแนวความคิด จนสรุปออกมาเป็นคำตอบที่แท้จริงของการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ อย่างเที่ยงตรง

^{๑๑} ดวงเดือน พันธุมนาวิน. คำบรรยายสังคม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘, หน้า ๔.

๒.๓ ลักษณะของความคิดเห็น

ลักษณะของทัศนคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่เรียนรู้เพื่อให้มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะที่เกิดความพึงพอใจ หรือความไม่พึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นความคิดในเชิงบวกหรือเชิงลบก็ได้ ดังนั้น จึงสามารถสรุปลักษณะของทัศนคติได้ดังนี้^{๑๑}

การแสดงออกย่อมเป็นตัวบ่งชี้ทางด้านความคิดที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหมายถึง
แนวความคิดในการแสดงท่าทีต่อการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมทั้งสองแผนก
ทัศนคติมีความโน้มเอียงเกิดจากการเรียนรู้ หมายถึง ทัศนคติที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการได้รับบทเรียนหรือผ่านประสบการณ์ในการเรียนมาแล้ว
ทัศนคติไม่มีการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ทัศนคติมีความคงที่และแน่นอนพอสมควรแต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อประสบกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมใหม่แตกต่างหันไปจากเดิม
ทัศนคติเกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ หมายถึง ทัศนคติจะเกิดขึ้นเมื่อถูกกระทบโดยเหตุการณ์ในช่วงเวลานั้น ซึ่งจะมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรม ในสถานการณ์เฉพาะอย่างอาจเป็นเหตุให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติก็ได้
คำว่า Attitude ภาษาไทยมีคำหลายคำ เช่น ทัศนคติ เจตคติ ท่าทีความรู้สึก แต่ในความหมายของศัพท์ คือ ความพร้อมที่จะปฏิบัติ Readiness to Act ถ้าเรามีท่าทีความรู้สึกหรือทัศนคติในเชิงบวก เราย่อมปฏิบัติออกมาในทางบวก แต่ถ้าเรามีท่าทีความรู้สึกในเชิงลบ เราก็จะปฏิบัติออกมาในเชิงลบ ฉะนั้น ทัศนคติจึงมีลักษณะ ๒ ประการคือ

๑. ทัศนคติเชิงบวก Positive Attitude ทำให้เกิด การปฏิบัติออกมาในทางบวก Act Positively

๒. ทัศนคติเชิงลบ Negative Attitude ทำให้เกิดการปฏิบัติออกมาในเชิงลบ Act Negatively

พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากทัศนคติ มีขั้นตอนดังนี้

K = Knowledge เป็นการเกิดความรู้ เช่น ทราบไหมว่า หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนคือใคร และหนังสือเล่มนี้ถูกหยิบอ่านครั้งล่าสุดเมื่อใด ขั้นตอนต่อไปของพฤติกรรม

A = Attitude เป็นการเกิดทัศนคติ เมื่อเกิดความรู้ในขั้นตอนมาจะเกิดความรู้สึกชอบที่จะค้นหาหรือการไม่ชอบ เช่น ทราบว่า ดารานักแสดงจะมาโชว์ลีลาการเดินลีลาศ ชอบหรือไม่ ซึ่งความรู้และทัศนคติจะส่งผลไปที่การกระทำ Practice

^{๑๑} เสรี วงษ์มณฑา. กลยุทธ์การตลาด : การวางแผนการตลาด. หน้า ๑๐๖-๑๐๗.

P = Practice เป็นการเกิดกระทำ หลังจากที่เกิดความรู้และทัศนคตินั้นแล้ว อันจะก่อให้เกิดการกระทำเช่น ไปซื้อตั๋วเพื่อเข้าชมมายากลหรือคอนเสิร์ต เป็นต้น^{๑๒}

๒.๓.๑ คุณสมบัติบางประการของทัศนคติ

อดุลย์ จาตุรงคกุล กล่าวถึง คุณสมบัติของทัศนคติว่า ความพร้อมในทางปฏิบัติที่ดีจะทำให้เกิดทัศนคติที่ดี ที่ไม่ดีก็จะก่อให้เกิดปฏิกิริยาตรงกันข้าม ซึ่งมีคุณสมบัติที่สำคัญ ๘ ประการ คือ

๑. ความพร้อมที่จะก่อให้เกิดปฏิกิริยาของผู้เรียน
๒. ทัศนคติที่มีแนวทางเพื่อเป็นการวัดพื้นฐานของผู้เรียนที่จะก่อให้เกิดความเพียรพยายามในการศึกษาค้นคว้า ทัศนคติในทางที่ดีจะก่อให้เกิดความโน้มเอียงที่จะตั้งใจเรียน แต่ทัศนคติในทางที่ไม่ดี จะก่อให้เกิดปฏิกิริยาในทางตรงกันข้าม
๓. ทัศนคติของผู้บริโภคมีความเข้มข้นแตกต่างกัน เช่น ความชื่นชอบในการเรียนการสอน และความไม่พึงพอใจต่อครูผู้สอน เป็นต้น
๔. ทัศนคติแสดงโครงสร้างที่เป็นรูปแบบหรือองค์ประกอบที่เกิดจากความสมดุลระหว่างความขยันหมั่นเพียรและความมีจิตสำนึกของความเป็นพระภิกษุสามเณรที่บวชเข้ามาเพื่อศึกษาหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาให้เข้าใจอย่างถูกต้อง
๕. ความสมบูรณ์ของทัศนคติมีความผันแปร เนื่องจากบางครั้งอาจเป็นไปได้ว่าทัศนคติเกิดจากการสอนที่ไม่เข้าใจ แต่ผู้เรียนมักจะเหมาเอาว่า ทัศนคติของเขาถูกต้องและจะปฏิบัติและดำเนินตามแนวทางของตนเสียทั้งหมด
๖. ทัศนคติผันแปรไปตามลักษณะหรือคุณสมบัติ
๗. ทัศนคติจะมีความแตกต่างกันในเรื่องต่อต้านการเปลี่ยนแปลง (Resistance) ของพระภิกษุสามเณร
๘. ทัศนคติบางอย่างเท่านั้นที่สามารถรักษาระดับความสนใจเรียนและความตั้งมั่น^{๑๓}

๒.๓.๒ วิธีสร้างทัศนคติให้เกิดการเรียนรู้

จากการที่เกิดทัศนคติ Attitude ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วเกิดกระบวนการเรียนรู้ Learning โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเกิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ ๓ ทฤษฎี ได้แก่

๑. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก Classical Conditioning จากการทดลองของ Pavlov โดยการให้อาหารเปิดพร้อมกับการสั่นกระดิ่ง เปิดจะเกิดการเรียนรู้ เมื่อได้ยินเสียงกระดิ่งก็

^{๑๒} ดวงเดือน พันธุมนาวิน. คำบรรยายสังคม. หน้า ๔-๕.

^{๑๓} อดุลย์ จาตุรงคกุล . การค้าพัสดุการจัดซื้อ. กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓, หน้า ๑๕๗.

จะได้กินอาหารดั่งนั้น ในลำดับต่อมา เมื่อสิ้นกระดิ่ง โดยไม่มีอาหาร เป็ดก็จะน้ำลายไหลออกมา และจะรีบวิ่งมาพร้อมกันเพื่อรอกินอาหาร ตัวอย่างของการใช้ทฤษฎีนี้ของพระภิกษุสามเณรเมื่อเกิด ความพึงพอใจกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแล้ว ก็จะเกิดการจดจำ ท่องบ่นได้เป็นอย่างดี เมื่อ ครูผู้สอนกำหนดให้ท่องจำหรือสาธยายพร้อมกันทุกครั้ง ฉะนั้น จึงทำให้เกิดสิ่งเร้าว่า รูปแบบการ สอนเป็นที่พึงพอใจ ซึ่งจะนำไปสู่การตั้งใจ มีความขยันพากเพียรมากยิ่งขึ้น

๒. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขในการปฏิบัติ Instrumental Conditioning ในกรณีอย่างนี้ ถ้า หากผู้เรียนได้ศึกษาผ่านบทเรียนมาแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจ ความประทับใจ อันจะทำให้ เกิดแรงจูงใจในการเข้าสู่ห้องเรียนไวผิปกติ และจะไม่ขาดเรียน จากการเรียนรู้ทฤษฎีนี้มักจะ เกิดขึ้นจากการลองผิดลองถูกของครูผู้สอน และในขณะที่ได้รับการเสริมแรงด้านความพอใจ ก็จะมี ผลกระทบต่อการกระทำซ้ำ แต่ในกรณีที่เป็นการสอนไม่มีจุดมุ่งหมายปลายทาง จะไม่สามารถ กระตุ้นให้เกิดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ ฉะนั้น บางครั้งผู้สอนอาจจะใช้การ เสริมแรงทางด้านลบเพื่อแสดงให้รู้ถึงความไม่พอใจของผู้เรียนด้วยการใช้กฎระเบียบมากเกินไป การใช้ไม้เรียว หรือมีความเคร่งครัดโดยไม่รู้จักคุณลักษณะความทรงจำ การท่องบ่น หรือวิธีการเรียนรู้ ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

๓. ทฤษฎีการเรียนรู้ความเข้าใจ Cognitive Learning Theory เป็นทฤษฎีอันเป็นผลมา จากการเปลี่ยนแปลงความรู้และความเข้าใจในบทเรียนของพระภิกษุสามเณร จากการเกิดองค์ ความรู้ กระบวนการคิด ตลอดจนการค้นหาวិธีการในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของผู้เรียน และ การเกิดพฤติกรรมที่ตั้งใจเรียนในที่สุด

๒.๓.๓ แหล่งอิทธิพลที่มีผลต่อการกำหนดทัศนคติ

การกำหนดทัศนคติของพระภิกษุสามเณรที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอน หรือ พฤติกรรมการเรียนรู้เกิดเป็นความคิดในสิ่งนั้น ได้รับอิทธิพลจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

๑. จากประสบการณ์โดยตรงและประสบการณ์ในอดีต Direct and Past Experience ทัศนคติที่มีต่อการเรียนการสอน จะได้รับอิทธิพลจากการเรียนผ่านบทเรียนนั้นมาแล้ว ในการทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนและกิจกรรมสันตนาการในชั้นเรียนนั้น การขยายบทความหรือการ สร้างสื่อการเรียนที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียน ฉะนั้น ถ้าหากครูผู้สอนจะทำการสอนหรือทดลองใช้ วิธีการสอนที่นอกตำรามากเกินไป อาจจะทำให้ผู้เรียนพบว่า การจัดการเรียนการสอนไม่มีแบบ แผน และเป็นการสอนนอกตำราเรียนมากเกินไป ย่อมจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อ หน่ายในการเรียนมากขึ้น

๒. อิทธิพลจากครอบครัวและกลุ่มเพื่อน Influence of Family and Friends ครอบครัว และเพื่อนเป็นแหล่งสำคัญต่อการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ การสร้างเป็นค่านิยม และมีความเชื่อถือ

ในวิธีการสอนของผู้สอน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี สำหรับ
พระภิกษุ และสามเณร

๓. การยิ่คนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นวิธีการที่ครูผู้สอน เพื่อให้เกิดการ
สนองตอบต่อกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น การท่องจำ การเขียน และม
ีความสามารถในการตอบคำถามที่ยากได้ เป็นต้น โดยใช้เครื่องมือหรือสื่อการเรียนการสอนเข้ามา
ช่วยในการวางรูปแบบให้เกิดความคล่องตัว เพื่อให้เกิดความต้องการของผู้เรียนในห้องทุกรูป และ
สามารถสร้างองค์ความรู้แตกแขนงออกไปจนเข้าใจในบทเรียน และสามารถอธิบายได้
๔. การยอมรับรูปแบบหรือระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ เช่น ความเชื่องช้า อันเป็นบ่อ
เกิดแห่งความเหนื่อยหน่ายสำหรับครูผู้สอน แต่เมื่อครูผู้สอนเกิดการเรียนรู้ถึงสภาพความเอาใจใส่
ของผู้เรียน ย่อมเกิดความเข้าใจ และวางกรอบการสอนให้เป็นไปในลักษณะที่เป็นกันเองกับผู้เรียน
ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นการนำเสนอข้อมูลที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดทัศนคติของพระภิกษุสามเณร
ต่อไปในอนาคต

สรุปว่า ลักษณะของความคิดที่ดีนั้น จะต้องดำเนินการให้เกิดความคล่องตัวเป็น
ความสามารถทางด้านสมองที่จะคิดได้หลายอย่าง มีความเป็นอิสระในการแสดงความคิดคล่องตัวใน
การคิด (Fluency) ซึ่งไม่มีข้อจำกัดใด ๆ ในการแสดงความคิดเห็นออกมาในมุมมองที่แตกต่างกัน
จะต้องนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาและความยืดหยุ่น (Flexibility) ลักษณะของ
แนวความคิดไม่จำเป็นจะต้องอยู่ภายในกรอบแคบ ๆ เพราะจะทำให้มีความรู้สึกกดดันต่อ
สถานการณ์หรือในขณะที่กำลังแสดงความคิดเห็น มนุษย์จะต้องแสดงความคิดที่ไม่ซ้ำแบบ
(Originality) กัน เพราะจะได้คำตอบที่แตกต่างกันตามสภาพการเรียนรู้ของคนเรามีความแตกต่าง
กันโดยสิ้นเชิง แนวความคิดที่แตกต่าง (elaboration) ย่อมส่งผลต่อการรับทราบข้อมูล ไว้ต่อการ
แก้ไขปัญหาต่าง ๆ และสามารถสร้างสรรค์กรอบแนวความคิดให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ
ฉะนั้น การศึกษาค้นคว้าหรือการประดิษฐ์คิดค้นหาสิ่งใหม่ๆ เพื่อมาทดแทนของที่ใช้ในปัจจุบัน
หรือพัฒนาของที่ใช้ในการจัดการศึกษาปัจจุบันให้ดีขึ้น ความสามารถในการคิดให้ได้ของแปลกๆ
ใหม่ๆ ที่มีคุณค่าทั้งทางกายและใจไม่ซ้ำแบบเดิม และมีการกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการในเชิงบวก
อย่างสม่ำเสมอ จะทำให้เกิดความสนใจ และมีสมาธิที่มุ่งมั่นในการเรียนมากยิ่งขึ้น

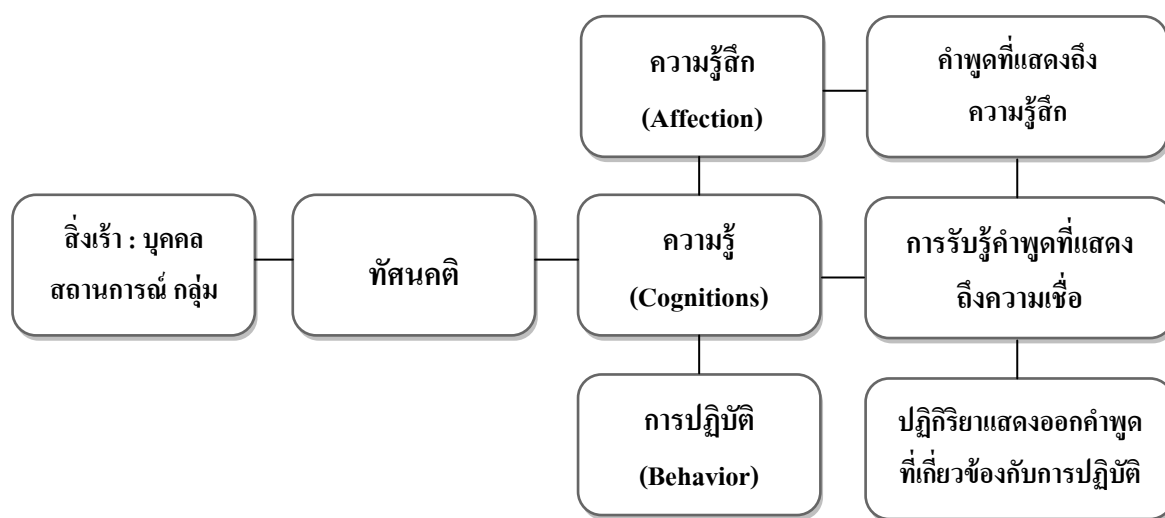
๒.๔ องค์ประกอบของทัศนคติ

๑. ความรู้ (Cognitive Component) บุคคลใด จะมีทัศนคติต่อสิ่งใดนั้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้นก่อน เพื่อใช้เป็นรายละเอียดสำหรับให้เหตุผลในการที่จะสรุปเป็นความเชื่อต่อไป

๒. ความรู้สึก (Feeling Component) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้มาและทำความเข้าใจกับสิ่งนั้นแล้ว กล่าวคือ เมื่อบุคคลใคร่ และเข้าใจเรื่องใดก็สรุปออกมาเป็นแนวความเห็นในรูปของการประเมินผลว่า สิ่งนั้น เป็นที่พอใจหรือไม่สำคัญ ดีหรือเลว ซึ่งเท่ากับเกิดอารมณ์หรือมีความรู้สึกต่อสิ่งนั้น

๓. ความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติ (Action Tendency Component) เป็นองค์ประกอบสุดท้ายที่รวมตัวมาจากความรู้ และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนทำให้เกิดความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติหรือการตอบสนองต่อสิ่งนั้นในทิศทางที่สนับสนุนคล้อยตาม หรือขัดแย้งตามพื้นฐานทางด้านความรู้สึกนึกคิดนั้น

แผนภูมิองค์ประกอบของทัศนคติ

แผนผังที่ ๒ แสดงองค์ประกอบของทัศนคติ

นอกจากนี้ ยังมีองค์ประกอบของทัศนคติ (Attitude's Component) ตามรูปแบบของนักวิชาการท่านอื่น ๆ อีกมากมาย อันประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้

๑. องค์ประกอบทางด้านความคิด (Cognitive Component) เช่น ความรู้ ความเข้าใจ

๒. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกและจิตใจ (Affective Component) เช่น ความชอบ ความสบายใจ ความสนุกสนาน

๓. องค์ประกอบทางด้านของการกระทำ (Action Tendency Component) เป็นทิศทางของการตอบสนองทางพฤติกรรม เช่น สนับสนุน ส่งเสริม เข้าร่วม หัวเราะ พุดคุย เป็นต้น

การสร้างทัศนคติต่องาน มีแนวทางทำได้ดังนี้

- ๑) การให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงาน
- ๒) การจัดประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับงาน
- ๓) การจัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี
- ๔) การเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น ระบบ ระเบียบของงาน
- ๕) การให้คำแนะนำ /ปรึกษา เกี่ยวกับงาน
- ๖) การให้การส่งเสริมพลังกลุ่มหรือการทำงานเป็นทีม
- ๗) การให้แรงเสริมต่าง ๆ

สรุปว่า แนวทางการศึกษาดังกล่าวจะช่วยก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีในการจัดการเรียนแก่พระภิกษุสามเณรได้นั้น จะต้องพยายามปลูกฝังทัศนคติที่ดีให้ต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ และในการสร้างสรรค์มุมมองในการเรียนจะต้องผสมผสานกับความพึงพอใจในการจัดสภาพบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อความสนใจของแต่ละรูป เพื่อเป็นการสร้างแนวร่วมในการจัดการศึกษาทางด้านพระปริยัติธรรมให้ประสบความสำเร็จไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพอันจะเห็นได้จากการประเมินค่าออกมาเป็นคะแนน และแสดงให้เห็นว่า สอบผ่านเกณฑ์มาตรฐานหรือข้อสอบนั้นได้

๒.๕ การวัดความคิดเห็น

เนื่องจากทัศนคติมีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคลอย่างมาก การวัดทัศนคติ เป็นการวัดภาวะความโน้มเอียงในการแสดงออกมาไม่ใช่เป็นการกระทำแต่ความรู้สึก ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบนามธรรม บุคคลอาจจะไม่ให้ข้อเท็จจริง เพราะเป็นเรื่องส่วนตัว และการแสดงออกต่อเรื่องใดนั้น ไม่ว่าจะเป็นวาจาหรือการเขียนก็ตามบุคคลจะไตร่ตรองถึงความเหมาะสมของสภาพการณ์ทางสังคมคือ การตามค่านิยม ตามการยอมรับ และไม่ยอมรับในการเห็นชอบหรือความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ในสังคม ดังนั้น การวัดทัศนคติจึงจะต้องคำนึงถึงหลักการข้อคำนึงและเครื่องมือในการวัดทัศนคติ^{๑๔}

๒.๕.๑ หลักในการวัดความคิดเห็น

^{๑๔} บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามเจริญพานิชย์, ๒๕๓๑.

การวัดทัศนคติมีหลักการเบื้องต้นที่จะต้องพิจารณา ๓ ประการ คือ

๑) เนื้อหา ในการวัดทัศนคติจะต้องเพิ่มสิ่งเร้าไปกระตุ้นให้แสดงกิริยาท่าทีออกมา สิ่งเร้าโดยทั่วไปได้แก่เนื้อหาที่ต้องการวัด เช่น ต้องการวัดทัศนคติต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิต ครอบครัวของบุคคลเนื้อหาที่เป็นสิ่งเร้าโดยทั่วไปได้แก่ การเลือกคู่ครอง อายุแรกสมรส ระยะเวลา มีบุตรคนแรกและคนต่อไป ขนาดของครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว เป็นต้น

๒) ทิศทาง การวัดทัศนคติโดยทั่วไปกำหนดให้มีทิศทางเป็นเส้นตรงที่ต่อเนื่องกันเป็นลักษณะซ้าย-ขวา หรือเป็นบวกเป็นลบ กล่าวคือเริ่มจากเห็นด้วยอย่างยิ่งและลดความเห็นลงเรื่อย ๆ จนถึงความรู้สึกเฉย ๆ และลดลงต่อไปเป็นไม่เห็นด้วยอยู่เป็นเส้นตรงเดียวกัน และต่อเนื่องกัน

๓) ความเข้ม กิริยาท่าทีหรือความรู้สึกที่แสดงออกต่อสิ่งเร้านั้น เป็นปริมาณมากน้อยแตกต่างกัน ถ้ามีความเข้มสูงไม่ว่าจะเป็นทิศทางใดก็ตาม จะมีความรู้สึกหรือกิริยาท่าทีรุนแรงมากกว่าที่มีความเข้มเป็นกลาง

๒.๕.๒ ข้อควรคำนึงในการวัดความคิดเห็น

การวัดทัศนคติมีความจำกัดในตัวของมันเอง ในการสร้างเครื่องมือวัด จะต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญ ได้แก่

๑) ทัศนคติเป็นตัวแปรในลักษณะสมมติ ซึ่งในการศึกษาต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ยุ่งยากซับซ้อนที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยง่าย ดังนั้น การศึกษาต้องใช้เวลาในการศึกษานาน ๆ และต้องระมัดระวังในการสร้างแบบวัดเป็นกรณีพิเศษด้วย

๒) ทัศนคติจะวัดได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ฉะนั้น ในการวัดทัศนคติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกให้เห็นนั้น จะต้องเลือกให้เป็นตัวแทนของกิริยาที่แสดงออกทั้งหลาย ทั้งปวงที่บุคคลแสดงออกให้เห็น นั่นคือ ข้อความวัดทัศนคติต้องครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการจะวัดทั้งหมด

๓) ทัศนคติเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ และความรู้สึก ฉะนั้น ในการวัดทัศนคติจะต้องไม่ถามข้อเท็จจริง และข้อความที่ถามต้องไม่มีคำถามที่มีคำตอบอย่างเด่นชัด

๔) ทัศนคติเป็นเรื่องที่มีความหมายไม่แน่นอนและมีขอบเขตกว้างขวางมาก การวัดทัศนคติในแต่ละเรื่องจะต้องให้ความหมายและขอบเขตในเรื่องที่จะวัดให้ชัดเจน มิฉะนั้น จะทำให้วัดทัศนคติผิดโดยไม่ตั้งใจหรือไม่ก็วัดทัศนคติหลายเรื่องพร้อมกันทั้ง ๆ ที่ต้องการวัดเพียงเรื่องเดียว

๕) ทัศนคติเป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงได้ การเปลี่ยนแปลงของทัศนคติในแต่ละเรื่องจะแตกต่างกัน ฉะนั้น การวัดจะต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงและความคงอยู่ของทัศนคตินั้น ๆ ด้วย

๒.๕.๓ เครื่องมือวัดความคิดเห็น

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดทัศนคติโดยทั่วไป เรียกว่า มาตรการวัดทัศนคติ มีอยู่ ๔ ชนิดที่นิยมใช้ คือ มาตรการวัดแบบของเชอร์สโตน มาตรการวัดแบบของลิเคิต มาตรการวัดแบบของกัตต์แมน และมาตรการวัดแบบของออกคูด^{๑๕}

สรุปว่า ในการวัดทัศนคติของพระภิกษุสามเณรที่ผลต่อการแสดงทัศนคติทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม เพราะในการแสดงทัศนคติถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีเหตุการณ์เข้ามากระทบ และเกิดความรู้สึกนึกคิดต่อสิ่งที่กำลังดำเนินไป และอาจจะแสดงออกในกิริยาอาการต่อต้าน หรือไม่อยากเรียน ผู้สอนจะต้องทบทวนบทเรียนหรือควรคิดหาวิธีการในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความสนใจมากขึ้น การเพิ่มสิ่งเร้าในการสอนอย่างสนุกสนาน สอดแทรกความรู้ใหม่ ย่อมถือว่ามีส่วนสำคัญในการปรับเปลี่ยนทัศนคติเป็นไปในทางที่ดี

๒.๖ ความสำคัญของความคิดเห็น

หากจะกล่าวถึงความสำคัญของทัศนคตินั้น ถือว่า เป็นกระบวนการหนึ่งที่เพิ่มสิ่งเร้าไปในทางที่ดีให้กับหน่วยงานหรือองค์กร ทำให้เกิดเป็นภาพลักษณ์ที่งดงามเกิดขึ้นได้ หรือเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดสิ่งเร้าต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันจะก่อให้เกิดแนวร่วมในกระบวนการทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จได้อีกทางหนึ่ง ฉะนั้น ในการแสดงออกซึ่งทัศนคติของพระภิกษุสามเณรหากได้รับการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี ย่อมเกิดผลดีแก่การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน พระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ซึ่งหากจะต้องอาศัยแรงผลักดันให้เกิดพลังไปในด้านบวก มากกว่าด้านลบ ในความสำคัญของทัศนคตินั้นอาจจะสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

๑. ทัศนคติเป็นฐานของปฏิสัมพันธ์ ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลและระหว่างบุคคลต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ที่ดีติดต่อกับบุคคลอื่น ๆ เข้าจะได้เรียนรู้ไปด้วยว่า ทัศนคติของผู้ที่เรากำลังติดต่อยู่ด้วยนั้น เหมือนหรือต่างไปจากทัศนคติของเขาเอง การประเมินทัศนคติระหว่างกันในอนาคต นอกจากนี้ ทัศนคดียังเป็นฐานของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคมเข้าด้วยกัน เช่น ทัศนคติที่บุคคลแสดงออกต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การทำแท้ง เป็นต้น จะทำให้เขามีแนวโน้มที่จะเลือกหรือไม่เลือกผู้รับการเลือกตั้งที่มีนโยบายสนับสนุนการออกกฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งในรัฐสภา

^{๑๕} อวยชัย ชบาและคณะ, พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร, กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, ๒๕๔๑, หน้า ๕๑๖-๕๑๗.

๒. ทักษะคิดเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ ทักษะคิดยังอาจใช้เป็นเครื่องมือในการพยากรณ์สังคมไปด้วย เช่นในช่วงระยะเวลาการเลือกตั้งต่างๆ มักจะมีการสำรวจทัศนคติของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการสำรวจนี้ สามารถวิเคราะห์ผลของการเลือกตั้งได้ค่อนข้างแม่นยำที่สุด ในองค์กรการสำรวจทัศนคติต้องงานว่า คนทำงานมีความพอใจในงานหรือไม่เพียงใด สามารถใช้เป็นข้อมูลทำนายอัตราการเข้าออกและการขาดงานได้

สรุปว่า ลักษณะของ ความคิดนั้น ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพื่อความอยู่รอดประการหนึ่ง และสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านฝึกฝนประสบการณ์ในการทำงาน เป็นต้น ถือว่าเป็นแม่บทใหญ่ของการพูดและการกระทำ และแสดงออกในลักษณะที่เป็นตัวปัญหาและสามารถเชื่อมโยงเข้ากับวิธีการแก้ไขปัญหา เพราะภารกิจที่กำลังจะดำเนินไปและการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่กำลังจะพูดตอบโต้ทุกอย่างล้วนสำเร็จมาจากความคิด สำหรับการคิดก่อนพูดและก่อนทำทุกครั้ง จะช่วยให้บุคคลสามารถยับยั้งคำพูดในเชิงลบได้หยุดยั้งการกระทำที่ไม่ถูกต้องปรับเป็นแนวความคิดในเชิงความสร้างสรรค์

๒.๓ ความคิดเห็นกับพฤติกรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เชิงประเมินค่า ความรู้สึกต่อสิ่งนั้น และความพร้อมที่จะมีความสัมพันธ์กันอย่างสอดคล้อง แต่โดยทั่วไปแล้วสิ่งที่เราสังเกตได้ หรือสามารถสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ คือ การแสดงออกของบุคคลหรือพฤติกรรม พฤติกรรมนี้เป็นส่วนที่ต่อเนื่องจากความพร้อมที่จะกระทำ และเช่นเดียวกันเรายังจะคาดหมายกันว่า พฤติกรรมของบุคคลน่าจะสอดคล้องกับทัศนคติเช่น สามเณรรูปหนึ่งมีทัศนคติต่อครูผู้สอนซึ่งก็หมายความว่า สามเณรรูปนี้อาจจะไม่ชอบใจรูปแบบของการสอนของครูผู้สอน เพราะเนื่องจากครูสอนไม่เข้าใจหรือครูสอนไม่มีสิ่งเร้าหรือการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในห้องเรียนได้ และอาจจะไม่มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ มาสอนบ้างไม่มาบ้างซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และในท้ายที่สุด พฤติกรรมที่จะตามมาคือการหลบเรียน แล้งป่วย และพูดโกหกและกลายเป็นคนก้าวร้าวในเวลาต่อมา จะเห็นพฤติกรรมในทางตรงกันข้ามเสมอ และแสดงความไม่พอใจต่อครูผู้สอน เป็นต้น แต่ในบางครั้ง พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลกลับไม่สอดคล้องกับทัศนคติที่มีอยู่ เช่น ในตัวอย่างดังกล่าว สามเณรรูปนั้น อาจมีพฤติกรรมที่ไม่ต่อต้านต่อลักษณะการสอนของครูผู้สอน หรือแสดงท่าทีความไม่สนใจการเรียนและการสอน ทั้งนี้อาจจะเกิดมาจากสาเหตุของความบกพร่องในการเตรียมตัวในการสอนหรือไม่มีความรู้ในการสอนอย่างถูกต้อง จึงทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ฉะนั้น จึงควรพิจารณาถึงทัศนคติและการแสดงออกอย่างถี่ถ้วนเสียก่อนที่จะ

ตัดสินใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทั้งสองสิ่ง เนื่องจากอาจจะมีตัวแปรแทรกซ้อนที่ทำให้การตีความคลาดเคลื่อนผิดไปได้ดังตัวอย่างข้างต้น

Ralph H. Turner ให้ความเห็นว่า ความหมายของทัศนคติโดยสามัญสำนึกถือว่าทัศนคติคือ สภาวะทางจิตอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมประเภทหนึ่งและในกรณีที่ไม่มียุติพลจากทัศนคติอื่น ๆ ประกอบกับบุคคลนั้นอยู่ในสถานการณ์ที่สอดคล้องกับทัศนคตินั้นแล้วก็จะสามารถคาดพฤติกรรมได้ เพราะว่าพฤติกรรมเป็นผลโดยตรงจากทัศนคตินั้น และในประเด็นสุดท้ายซึ่งมีส่วนสำคัญมากก็คือ ในระหว่างความสัมพันธ์ของทัศนคติกับพฤติกรรมนั้น ยังมีตัวแปรสอดแทรก (Intervening variable) มากมาย เช่น ขนบ จารีต (Norm) บทบาท (Roles) การเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมหรือกลุ่มอ้างอิง ตลอดจนวัฒนธรรมประจำกลุ่ม (Subculture) เป็นต้น

ข้อสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรสอดแทรก (Intervening variable) ได้มาจากผลงานวิจัยของลีชาร์ด ลาปีแอร์ เมื่อ ๑๙๓๐-๑๙๓๒ ลาปีแอร์ได้ทำการสำรวจทัศนคติของคนอเมริกันที่มีต่อชาวจีน เขาใช้วิธีการเดินทางรอบสหรัฐกับเพื่อนชาวจีนทำทางเดินหนึ่ง และได้แวะพักตามร้านอาหารและที่พักแรมระหว่างการเดินทางหลายแห่งปรากฏว่า ทั้งสองได้รับการบริการเป็นอย่างดีจากเจ้าของและบริการในสถานที่เหล่านั้น มีเพียง ๑ แห่งเท่านั้น ในจำนวน ๒๕๑ แห่งที่ปฏิเสธไม่ให้บริการแก่คนทั้งสอง หลังจากการเดินทางครั้งนี้ ลาปีแอร์ได้ส่งแบบสอบถามกลับไปยังสถานที่ต่าง ๆ ที่เขาได้ใช้บริการผ่านมาแล้ว โดยสอบถามถึงทัศนคติที่มีต่อคนจีนหรือคนตะวันออก ผลปรากฏว่า ร้อยละ ๕๕ ของคำตอบคือ “ปฏิเสธ” การให้บริการแก่คนจีน

ในการวิจัยครั้งนี้ ลาปีแอร์ สรุปประเด็นสำคัญว่า

๑. ผู้ที่ตอบคำถามอาจจะมีความรู้สึกไม่อยากให้บริการแก่คนต่างชาติดะวันออกจริงดังที่ให้คำตอบ แต่มีความจำเป็นจะต้องทำเพราะระเบียบในสถานที่ที่ตนทำงานถูกบังคับเอาไว้เรียบร้อยแล้ว

๒. ลาปีแอร์ มิได้วัดทัศนคติโดยการกำหนดเป้าหมาย ทัศนคติแบบจำเพาะเจาะจง แต่สอบถามเกี่ยวกับแนวคิดเห็นของคนจีนโดยทั่วไป ดังนั้น ทัศนคติที่ได้จึงเป็นทัศนคติที่มีผลต่อชาวจีนโดยทั่ว ๆ ไป ไม่ใช่คนจีนที่แต่งตัวดีทำทางภูมิฐานมีการศึกษาเช่นเพื่อนชาวจีนของลาปีแอร์

ประเด็นสรุปข้อแรกนั้นชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งในที่นี้ได้แก่สภาพการแต่งกาย ทำทางบุคลิกของเป้าหมายทัศนคติ ซึ่งดูเป็นภูมิฐานไม่เหมือนกับคนอื่น ๆ โดยทั่วไป และนี่คือพลังภายนอกเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ทำให้บุคคลไม่อาจจะมีพฤติกรรมได้ตอบภายนอกตามแนวโน้มพฤติกรรมภายในได้

ฉะนั้น สถานการณ์ปทัสถานทางสังคม จึงอาจจะทำให้บุคคลไม่สามารถแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่สอดคล้องกับทัศนคติ พลังขับเคลื่อนนี้ ถ้าหากมีมาก จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกขัดแย้ง

ขึ้นในใจ และจะมีผลให้บุคคลหาทางลดความขัดแย้งนั้น โดยการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในที่สุด เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่แสดงออก

ข้อสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ทัศนคติและการแสดงออกไม่มีความสัมพันธ์กัน อาจเป็นสาเหตุเนื่องมาจากการวัดที่ไม่ตรงจุดก็ได้ เพื่อให้ทัศนคติสามารถที่จะทำนายถึงการแสดงออกหรือพฤติกรรมได้ จึงควรระมัดระวังในการวัดทัศนคติ เช่น ควรวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมที่แสดงต่อสิ่งนั้นโดยตรง เช่น การศึกษาของ Wicker เมื่อปี ๑๙๖๑ งานค้นคว้าที่ให้คำตอบเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้กระจ่างและชัดเจนมาก และเป็นที่ยอมรับในวงการจิตวิทยาสังคม คือการค้นคว้าของ Ajzan และ Fishbien ได้อธิบายเอาไว้ว่า ทัศนคตินั้น สามารถทำนายพฤติกรรมได้ โดยในการวัดทัศนคตินั้น ควรวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมที่จะแสดงต่อสิ่งนั้น มิใช่วัดทัศนคติต่อสิ่งนั้นโดยตรงและควรวัดทัศนคติต่อสถานการณ์ที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นด้วย เช่น ตนเองหรือสังคมมีความคาดหวังว่า ตนควรทำพฤติกรรมนั้นในสถานการณ์เช่นนั้นหรือไม่ ตัวอย่างเช่น พฤติกรรมหรือความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ของบุคคลหนึ่ง (เช่นการแข่งขันในการสอบผ่านบาลีสนาทหลวงหรือมีความตั้งใจเอาไว้ว่า จะแข่งขันเมื่อได้สอบจริงในสนามหลวง) สามารถพิจารณาได้จากตัวแปรสองตัวมารวมกัน ตัวแปรแรกได้แก่ ทัศนคติต่อการกระทำนั้น ๆ ของบุคคล ได้แก่ทัศนคติต่อการมีพฤติกรรมการแข่งขันว่า การแสดงผลของการสอบแข่งขันนั้นว่า สอบได้หรือสอบตก มีสมองดีหรือไม่ดี มีความจำดีหรืออ่านไม่ตรงกับเนื้อหาที่ออกข้อสอบ เป็นต้น และไม่ได้หมายความว่า ทัศนคติของบุคคลที่ชอบสอบแข่งขัน) ส่วนตัวแปรตัวที่สอง ได้แก่ การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความคาดหวังของสังคม (เช่น การที่บุคคลคิดว่าคู่แข่งในการสอบมีความคาดหวังว่า บุคคลนั้น จะทำข้อสอบได้มากน้อยเพียงไร) ดังนั้น ทัศนคติจึงสามารถที่จะทำนายถึงการแสดงออกหรือพฤติกรรมได้เมื่อมีการวัดที่ตรงจุดยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า ทั้งตัวแปรสอดคล้องและการวัดที่ไม่ตรงจุดเป็นปัจจัยที่ทำให้ทัศนคติกับการแสดงออกหรือพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกัน

๒.๗.๑ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา

จุดมุ่งหมายทั่วไป ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการศึกษาพระปริยัติธรรม และพฤติกรรมทางการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในจังหวัดอุบลราชธานี

จุดมุ่งหมายการเรียนการสอน

๑. บอกความหมายของจุดมุ่งหมายการศึกษาแต่ละระดับชั้นได้
๒. อธิบายความหมายและองค์ประกอบของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมได้
๓. บอกได้ว่าข้อความที่กำหนดให้เป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม และวิเคราะห์ส่วนประกอบของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมได้

๔. บอกประโยชน์ของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมได้
๕. เขียนจุดมุ่งหมายที่กำหนดให้เป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่สมบูรณ์ได้
๖. อธิบายความหมายและลักษณะของพฤติกรรมการศึกษาได้
๗. วิเคราะห์จุดมุ่งหมายการเรียนการสอนออกเป็นพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัยได้
๘. จำแนกพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยออกเป็น ๖ ระดับตามทฤษฎีของบลูม (Blom) ได้
๙. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัยได้

๒.๓.๒ พฤติกรรมทางการศึกษา

การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีจุดมุ่งหมายเป็นตัวกำหนดแนวทางหรือกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งจุดมุ่งหมายของการศึกษา พอจำแนกได้ ๔ ระดับดังนี้

๑) จุดมุ่งหมายทั่วไป เป็นจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างกว้างๆ ครอบคลุมลักษณะของพระภิกษุสามเณรตามที่สำนักเรียนศาสนศึกษาและสังคมมีความต้องการ

๒) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นจุดมุ่งหมายที่ชี้เฉพาะลงไปเป็นระดับชั้นต่างๆ เช่น ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา นักธรรมชั้นตรี-โท-เอก ประโยค ๑-๒ ถึง เปรียญธรรม ๙ ประโยค เป็นต้น

๓) จุดมุ่งหมายเฉพาะรายวิชา หรือจุดมุ่งหมายกลุ่มประสบการณ์ เป็นจุดมุ่งหมายที่ระบุถึงพฤติกรรมที่ต้องการให้มีขึ้น โดยจำกัดอยู่ในขอบเขตของเนื้อหา สาระของรายวิชา เป็นต้น

๔) จุดมุ่งหมายการเรียนการสอน เป็นจุดมุ่งหมายที่แยกย่อยมาจากจุดมุ่งหมายเฉพาะรายวิชา มีลักษณะเฉพาะเจาะจงในขอบเขตเนื้อหาเฉพาะอย่าง จะเป็นจุดมุ่งหมายที่แสดงพฤติกรรมปลายทางของผู้เรียน เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน

พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดในตัวผู้เรียน มี ๒ ลักษณะคือ

๑) พฤติกรรมแฝง (Latent behavior) เป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงหรือที่เรียกว่าพฤติกรรมภายใน เช่น ทักษะคิดความรู้ ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง ความรับผิดชอบ ฯลฯ

๒) พฤติกรรมที่สังเกตได้ (Observable behavior) หรือพฤติกรรมภายนอก เช่น บอก อธิบาย จำแนกแจกแจง ระบุ สาธิต วาด เขียน ฯลฯ

๒.๓.๓ จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (behavior)

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เป็นจุดมุ่งหมายที่กำหนดขึ้นโดยบ่งถึงพฤติกรรมของผู้เรียน เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้วผู้เรียนสามารถทำอะไรได้บ้าง โดยที่พฤติกรรมเหล่านั้นต้องเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาภายนอกสามารถสังเกตได้ วัดผลได้ และประเมินได้ โดยมีส่วนประกอบสำคัญ ๓ ส่วนดังนี้

๑) พฤติกรรมที่คาดหวัง (Expected behavior) เป็นข้อความที่กล่าวถึงการกระทำ หรือการแสดงออกของผู้เรียนภายหลังการเรียนการสอนสิ้นสุดลง จะอยู่ในรูปของการแสดงออก โดยการกระทำซึ่งเขียนด้วยคำที่บ่งการกระทำ (Action words) เช่น วาด ปั่น เขียน ฯลฯ

๒) สถานการณ์หรือเงื่อนไข (Situation or Condition) เป็นข้อความที่กล่าวถึง สภาพการเรียนการสอนที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่คาดหวังตามต้องการ การกำหนด สถานการณ์หรือเงื่อนไขนี้มีหลายวิธี เช่น

- (๑) การกำหนดสถานการณ์ในลักษณะของเงื่อนไขการทำงาน
- (๒) การกำหนดสถานการณ์ในลักษณะที่เป็นสิ่งเร้าเพื่อใช้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งสิ่งเร้าอาจเป็นวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ เรื่องราว ต่าง ๆ ได้
- (๓) สถานการณ์ที่เป็นเนื้อหา ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่ใช้ควบคู่กับการเกิด พฤติกรรมที่คาดหวังและจะเป็นส่วนที่กำหนดให้พฤติกรรมที่เกิดขึ้นมีขอบเขตและเงื่อนไขที่ถูกต้อง

๓) เกณฑ์ (Criteria) เป็นข้อกำหนดขึ้นต่ำของปริมาณการทำงาน หรือเป็นการ กำหนดความสามารถขึ้นต่ำที่ยอมรับว่าผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่ต้องการ ในการกำหนดเกณฑ์อาจทำได้หลายวิธีดังนี้

- (๑) กำหนดปริมาณอย่างน้อยที่สุดที่จะต้องทำได้
- (๒) กำหนดปริมาณงานที่ทำได้เป็นรูปสัดส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ขึ้นต่ำ
- (๓) กำหนดลักษณะของความถูกต้องแม่นยำ
- (๔) กำหนดเป็นลักษณะผลงานที่ทำเสร็จ
- (๕) กำหนดเป็นเวลาที่ทำงานนั้นสำเร็จ
- (๖) กำหนดตามมาตรฐานที่ยอมรับกัน

๒.๓.๔ ตัวอย่างจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่สมบูรณ์

นักเรียนสามารถแก้คำที่สะกดผิดในประโยคที่กำหนดมาให้ ๑๐ ประโยคได้ถูกต้องไม่น้อยกว่า ๗ ประโยค โดยไม่ต้องเปิดตำราค้นจับหรือพจนานุกรม

พฤติกรรมที่คาดหวัง แก่คำที่สะกดผิดได้

สถานการณ์ กำหนดประโยคที่มีคำสะกดผิดจำนวน ๑๐ ประโยคและโดยไม่ต้องเปิดตำราค้นฉบับหรือพจนานุกรม

เกณฑ์ แก่คำที่สะกดผิดได้ไม่น้อยกว่า ๗ ประโยค

๒.๓.๕ ประโยชน์ของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

- ช่วยในการจัดทำหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตร จัดเรียงพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในแผนการสอน

- ช่วยให้ผู้สอนกำหนดแผนการสอนได้ชัดเจน เพราะได้ทราบพฤติกรรมปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

- ช่วยให้ผู้เรียนทราบจุดมุ่งหมายปลายทางที่ตนเองต้องทำได้ ทำให้ทราบความก้าวหน้าหรือข้อบกพร่องของตนเอง

- ช่วยให้ประเมินผลการสอนของครูผู้สอนได้ดี

- ช่วยในด้านการวัดผลประเมินผลโดยตรง การกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมจะทำให้ทราบว่าผู้เรียนจะต้องทำพฤติกรรมอะไรบ้างให้ปรากฏออกมาชัดเจน ทำให้สะดวกต่อการวัดผลประเมินผล

๒.๓.๖ แนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

ในการกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ควรมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

๑) การกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมจะต้องสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของรายวิชา จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายทั่วไปหรือปรัชญาทางการศึกษา ดังนั้นควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรก่อนเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

๒) ต้องเขียนให้ชัดเจน เพราะจะทำให้ผู้สอนเข้าใจสามารถสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้ สามารถเลือกเนื้อหา วิธีสอน และจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถวัดผลประเมินผลได้

๓) ต้องเขียนให้ครอบคลุมทุกพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละช่วงเวลาโดยอาศัยหลักการดังนี้

(๑) เขียนตามหลักการจำแนกพฤติกรรมของบลูม

(๒) เขียนโดยยึดหลักการพัฒนาการของผู้เรียนด้านต่างๆ ดังนี้ ด้าน

สติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านร่างกาย

๔) จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมต้องสัมฤทธิ์ผลได้ วัดได้และประเมินได้

๕) จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมจะต้องแสดงถึงผลผลิตที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน
(Outcome) ไม่ใช่สิ่งที่แสดงถึงกระบวนการของผู้เรียน

๖) จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมจะต้องเรียงลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้จากง่ายไปยาก

๒.๓.๓ การจำแนกพฤติกรรมในจุดมุ่งหมายทางการศึกษา

จุดมุ่งหมายการศึกษาทุกระดับจะเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนตามที่หลักสูตรต้องการ ที่เรียกว่า พฤติกรรมการศึกษา โดยบลูมและคณะได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมการศึกษา ออกเป็น ๓ ด้านใหญ่ๆ คือ

- ๑) พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) หรือพฤติกรรมด้านสมอง
- ๒) พฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Affective domain) หรือพฤติกรรมด้านความรู้สึก
- ๓) พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย (Psychomotor domain) หรือพฤติกรรมด้านการปฏิบัติ^{๑๖}

๒.๓.๔ พฤติกรรมการศึกษา มี ๓ ด้านคือ

๑. พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain)

พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย เป็นพฤติกรรมด้านการคิด (Thinking) ซึ่งเป็นความสามารถทางสมองในการที่จะเรียนรู้และแก้ปัญหาต่างๆ จำแนกได้ ๒ ลักษณะคือ

- ๑) พฤติกรรมด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement)
 - ๒) พฤติกรรมทางด้านความถนัดและเชาว์ปัญญา (Aptitude and intelligence)
- โดยบลูมได้เรียงลำดับของพฤติกรรมย่อยได้ดังนี้

๒.๑) ความรู้-ความจำ (Knowledge) เป็นความสามารถในการระลึกเรื่องราวต่างๆ ที่ผ่านมาได้ถูกต้อง แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ

๒.๑.๑) ความรู้ความจำในเนื้อหา (Knowledge of specifics) ได้แก่ ความรู้ความจำเกี่ยวกับศัพท์และนิยาม ความรู้ความจำเกี่ยวกับเกณฑ์และข้อเท็จจริงต่างๆ เช่น สูตร กฎ ทฤษฎี เนื้อหาวิชา วัน เวลา ฯลฯ

๒.๑.๒) ความรู้ความจำเกี่ยวกับวิธีดำเนินการ (Knowledge of way and means of Dealing with specifics) ได้แก่ ความรู้ความจำเกี่ยวกับระเบียบแบบแผน ลำดับขั้นและแนวโน้ม การจัดประเภท เกณฑ์และวิธีการทำหรือวิธีการ

๒.๑.๓) ความรู้ความจำเกี่ยวกับความคิดรวบยอดในเนื้อเรื่อง (Knowledge of Universals and abstractions in a field) เป็นการสรุปและขยายหลักวิชา

^{๑๖} อ้อมเดือน สดมณี. เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสังคม. หน้า ๑๐๗.

ที่สำคัญๆ ของเนื้อเรื่อง ได้แก่ ความรู้ความจำเกี่ยวกับหลักวิชาและการ
ขยายหลักวิชา และความรู้ความจำเกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง

ตัวอย่างพฤติกรรมด้านความรู้ความจำ เช่น บอกชื่อของสิ่งต่างๆ บอกความหมายของ
คำศัพท์ต่างๆ สามารถบรรยายความหมาย คำนิยามหรือคำจำกัดความ เขียนสูตรหรือกฎต่างๆ

๒.๒) ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถทางสมองในการสื่อ
ความหมายหรือถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ให้ผู้อื่นทราบ โดยแบ่ง 3 ระดับ

๒.๒.๑) การแปลความรู้ความ (Translation) เป็นความสามารถในการ
ถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่ภาษาอื่น ซึ่งเป็นการสื่อ
ความหมายให้รู้ความหมายตรงกัน เช่น การแปลความของข้อความ คำ
พังเพย สุภาษิต โคลงกลอน ฯลฯ

๒.๒.๒) การตีความ (Interpretation) เป็นความสามารถในการสื่อ
ความหมายโดยการพิจารณาจากการแปลความหมายหลายๆ ครั้งแล้วจึง
นำมาสรุปเรียบเรียงใหม่ เช่น การสรุปความคิดทั้งหมดออกมาเป็น
ประเด็นสำคัญได้ การสรุปได้ว่าผู้พูดมีจุดมุ่งหมายอะไร ฯลฯ

๒.๒.๓) การขยายความ (Extrapolation) เป็นความสามารถในการสื่อ
ความหมายโดยการขยายข้อความ คาดคะเนความจากข้อเท็จจริงเดิมอย่าง
มีเหตุผล

ตัวอย่างพฤติกรรมด้านความเข้าใจ เช่น การแปลความจากภาพหรือกราฟที่กำหนดให้
การแปลประโยคภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย การตีความหมายของการกระทำของนักเรียน สรุป
ใจความสำคัญจากเรื่องอ่าน และคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้าได้

๒.๓) การนำไปใช้ (Application) หรือการประยุกต์ใช้ เป็นความสามารถในการนำ
ความรู้และความเข้าใจจากประสบการณ์ต่างๆ เช่น ทฤษฎี วิธีการ ไปใช้ในการแก้ปัญหาใน
สถานการณ์จริง

ตัวอย่างพฤติกรรมการนำไปใช้ เช่น การคำนวณผลลัพธ์ของโจทย์ปัญหาได้ การ
แก้ปัญหาในปัญหาสถานการณ์ต่างๆ การเลือกเฟ้นใช้เครื่องมือได้เหมาะสมกับงาน และการเลือก
วิธีการปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ได้เหมาะสม

๒.๔) การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวต่างๆ
ออกเป็นส่วนย่อยๆ ว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้าง มี ๓ ระดับ

๒.๔.๑) วิเคราะห์ความสำคัญ หรือการวิเคราะห์องค์ประกอบ

๒.๔.๒) วิเคราะห์ความสัมพันธ์

๒.๔.๓) วิเคราะห์หลักการ

ตัวอย่างพฤติกรรมกรรมการวิเคราะห์ เช่น การจำแนกองค์ประกอบของสิ่งต่างๆ ได้ มีความรู้ความสามารถบอกส่วนที่สำคัญที่สุดของเรื่องได้ และการระบุจุดมุ่งหมายที่สำคัญได้

๒.๕) การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการนำเอาความรู้ในเรื่องต่างๆ มาผสมผสานให้เกิดเป็นเรื่องใหม่ หรือสิ่งใหม่ๆ ที่มีคุณภาพสูงกว่าเดิม มี ๓ ระดับ คือ

๒.๕.๑) การสังเคราะห์เพื่อสื่อความหมาย หรือการสังเคราะห์ข้อความ เป็นความสามารถในการเขียนเรียงถ้อยคำให้เป็นข้อความ เช่น การเขียนเรียงความ การตอบปัญหา การแต่งประโยค เป็นต้น

๒.๕.๒) การสังเคราะห์แผนงาน เป็นความสามารถในการนำเอาข้อมูลหรือเรื่องราวต่างๆ มากำหนดแผนงานว่าจะทำอะไร จึงทำให้เรื่องราวนั้นบรรลุสำเร็จได้

๒.๕.๓) การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการจัดระเบียบข้อเท็จจริงต่างๆ เสียใหม่ให้ได้ประโยชน์มากกว่าเดิม

ตัวอย่างพฤติกรรมกรรมการสังเคราะห์ เช่น การเขียนจดหมาย เขียนเรียงความ การตอบปัญหา การแต่งประโยค การวางโครงการที่จะทำงานต่างๆ และการประดิษฐ์สิ่งของใหม่ขึ้น

๒.๖) การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการวินิจฉัยตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินค่า มี ๒ ลักษณะ คือ เกณฑ์ภายในและเกณฑ์ภายนอก

ตัวอย่างพฤติกรรมกรรมการประเมินค่า เช่น การสรุปกิจกรรมที่ปฏิบัติมีความเหมาะสมหรือไม่การตัดสินได้ว่าสิ่งต่างๆ มีคุณค่าเพียงพอหรือไม่ และการประเมินผลได้ว่าการกระทำมีประโยชน์หรือโทษอย่างไรบ้าง

๒. พฤติกรรมด้านจิตพิสัย(Affective domain)

พฤติกรรมด้านจิตพิสัยเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับด้านความรู้สึกของบุคคล ซึ่งเกี่ยวกับด้านอารมณ์และจิตใจ เช่น ความสนใจ ความซาบซึ้ง ทศนคติ การยอมรับ คุณค่า ค่านิยม คุณธรรม ด้านต่างๆ พฤติกรรมด้านจิตพิสัยนี้จะเริ่มพัฒนาจากการรับรู้สิ่งแวดล้อมก่อน แล้วจึงเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบกับสิ่งแวดล้อมนั้นๆ กลายเป็นความรู้สึก จึงพัฒนาเป็นค่านิยมระดับต่างๆ แล้วจึงเกิดเป็นอุดมคติ ซึ่งจะเป็นตัวควบคุมทิศทางของพฤติกรรมของคนนั้นๆ

ตัวอย่างพฤติกรรมด้านจิตพิสัย เช่น มีสมาธิในการทำงานมากขึ้น ตั้งใจเรียน สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ การให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการปรับตัวให้เข้า

กับสังคมรอบด้านทั้งตนเองและผู้อื่น สร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ปรับเปลี่ยนความเศร้าสร้อย ให้กลายเป็นความสนุกสนาน และการมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ

๓. พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย (Psychomotor domain)

พฤติกรรมด้านทักษะเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติสิ่งต่างๆ ของบุคคลเป็นพฤติกรรมที่บุคคลสามารถใช้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายทำงานให้ประสานกับจิตใจ หรือประสาทสัมผัสได้อย่างรวดเร็ว เช่น การได้ยิน การเห็น การเคลื่อนไหวตามต้องการ การแสดงสีหน้า การสื่อสารโดยใช้เสียง เป็นต้น พฤติกรรมด้านนี้แบ่งเป็น ๔ ลักษณะ คือ

- ๑) การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย
- ๒) การเคลื่อนไหวที่ใช้อวัยวะหลายส่วนประกอบกัน
- ๓) พฤติกรรมการสื่อความหมายโดยใช้ท่าทาง
- ๔) พฤติกรรมการพูด

ตัวอย่างพฤติกรรมการสังเคราะห์ เช่น การเขียนภาพตามแบบที่กำหนดได้ การวางท่าทางในการพูดได้เหมาะสม การท่องจำคำราและอ่านได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว การแสดงท่าทางตามจินตนาการได้ การรับฟังและแยกเสียงต่างๆ ได้ และการนุ่งห่มแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย เป็นปริณทล

สรุปว่า จุดมุ่งหมายสูงสุดของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี นั้น เป็นการจัดการศึกษาภาคบังคับแก่พระภิกษุสามเณรที่สามารถกำหนดแนวทางด้านพฤติกรรมตามหลักการในพระพุทธศาสนาและที่สังคมต้องการ นับเป็นสิ่งสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอน จุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สอนมากที่สุดก็คือ จุดมุ่งหมายการเรียนการสอน หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งจะประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ ส่วนได้แก่

- ๑) พฤติกรรมที่คาดหวัง
- ๒) เงื่อนไขหรือสถานการณ์ และ
- ๓) เกณฑ์

นอกจากนี้ สำหรับพฤติกรรมที่คาดหวังจะกำหนดมาให้ในจุดมุ่งหมายที่ระบุในกิจกรรมการสอน แต่จะเป็นเงื่อนไขและเกณฑ์ผู้สอนต้องคิดค้นเอง และจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นผู้สอนต้องใช้เป็นแนวทางในการสอนและใช้เป็นแนวทางในการวัดผลและประเมินผล และในจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนนั้นจะมีพฤติกรรมการศึกษาที่หลักสูตรต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามที่ต้องการ ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์จุดมุ่งหมายการเรียนการสอนมาให้ทราบถึงพฤติกรรมการศึกษาต่างๆ เหล่านั้น ซึ่งมี ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย คือ ผลจากการพิสูจน์พลังสมองของมนุษย์ ด้านจิตพิสัย คือ ผลสะท้อนที่กลั่นกรองออกมาจากจิตใจ ด้านทักษะพิสัย คือ

การศึกษาเรียนรู้และนำเอาหลักการหรือทฤษฎีที่ได้รับไปปฏิบัติการจริง ดังนั้นในการเรียนการสอนโดยทั่วไปต้องมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการศึกษาทั้ง ๓ ด้าน ไปพร้อมๆ กัน เพื่อการศึกษาองค์ความรู้พื้นฐานต่อเนื่องกันคล้ายขั้นบันได สิ่งนั้นคือ ความรู้และความจำ จะเป็นพฤติกรรมพื้นฐานของความเข้าใจ และความเข้าใจจะเป็นพื้นฐานของการนำไปใช้ได้เรื่อย ๆ

๒.๘ ธรรมชาติของความคิดเห็น (Nature of Attitude)

การแสดงออกทางความคิดเห็นของมนุษย์ มักจะแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา มีการพิสูจน์และสังเกตพฤติกรรมของการแสดงออกของมนุษย์ที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การแสดงออกทางด้านสีหน้า ท่าทาง ลีลา พฤติกรรมที่บ่งชี้ไปในทางบวกและลบ บางครั้งการแสดงออกทางด้านความคิดเห็นย่อมเป็นเครื่องวัดระดับการแสดงความคิดเห็นเพื่อแสวงหาคำตอบจากธรรมชาติ ตามนิยามของการแสดงออกทางความคิดเห็นดังต่อไปนี้

๑. ความคิดเห็น เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลและจากประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับมา เช่น ผู้เรียนจะต้องมีภูมิความรู้เดิม มีความชื่นชอบในสิ่งที่กำลังเรียน จนสามารถสอบผ่านในแต่ละชั้นปี

๒. ความคิดเห็น เกิดจากความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่สะสมมานาน เกิดจากการได้รับคำแนะนำจากครูผู้สอนในเชิงบวก และการให้กำลังใจแก่ผู้เรียน และผู้สอนยังต้องได้รับกำลังใจจากผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอน มีการกระตุ้นให้เกิดความพร้อมในการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อการสอนที่ทันสมัย และรูปแบบการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนยิ่งขึ้น

๓. ความคิดเห็น เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียนที่แสดงออกมาโดยทั่วไปได้ เช่น ผู้เรียนจะสนใจต่อการเรียนการสอนต่อเมื่อครูผู้สอนได้เล็งเห็นความสำคัญเท่าเทียมกับผู้อื่น และไม่ลำเอียงเพราะรัก และปลุกจิตสำนึกว่า เป็นลูกศิษย์ของตน สำหรับครูผู้สอนจะเกิดความเบื่อหน่ายเมื่อผู้เรียนไม่ตั้งใจเรียน หนีเรียน ไม่เข้าใจในบทเรียน การสอนบทเรียนเก่า ๆ ซ้ำหลายครั้ง และไม่สนใจผู้เรียนที่พูดไม่ฟัง เป็นต้น

๔. ทศนคติสามารถถ่ายทอดไปสู่คนอื่นได้ เช่น จากพ่อ – แม่ไปสู่ลูก

๕. ทศนคติมีการเปลี่ยนแปลงได้ เช่น ในขณะที่มีการสนทนากัน คู่สนทนากำลังสับเปลี่ยนเรื่องพูดหักเหไปจากความจริงโดยไม่ได้สังเกตเรื่องนั้น ซึ่งอาจจะเป็นต้นเหตุที่ทำให้สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปได้ทั้งสองด้าน คือ ด้านบวกและด้านลบ

อย่างไรก็ตาม ผู้ทำการวิจัยยังมีความเชื่อมั่นว่า การศึกษาวิจัยที่เป็นระบบนั้น สามารถทำให้ทศนคติกับพฤติกรรมมีความสอดคล้องและเกี่ยวเนื่องกันมากยิ่งขึ้น ฉะนั้น จึงเป็นมูลเหตุที่

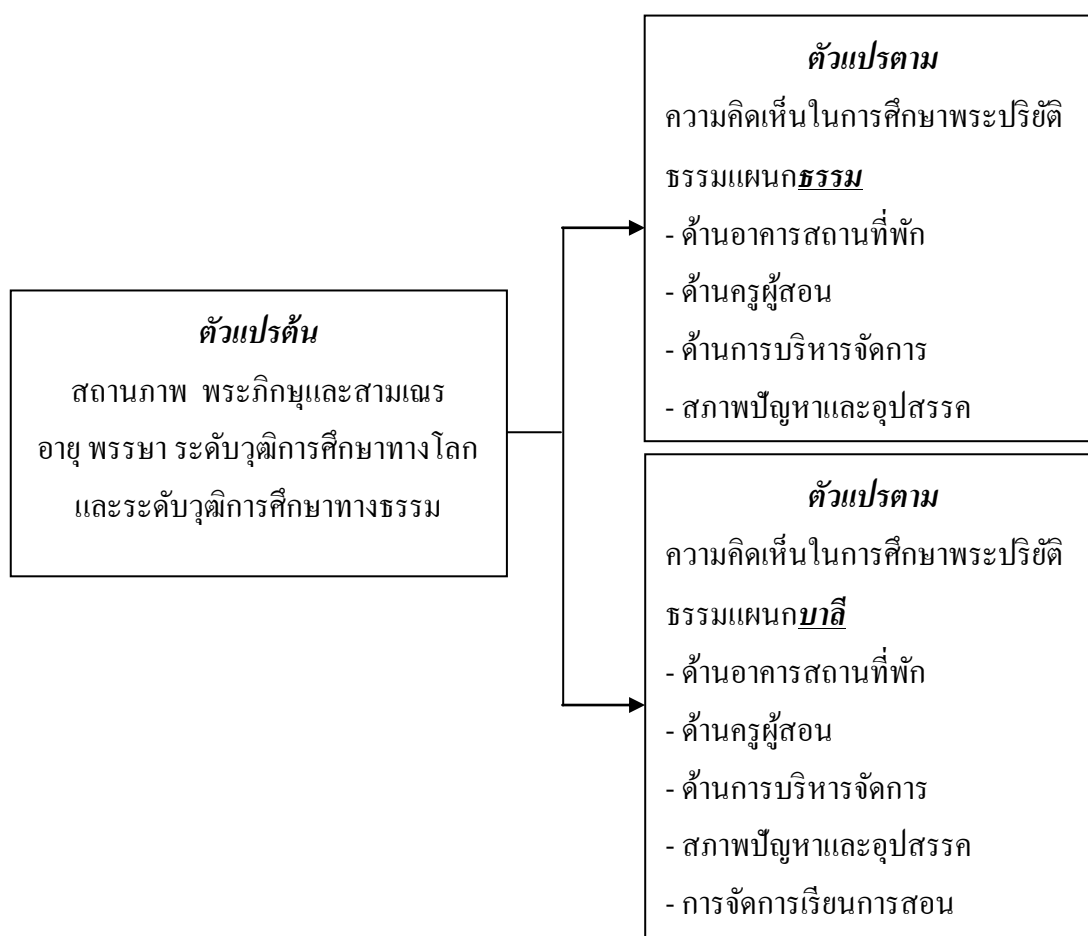
ก่อให้เกิดแรงจูงใจประการหนึ่งที่จะทำการวิจัยในหัวข้อดังกล่าวเพื่อเป็นข้อพิจารณาในทางวิชาการ และเป็นข้อสังเกตสำหรับบุคคลที่คาดหมายว่าถ้าบุคคลมีทัศนคติอย่างไรแล้ว จะสามารถคาดเดาได้ว่าบุคคลจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมอย่างนั้น

สรุปว่า ธรรมชาติของการแสดงแนวความคิดนั้น จะต้องแสดงออกมาอย่างเปิดเผย คือ คุณลักษณะของการแสดงออกถึงการเข้าชั้นเรียน และการให้ความสนใจต่อการเรียนหรือกิจกรรมที่จะนำไปสู่กระบวนการคิด จนทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้ ซึ่งการรับรู้พฤติกรรมดังกล่าวถือว่าเป็น การแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา และเป็นธรรมชาติของมนุษย์ในการแสดงเหตุและผลของการเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับรูปแบบ และสภาพการจัดการเรียนการสอนที่สามารถกระตุ้น จูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากทำ และอยากสอบได้ จนสามารถเพิ่มขีดจำกัดของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปให้มีประสิทธิภาพในเวลาเดียวกัน

เมื่อครูผู้สอนมีพัฒนาการในการสังเกตผู้เรียน และจักทำความเข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียนว่ามีความต้องการที่จะศึกษาไปในรูปแบบใด การปรับเปลี่ยนวิธีการสอนย่อมทำให้เกิด มุมมองในการกำหนดเนื้อหา สาระต่าง ๆ รวมไปถึงรายละเอียดในเชิงลึกได้ จะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น

๒.๕ กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาตามหลักการ มีรายละเอียดดังแผนภาพด้านล่าง
กรอบแนวความคิดของการวิจัย แสดงเป็นแผนผัง ได้ดังนี้

แผนผังที่ ๓ แสดงกลุ่มตัวแปรต้น และความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรในการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลี และเพื่อศึกษารูปแบบปัญหาและอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลี คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒ เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุสามเณรที่กำลังศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี จำนวน ๔๐๐ รูป กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตาราง เกรจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕ แล้วหาสัดส่วนโดยการสุ่มแบบง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๕๐ รูป

๓.๒ เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้า จากเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามนี้ มี ๑ ฉบับ แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๓.๓ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑) ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี เพื่อนำมาเป็นแนวทางสำหรับสร้างแบบสอบถาม

๒) กำหนดประเด็นในการวิจัย ขอบเขตการวิจัย กรอบความคิด การกำหนดเครื่องมือ ซึ่งเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นการวิจัย

๓) ศึกษาหลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างเครื่องมือแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และ แบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert 's rating scale)

๔) สร้างเครื่องมือตามประเด็นการวิจัย ให้ครอบคลุมเนื้อหาของขอบเขตการวิจัย และสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

๕) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ พิจารณาและให้ ข้อเสนอแนะแล้วนำไปแก้ไขปรับปรุง

๖) นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ตรวจสอบ และ พิจารณาความเหมาะสม เพื่อให้เครื่องมือมีคุณภาพและตรงประเด็นที่จะศึกษา ครอบคลุมขอบเขตการวิจัย ตรงตามความมุ่งหมายของการวิจัย สำนวนภาษาที่ใช้ถูกต้องโดยมีเกณฑ์ในการกำหนด คุณสมบัติผู้เชี่ยวชาญ ๓ ข้อ ดังนี้

๖.๑ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้างานวิจัยด้านทัศนคติ หรือการแสดงความคิดเห็น ไม่ต่ำกว่า ๑ เรื่อง

๖.๒ เป็นผู้จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษา

๖.๓ ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการการถ่ายโอนอำนาจการจัดการศึกษา

๗) ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเครื่องมือที่ปรับปรุงเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบหาความสมบูรณ์ของเครื่องมือก่อนที่จะนำไปทดลองใช้

๘. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการสร้างแบบสอบถามด้วยวิธีการข้างต้นทำให้ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Likert scale) ซึ่งแต่ละข้อคำถามให้เลือกตามระดับความคิดเห็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยใช้รูปแบบการปรับตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (๒๕๓๕ : ๓๐) ดังนี้

มากที่สุด โดยให้คะแนน ๕ คะแนน

มาก โดยให้คะแนน ๔ คะแนน

ปานกลาง โดยให้คะแนน ๓ คะแนน

น้อย โดยให้คะแนน ๒ คะแนน

น้อยที่สุด โดยให้คะแนน ๑ คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของระดับค่าการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ตามกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ และการแปลผลข้อมูลซึ่งเป็นไปตามค่าเฉลี่ยในแต่ละระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๕๐ หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่

๑.๑) ร้อยละ (Percentage)

๑.๒) การแจกแจงความถี่ (Frequencies)

๑.๓) ค่าเฉลี่ย (Mean)

๑.๔) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๒. คะแนนการแสดงความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรที่มีความแปรปรวนไม่เท่ากันก็ได้ทำการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างทั้งสองกลุ่มโดยการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ผลต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี โดยใช้การทดสอบเวลช์ (Welch – test) เมื่อพบว่า ค่าสถิติเวลช์ (Welch – statistics) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ก็ทำการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นคู่ๆ โดยวิธีการของเกมส์ – โฮเวลล์ (Game – Howell) และผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจึงได้นำเสนอไว้ในบทถัดไป

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ๒ ประการ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม -บาลี

๒. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม -บาลี

ในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้แก่พระภิกษุ สามเณร เรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลีในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๑๕๐ รูป กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการตารางของ (Kreggie and Morgan) และใช้สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Randon Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จทางสังคมศาสตร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ สำหรับตอบวัตถุประสงค์และการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑. สัญลักษณ์ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ อายุ พรรษา ระดับวุฒิการศึกษาทางโลก และระดับวุฒิการศึกษาทางธรรม ของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ ๒ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Contest Analysis) แล้วเรียงลำดับค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้ กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาได้แก่การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล คือ สถานภาพ อายุ พรรษา ระดับวุฒิการศึกษาในทางโลกและระดับวุฒิการศึกษาทางธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังปรากฏ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๓

แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
พระภิกษุ	๔	๒.๖
สามเณร	๑๔๖	๙๗.๓
โดยรวม	๑๕๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๓ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นสามเณร จำนวน ๑๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๓ และเป็นพระภิกษุ จำนวน ๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๖

ตารางที่ ๔

แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบ
แบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๑๗-๒๗ ปี	๑๔๘	๕๘.๗
๒๘ – ๓๗ ปี	๒	๑.๓
โดยรวม	๑๕๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอายุ ต่ำกว่า ๑๗-๒๗ ปี จำนวน ๑๔๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๗ รองลงมา คือ อายุระหว่าง ๒๘ – ๓๗ ปี จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๓

ตารางที่ ๕

แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบ
แบบสอบถาม จำแนกตามพรรษา

พรรษา	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๑๓๘	๙๒.๒
๕ - ๑๐ พรรษา	๑๒	๘.๐
โดยรวม	๑๕๐	๑๐๐

จากตาราง ๕ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีพรรษะระดับมากที่สุดต่ำกว่า ๕ พรรษา จำนวน ๑๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๒ รองลงมา ๕ – ๑๐ พรรษา จำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๐

ตารางที่ ๖

แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบ
แบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก

การศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
ประถมศึกษา	๔๕	๓๒.๓
มัธยมศึกษา	๕๕	๖๖.๒
ปริญญาตรีโท	๒	๑.๓
โดยรวม	๑๕๐	๑๐๐

จากตาราง ๖ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีการศึกษาระดับมากที่สุดคือ
มัธยมศึกษา จำนวน ๕๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๓ รองลงมา ประถมศึกษา จำนวน ๔๕ รูปคิดเป็นร้อย
ละ ๖๖.๒ และต่ำที่สุด คือ ปริญญาโท จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๓

ตารางที่ ๗

แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบ
แบบสอบถาม จำแนกตามการศึกษาทางธรรม

การศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
นักธรรมตรี	๓๕	๕๐.๐
นักธรรมโท	๓๘	๒๕.๓
นักธรรมเอก	๒๖	๑๗.๓
ประโยค ๑-๒	๓	๔.๓
ป.ธ. ๓	๒	๑.๓
ป.ธ. ๘	๒	๑.๓
โดยรวม	๑๕๐	๑๐๐

จากตาราง ๗ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มีการศึกษาระดับมากที่สุดคือ นักธรรมตรี จำนวน ๓๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๖ ร่องลงมา นักธรรมโท จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๓ และต่ำที่สุด คือ ป.ธ. ๓ ป.ธ. ๔ จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๖

ตอนที่ ๒ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

การศึกษาวเคราะห์ความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๘

แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานีรวมทั้ง ๓ ด้าน

ด้านที่	การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
๑	ด้านอาคาร และสถานที่พัก	๒.๒๐	๐.๕๕	น้อย
๒	ด้านครูผู้สอน	๑.๕๒	๐.๑๕	น้อย
๓	ด้านการบริหารจัดการของสำนักเรียน	๒.๒๒	๐.๕๕	น้อย
โดยรวม		๒.๑๑	๐.๓๗	น้อย

จากตารางที่ ๘ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลีใน จังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้ง ๓ ด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการของสำนักเรียน รองลงมา ด้านอาคาร และสถานที่พัก และต่ำสุดคือ ด้านครูผู้สอน

ตารางที่ ๕

แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของพระภิกษุ
สามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านอาคารและสถานที่
พัก

ที่	ด้านอาคาร และสถานที่พัก	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	สำนักเรียนจัดให้มีการเรียนการสอนเต็มรูปแบบ ทั้งใน ห้องเรียน และเรียนตามอัธยาศัย	๑๕๐	๒.๒๘	.๘๓	น้อย
๒	อาคารสถานที่สะดวกแก่การศึกษาเล่าเรียน และมี บรรยากาศสงบ เหมาะแก่การท่องจำ ตำราเรียน	๑๕๐	๒.๔๒	.๘๔	น้อย
๓	มีห้องนำห้องสุขาอย่างพอเพียง และใกล้กับห้องเรียนเป็น อย่างดี	๑๕๐	๒.๕๔	๑.๑๑	ปาน กลาง
๔	พระภิกษุสามเณร มีวาระช่วยกันทำความสะอาด ให้ ห้องเรียนปราศจากฝุ่นละออง	๑๕๐	๒.๖๔	๑.๐๗	ปานกลาง
๕	พระภิกษุสามเณรปฏิบัติตามระเบียบหรือกฎข้อบังคับที่ สำนักเรียนได้กำหนดเอาไว้อย่างเคร่งครัด	๑๕๐	๒.๕๕	.๕๔	ปานกลาง
๖	พระภิกษุสามเณรแสดงความเคารพต่ออาคารสถานที่ด้วย การถอดรองเท้าไว้อย่างเป็นระเบียบ	๑๕๐	๒.๓๕	๑.๐๗	น้อย
๗	เมื่อศึกษาเล่าเรียนในห้องเรียน ไม่ส่งเสียงดังรบกวนที่ อาจจะเป็นผลกระทบต่อการทำข้อสอบ	๑๕๐	๒.๕๕	๑.๐๗	ปาน กลาง
๘	พระภิกษุสามเณรมีสถานที่พำนักไม่ไกลจากสถานที่ศึกษา เล่าเรียน การสัญจรไปมาสะดวก	๑๕๐	๒.๕๖	๑.๑๒	ปาน กลาง
๙	มีการอำนวยความสะดวกทางด้านน้ำดื่มอย่างพอเพียง	๑๕๐	๒.๓๐	๑.๐๐	น้อย
๑๐	พระสงฆ์ฆราวาสเป็นปริมณฑลทั้งภายในและนอกวัด และ สำรวมกาย วาจา และใจ	๑๕๐	๒.๔๗	.๘๐	น้อย
๑๑	สถานที่พำนักมีความพอเพียงต่อจำนวนพระภิกษุสามเณร	๑๕๐	๒.๒๗	.๕๕	น้อย
	รวม	๑๕๐	๒.๒๐	.๕๕	น้อย

จากตารางที่ ๕ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลีใน จังหวัดอุบลราชธานี ด้านอาคาร และสถานที่พัก โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า **ค่าเฉลี่ยสูงสุด** ได้แก่ ข้อ ที่ ๔ พระภิกษุสามเณร มีวาระช่วยกันทำความสะอาด ให้ห้องเรียนปราศจากฝุ่นละออง ร่องลงมา ข้อที่ ๗ เมื่อศึกษาเล่าเรียนในห้องเรียน ไม่ส่งเสียงดังรบกวนที่อาจจะเป็นผลกระทบต่อการทำข้อสอบ และ**ต่ำสุด** ข้อที่ ๑ สำนักเรียนจัดให้มีการเรียนการสอนเต็มรูปแบบ ทั้งในห้องเรียน และเรียนตามอัธยาศัย

ตารางที่ ๑๐

แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับ ความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านครูผู้สอน

ที่	ด้านครูผู้สอน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ครูผู้สอน สามารถอธิบายเนื้อหาภาษาบาลีให้เข้าใจได้ อย่างถูกต้อง	๑๕๐	๒.๒๕	.๕๕	น้อย
๒	ครูผู้สอนเป็นเบริยุธรรม ๕ ประโยคขึ้นไป และมีวุฒิ ภาวะในความเป็นครู	๑๕๐	๒.๑๖	.๕๖	น้อย
๓	ครูผู้สอนสามารถใช้สื่อ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ประกอบการบรรยายภาษาบาลีและธรรม	๑๕๐	๒.๔๖	๑.๑๘	น้อย
๔	มีการจัดอบรมพระภิกษุสามเณร ก่อนสอบบาลี สนามหลวงทุกปี	๑๕๐	๒.๓๗	๑.๐๕	น้อย
๕	ครูผู้สอนเป็นกันเองกับพระภิกษุสามเณร และมอบความรู้ ให้จนสุดความสามารถ	๑๕๐	๒.๑๘	๑.๒๕	น้อย
๖	ปรับเปลี่ยนครูผู้สอนใหม่ทั้งภาคการเรียนการสอนทั้งใน ภาคบาลีและธรรมะ	๑๕๐	๒.๕๕	๑.๐๒	ปาน กลาง
๗	พระภิกษุสามเณรมีความขยัน หมั่นเพียรศึกษาภาษาบาลี- ธรรม ตามคำแนะนำของผู้สอน	๑๕๐	๒.๔๕	.๘๕	น้อย

ที่	ด้านครูผู้สอน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๘	ครูผู้สอนจัดวาระให้พระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสบรรยายธรรมเป็นภาษาบาลี เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ	๑๕๐	๒.๖๓	๑.๑๑	ปานกลาง
๙	ครูผู้สอนมีความรู้และผลงานในการจัดการเรียนการสอน และผู้เรียนสามารถสอบผ่านทุกปี	๑๕๐	๒.๖๐	๑.๐๘	ปานกลาง
๑๐	มีรางวัลมอบให้ตามสมควรแก่สมณะสาธิต	๑๕๐	๒.๒๔	๑.๐๕	น้อย
๑๑	ครูผู้สอนกำหนดให้ห้องจำตามความเหมาะสม	๑๕๐	๒.๓๐	.๓๕	น้อย
๑๒	ครูผู้สอนให้คำปรึกษา และถ่ายทอดวิชาความรู้อย่างเต็มที่ จนสุดความสามารถ	๑๕๐	๒.๒๖	๑.๐๑	น้อย
๑๓	ครูผู้สอนได้รับการฝึกอบรมการสอนมาแล้วอย่างน้อย ๒ ปีเต็ม	๑๕๐	๒.๒๕	.๕๕	น้อย
๑๔	ครูผู้สอนเข้าใจหลักการสอนไปตามลำดับขั้นตอน โดยอธิบายให้พระภิกษุสามเณรเข้าใจ ก่อนเข้าสู่เนื้อหาหรือบทเรียนต่อไปได้ดี	๑๕๐	๒.๒๐	๑.๐๔	น้อย
๑๕	ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเอง ในการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมบาลีอย่างสม่ำเสมอ	๑๕๐	๒.๓๘	๑.๐๐	น้อย
๑๖	ครูผู้สอนเข้าใจสภาวะความเป็นอยู่ของพระภิกษุสามเณรต่อการจัดการเรียนการสอน	๑๕๐	๒.๕๑	๓.๔๕	ปานกลาง
	รวม	๑๕๐	๑.๕๒	๑.๑๕	น้อย

จากตารางที่ ๑๐ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลีใน จังหวัดอุบลราชธานี ด้านครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ ๘ คือ ครูผู้สอนจัดวาระให้พระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสบรรยายธรรมเป็นภาษาบาลี เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ รองลงมาได้แก่ ข้อที่ ๙ คือ ครูผู้สอนมีความรู้และผลงานในการจัดการเรียนการสอน และผู้เรียนสามารถสอบผ่านทุกปี และ ค่าที่ต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ ๒ คือ ครูผู้สอนเป็นเปรียญธรรม ๕ ประโยคขึ้นไป และมีวุฒิภาวะในความเป็นครู

ตารางที่ ๑๑

แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับ ความคิดเห็นของพระภิกษุ
สามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านบริการจัดการเรียน

ที่	ด้านบริการจัดการเรียน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	เจ้าสำนักเรียนให้ความดูแล เอาใจใส่ และเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดี	๑๕๐	๑.๕๖	.๕๐	น้อย
๒	มอบความเป็นผู้นำให้กับครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่	๑๕๐	๒.๑๘	.๘๖	น้อย
๓	ให้ความเป็นกันเองกับครูผู้สอนและผู้เรียน	๑๕๐	๒.๒๕	.83	น้อย
๔	มีความเป็นผู้นำที่ดี ต่อการเป็นเจ้าสำนักเรียนที่ดี และเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน	๑๕๐	๒.๓๐	.๕๒	น้อย
๕	มอบทุนการศึกษา และมีการจัดฉลองความสำเร็จของพระภิกษุสามเณรตามความเหมาะสม	๑๕๐	๒.๑๕	๑.๐๓	น้อย
๖	คอยช่วยเหลือและให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ และเป็นกันเองกับพระภิกษุสามเณรภายในสำนักเรียน	๑๕๐	๒.๒๗	๑.๐๑	น้อย
๗	มีความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อม และความรู้ความสามารถของผู้เรียน	๑๕๐	๒.๓๕	.๕๒	น้อย
๘	มีการกระตุ้นเตือนและสร้างแรงจูงใจในการเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี	๑๕๐	๒.๒๑	๑.๐๒	น้อย
๙	มีระบบและระเบียบในการบริหารจัดการสำนักเรียนอย่างตรงไปตรงมา	๑๕๐	๒.๓๑	๑.๐๐	น้อย
๑๐	มีความรู้ความสามารถ เป็นเปรียญโทขึ้นไป หรือเป็นผู้มีความสามารถจัดการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกได้เป็นอย่างดี	๑๕๐	๒.๑๖	๑.๐๒	น้อย

ที่	ด้านบริการจัดการเรียน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๑	มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน	๑๕๐	๒.๒๖	.๘๓	น้อย
๑๒	สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชา	๑๕๐	๒.๓๔	.๕๕	น้อย
๑๓	มีความน่าเชื่อถือ และสามารถสร้างแรงศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ผู้ร่วมงานกิจกรรมต่าง ๆ	๑๕๐	๒.๑๗	.๕๗	น้อย
๑๔	ปฏิบัติกับพระภิกษุสามเณรทุกรูปด้วยความเสมอภาคและเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เพื่อปรับปรุงแก้ไข อันจะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแผนกธรรมและแผนกบาลี	๑๕๐	๒.๑๘	๑.๐๖	น้อย
๑๕	สร้างความคุ้นเคย และเห็นใจครูผู้สอนอย่างเข้าใจ	๑๕๐	๒.๑๖	.๕๘	น้อย
	รวม	๑๕๐	๒.๒๒	.๕๕	น้อย

จากตารางที่ ๑๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี ความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลีใน จังหวัดอุบลราชธานี ด้านครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ ๗ คือ มีความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อม และ ความรู้ความสามารถของผู้เรียน รองลงมาได้แก่ ข้อที่ ๑๒ คือ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชา และ ต่ำที่สุด มีอยู่ ๒ ข้อ ได้แก่ ข้อที่ ๑๐ คือ มีความรู้ความสามารถ เป็นประโยชน์ขึ้นไป หรือเป็นผู้มีความสามารถจัดการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกได้เป็นอย่างดี และข้อ ๑๕ คือ สร้างความคุ้นเคย และเห็นใจครูผู้สอนอย่างเข้าใจ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะที่มีต่อการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้เกี่ยวข้องได้เสนอแนะและความคิดเห็นอื่น ๆ ต่อการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑๒
 แสดงความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะที่มีต่อการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุ
 สามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

ข้อที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑	อยากให้โรงเรียนปริยัติธรรมทุกสำนักเรียนได้มีการสอนบาลี และอยากมีครูสอนบาลีด้วย	๕๗
๒	เสริมการเรียนการสอนนอกสถานที่ให้เต็มที่ มากกว่าเดิมยิ่งขึ้นไป	๓๕
๓	อยากจะมีสื่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี โดยใช้โปรแกรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาบาลี เพื่อความเข้าใจในการท่องจำพระภิกษุ สามเณร ผู้เรียน	๓๒
๔	การจัดการเรียนการสอนสำหรับครูคฤหัสถ์ ที่สอนตามโรงเรียนปริยัติธรรม ควรปฏิบัติตนต่อพระภิกษุสามเณร เช่น ไม่ควรตีตัวเสมอท่าน และไม่ควรถูกปฏิบัติต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมออกมา ให้รู้จักเคารพต่อเพศ พระภิกษุ และสามเณร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ แห่งพระพุทธศาสนา	๑๖

จากตารางที่ ๑๒ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะที่มีต่อการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี มากที่สุด คือ ข้อ ๑. อยากให้โรงเรียนปริยัติธรรมทุกสำนักเรียนได้มีการสอนบาลี และอยากมีครูสอนบาลีด้วย รองลงมา คือ ข้อ ๒. เสริมการเรียนการสอนนอกสถานที่ให้เต็มที่ มากกว่าเดิมยิ่งขึ้นไป น้อยที่สุด คือ ข้อ ๔. การจัดการเรียนการสอนสำหรับคฤหัสถ์ ที่สอนตามโรงเรียนปริยัติธรรมควรปฏิบัติตนต่อพระภิกษุสามเณร เช่น ไม่ควรตีตัวเสมอท่าน และไม่ควรถูกปฏิบัติต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมออกมา ให้รู้จักเคารพต่อเพศ พระภิกษุ และสามเณร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ แห่งพระพุทธศาสนา

บทที่ ๕

บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ” วัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม -บาลี ๒) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุ สามเณร เรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลีในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๑๕๐ รูป กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการตารางของ (Kreggie and Morgan) และใช้สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Randon Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จทางสังคมศาสตร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ สำหรับตอบวัตถุประสงค์และการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๕๐ คน โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย สถานภาพ อายุ พรรษา ระดับวุฒิการศึกษาในทางโลกและระดับวุฒิการศึกษาทางธรรมจำนวน ๕ ข้อ ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Cheek list) ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านอาคาร และสถานที่พัก ๒) ด้านครูผู้สอน ๓) ด้านการบริหารจัดการของสำนักเรียน จำนวน ๓๗ ข้อ ลักษณะแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และตอนที่ ๓ เป็นคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างคือผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๑๕๐ คน

การวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์โดยแจกแจง ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentace) เกี่ยวกับการศึกษา ความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัด อุบลราชธานี ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D) การ เปรียบเทียบ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม- บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี และข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ โดยการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วเรียงลำดับความถี่ (Frequency)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุ สามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

๕.๑.๑ ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า การศึกษา ทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระ ปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่เป็นสามเณรมากกว่าพระภิกษุ คือ สามเณร จำนวน ๑๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓ มีอายุต่ำกว่า ๑๗-๒๗ ปี จำนวน ๑๔๘ รูป คิดเป็น ร้อยละ ๕๘.๗ รองลงมา คือ อายุระหว่าง ๒๘ – ๓๗ ปี จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๓ จำแนก ตามพรรษาในระดับมากที่สุดคือ ต่ำกว่า ๕ พรรษา จำนวน ๑๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๒ รองลงมา ๕ - ๑๐ พรรษา จำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๐ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลกมีค่าเฉลี่ย มากสุดคือ มัธยมศึกษาจำนวน ๕๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๒ รองลงมา คือ ประถมศึกษา จำนวน ๔๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗ และที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือปริญญาโท จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๓ จำแนกตามการศึกษาทางธรรมมีค่าเฉลี่ยมากสุดคือนักธรรมตรี จำนวน ๗๕ คนคิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ รองลงมา คือ นักธรรมโท จำนวน ๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓ และน้อยที่สุด คือ ป.ธ. ๓ และ ป.ธ. ๘ จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๓

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระ ปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การศึกษาทัศนคติของผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีต่อการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนก ธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ๒.๑๑

ส่วนใหญ่ การศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อ การศึกษาความคิดเห็นของ พระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการของ สำนักเรียน รองลงมา ด้านอาคารและสถานที่พัก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านครูผู้สอน

๕.๑.๓ ผลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

สามารถแยกเป็นมีรายละเอียด ดังนี้

- ๑) อยากให้โรงเรียนปริยัติธรรมทุกสำนักเรียนได้มีการสอนบาลี และอยากมีครูสอนบาลีด้วย
- ๒) เสริมการเรียนการสอนนอกสถานที่ให้เต็มที่ มากกว่าเดิมยิ่งขึ้นไป
- ๓) อยากจะให้มีส่วนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี โดยใช้โปรแกรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาบาลี เพื่อความเข้าใจในการท่องจำพระภิกษุ สามเณร ผู้เรียน
- ๔) การจัดการเรียนการสอนสำหรับครูคฤหัสถ์ ที่สอนตามโรงเรียนปริยัติธรรม ควรปฏิบัติตนต่อพระภิกษุสามเณร เช่น ไม่ควรตีตัวเสมอท่าน และไม่ควรแสดงกิริยาต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมออกมา ให้รู้จักเคารพต่อเพศ พระภิกษุ และสามเณร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ แห่งพระพุทธศาสนา

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๕.๒.๑ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ เพราะพระภิกษุสามเณร มีวาระช่วยกันทำความสะอาด ให้ห้องเรียนปราศจากฝุ่นละอองครูผู้สอนจัดวาระให้พระภิกษุสามเณร ได้มีโอกาสบรรยายธรรมเป็นภาษาบาลี เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ บริการจัดการเรียน มีความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อม และความรู้ความสามารถของผู้เรียน

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการเรียนของสำนักเรียน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อยทั้งนี้เพราะ มีความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อม และความรู้ความสามารถของผู้เรียน ลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนา ศานตยานนท์ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย โอ โดยได้ให้ข้อสรุปในภาพรวมว่า การบริหารจัดการที่ดีเป็นแนวทางปฏิบัติที่ยอมรับในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษาในปัจจุบัน จะเน้นความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติและความโปร่งใสในขณะเดียวกันก็ยังคงให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความยุติธรรม นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้ข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในส่วนต่าง ๆ ที่สะท้อนองค์ประกอบของการบริหารจัดการวิทยาลัย*

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านครูผู้สอน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับ น้อย แต่เมื่อพิจารณาแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เพราะ ครูผู้สอนจัดสาระให้พระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสบรรยายธรรมเป็นภาษาบาลี เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ

และแบ่งเป็นรายด้านในการอภิปรายผลตามลำดับดังนี้

๑) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๑ คือ ด้านอาคารและสถานที่พัก พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เพราะ พระภิกษุสามเณร มีวาระช่วยกันทำความสะอาด ให้ห้องเรียนปราศจากฝุ่นละออง ศึกษาเล่าเรียนในห้องเรียน ไม่ส่งเสียงดังรบกวนที่อาจจะเป็นผลกระทบต่อการทำข้อสอบเรียนจัดให้มีการเรียนการสอน ทั้งในห้องเรียน และเรียนตามอัธยาศัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวพลลอ พลรักษา ได้ทำงานวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการในการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการความเห็นของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในทุกขนาดของโรงเรียน ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติด้านการวางแผนงานวิชาการและด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับมากกว่าด้านอื่น ๆ เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างขนาดของโรงเรียน ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพราะ พระภิกษุสามเณร มีวาระช่วยกันทำความสะอาด ให้ห้องเรียนปราศจากฝุ่นละออง และการจัดอาคารสถานที่ที่สะดวกแก่การศึกษาเล่าเรียน และการสร้างวินัยแก่ตนเองนุ่งห่มเป็นปริมณฑลแสดงความเคารพต่ออาคารสถานที่ด้วยการถอดรองเท้าไว้เป็นระเบียบ

* รัชนา ศานตยานนท์. รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔, หน้า ๖.

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สำนักเรียนจัดให้มีการเรียนการสอนเต็มรูปแบบ ทั้งในห้องเรียน และเรียนตามอัธยาศัย ข้อ อาคารและสถานที่พัก ที่มีผลมีผลต่ำกว่าข้ออื่นทั้งนี้เพราะขาดความรับผิดชอบและขาดการมุ่งมั่นต่อการศึกษาล่าเรียนจึงเป็นผลให้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ประกอบกับสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม และความบกพร่องทางสังคมที่มาเป็นปัจจัยทำให้มองเห็น อาคารและสถานที่พัก มีคุณค่าต่ำ

๒) จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๒ คือ ด้านครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะ ครูผู้สอนจัดวาระให้พระภิกษุสามเณร ได้มีโอกาสบรรยายธรรมเป็นภาษาบาลี เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ ความรู้และผลงานในการจัดการเรียนการสอน ของผู้เรียนสามารถสอบผ่านทุกปี ด้านครูผู้สอนเปรียญธรรม ๕ ประโยคขึ้นไป และมีวุฒิภาวะในความเป็นครู

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูผู้สอนจัดวาระให้พระภิกษุสามเณร ได้มีโอกาสบรรยายธรรมเป็นภาษาบาลี เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ และการศึกษา สามารถเอาชนะอุปสรรคได้ใช้ปัญญาหาความจริง ดังนั้น การเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลีใน จังหวัดอุบลราชธานี จึงปลูกฝังนิสัยให้นักเรียนมีวินัยต่อตนเองและคนอื่น ๆ จึงเป็นคุณธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูผู้สอนเป็นเปรียญธรรม ๕ ประโยคขึ้นไป และมีวุฒิภาวะในความเป็นครู เช่นนั้น ทั้งนี้เป็นเพราะการที่นักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อตนเองในด้าน การศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ไม่รักษาเวลา เท่าใดไม่มีความจริงจัง และขาดการมุ่งมั่นต่อการศึกษาล่าเรียนจึงเป็นผลให้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าไรเท่าที่ควร ภาวะดังกล่าวจึงเห็นว่า มีค่าต่ำ

๓) ผลจากการวิเคราะห์ ข้อมูลด้านที่ ๓ คือ ด้านการบริหารจัดการสำนักเรียน คือ นักเรียนมีความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อม และความรู้ความสามารถของผู้เรียน มีความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อม และความรู้ความสามารถของผู้เรียน มีความรู้ความสามารถจัดการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวกได้เป็นอย่างดี สร้างความคุ้นเคย และเห็นใจครูผู้สอนอย่างเข้าใจ นักเรียนจะต้องฝึกอบรมตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรม และสร้างวินัย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อม และความรู้ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด** คือ ซึ่งผลต่ำกว่าข้ออื่น ทั้งนี้ นักเรียนขาดการมุ่งมั่นต่อการศึกษาล่าเรียนจึงเป็นผลให้ไม่ประสบความสำเร็จ มีค่าต่ำ

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Finding) จากการวิจัยและการอภิปราย ผลแล้ว สามารถสรุปผล โดยแบ่งเป็น ๒ ระดับ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

ผลจากการวิจัยเรื่อง ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุ สามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวม อยู่ในระดับ น้อย ดังนั้นเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียน พระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ควรนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษา สังคม และประเทศชาติให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นต่อไป ทั้งนี้ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็น กำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความ เป็นพลเมืองไทย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คืออยากให้โรงเรียนปริยัติธรรมทุกสำนักเรียน ได้มีการสอนบาลี และอยากมีครูสอนบาลีด้วย การสอนของครูก็ควรจัดกิจกรรม เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต เป้าประสงค์ของ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนก ธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี มีจุดหมายที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มี ศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดเป้าประสงค์เพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๑) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของ ตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง (๒) มีความรู้ความสามารถ ในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต เมื่อพบว่าสัจจะเป็นปัจจัยนำพาที่สำคัญที่จะบรรลุผลสมฤทธิ์ในการ ดำเนินชีวิต จึงทำให้ผู้เกี่ยวข้องให้คุณค่าสัจจะอยู่ในระดับสูง ดังนั้นผู้บริหาร จึงควรรักษาและพัฒนา ด้านสัจจะให้อยู่ในระดับมาตรฐานที่มีเสถียรภาพต่อไป

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการเรียนการสอนสำหรับครูคฤหัสถ์ ที่สอนตาม โรงเรียนปริยัติธรรมควรปฏิบัติตนต่อพระภิกษุสามเณร เช่น ไม่ควรตีตัวเสมอท่าน และไม่ควรร แสดงกิริยาต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมออกมา ให้รู้จักเคารพต่อเพศ พระภิกษุ และสามเณร ซึ่งเป็น สัญลักษณ์ แห่งพระพุทธศาสนา ที่มีผลต่ำกว่าข้ออื่นทั้งนี้เพราะนักเรียนบางคนขาดความรับผิดชอบ ต่อตนเองและขาดการมุ่งมั่นต่อการเรียนเล่าเรียน จึงเป็นผลให้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ประกอบกับสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม สุขภาพกาย สุขภาพจิต และความบกพร่องทางสังคมที่มาเป็นปัจจัยชี้้นำ ทำให้มีความสงสัย ภาวะท้อแท้ และคิดทอดทิ้งไม่มีคุณค่าจริยธรรมเสื่อมถอย ดังกล่าวจึงเห็นว่า มีคุณค่า ทั้งนี้เพราะผู้ตอบแบบสอบถาม ยังเป็นผู้ที่มีความประมาท ในการดำเนินชีวิต สังคม และประเทศชาติ ครูและนักเรียน สรุปลงให้นักเรียน มีจิตสำนึกถึงการขาดความมีวินัยแต่ก็มีนักเรียนหรือครูผู้สอนทั่วไป ชอบสะดวกสบายขาดการรับผิดชอบต่อตนเองและขาดการมุ่งมั่นต่อการศึกษาเล่าเรียน และการดำเนิน ท้ายที่สุดไม่ได้รับความสำเร็จในชีวิตเท่าที่ควร จึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความรู้สึก และให้คุณค่าทางวินัยต่ำ ดังนั้น ผู้บริหาร ควรศึกษาหาวิธีแก้ปัญหาและหาทางปรับปรุงแก้ไขความรู้สึกละเลยได้ดีขึ้นโดยเฉพาะครูผู้สอนและนักเรียนให้หาวิธีการฝึกอบรม ความมีวินัยและเป็นตัวอย่าง เป็นต้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- ๑) ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี
- ๒) ศึกษาพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี
- ๓) ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี

บรรณานุกรม

๑. หนังสือทั่วไป

๑.๑ ภาษาไทย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน .คำบรรยายสังคม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามเจริญพานิชย์, ๒๕๓๑.

พระมหานัณดี สุมโน. หลักการศึกษาพระปริยัติธรรม. วัดใหญ่ชัยมงคล สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๓.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย . พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย . กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ราชบัณฑิตยสถาน, สำนักนายกรัฐมนตรี. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๓๕. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๘.

เสรี วงษ์มณฑา. กลยุทธ์การตลาด : การวางแผนการตลาด. กรุงเทพฯ: บริษัท ชีระฟิล์มและโซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๔๒.

อดุลย์ จาตุรงค์กุล . การค้าพัสดุการจัดซื้อ. กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

อวยชัย ชบาและคณะ .พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร . หน่วยที่ ๘-๑๕, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖ , กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๑.

๒. เอกสารประกอบการสอน

อ้อมเดือน สดมณี . เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสังคม . สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๕.

๓. บทสัมภาษณ์

สำนักเรียนเจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี บทสัมภาษณ์การศึกษาภาษาบาลี, ๒๕๖๓.

๔. INTERNET

<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=๓๕๕๘๖๕>. สืบค้นวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

<http://www.watyaichaimongkol.net/index.php?mo=๓&art=๑๓๕๕๔๒>. สืบค้นวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๒.

<http://www.palidict.com/node/๓๕>. สืบค้นวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๒.

<http://www.novabizz.com/NovaAce/Attitude.htm>. สืบค้นวันที่ ๑๖ ต.ค. ๒๕๕๒.

.....

ภาคผนวก ก
บทความวิจัย

ภาคผนวก ข
กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการวิจัย

ภาคผนวก ค
ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก จ
แบบสรุปโครงการ

**การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี**

**A Study of Monks and Novices' Opinion toward the Education of
Dhamma and Pali in Ubonrathathani**

พระมหาบัณฑิต ปณฺธิตเสวี,ดร.

B.E.d. (Social Science) Honor (Degree),

M.A. (Political of Economy), Ph.D. (Social Science)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ubonratchathani campus

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม -บาลีในจังหวัดอุบลราชธานี ๒) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม -บาลีในจังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง คือ พระภิกษุสามเณรที่กำลังศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลีจำนวน ๕๐๐ รูป กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๕๐ รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามพระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกเป็น ๓ ตอนคือ ตอนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามพระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ตอนที่ ๒ เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นแบบสอบถามที่มีมาตราส่วนประเมินค่า ๕ ระดับ ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นปัญหาและ อุปสรรค ต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทาง

สังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัยพบว่า

๑) ความพึงพอใจของพระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารจัดการของสำนักเรียน

๒) ความพึงพอใจของพระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ได้เสนอแนะเกี่ยวกับ ปัญหา และอุปสรรค ต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี สามารถแยกออกเป็นรายข้อได้ดังนี้ ๑) อยากให้โรงเรียนปริยัติธรรมทุกสำนักเรียนได้มีการสอนบาลี และอยากมีครูสอนบาลีด้วย ๒) เสริมการเรียนการสอนนอกสถานที่ให้เต็มที่ มากกว่าเดิมยิ่งขึ้นไป ๓) อยากจะให้มีส่วนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี โดยใช้โปรแกรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาบาลี เพื่อความเข้าใจในการท่องจำ พระภิกษุ สามเณร ผู้เรียน ๔) การจัดการเรียนการสอนสำหรับครูคฤหัสถ์ ที่สอนตามโรงเรียนปริยัติธรรมควรปฏิบัติตนต่อพระภิกษุสามเณร เช่น ไม่ควรตีตัวเสมอท่าน และไม่ควรถูกปฏิบัติต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมออกมา ให้รู้จักเคารพต่อเพศ พระภิกษุ และสามเณร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ แห่งพระพุทธศาสนา

ABSTRACT

There are two objectives of this research including: 1) to study opinions of monks and novices towards studying Dharma-Pali in Ubonratchathani Province 2) to study problems and obstacles of teaching and learning Dharma-Pali in the province. The methodology used in this research is the questionnaire gathering information from sampling groups including 400 monks and novices studying at MahachulalongkornrajavidyalayaUniversity, Ubonratchathani Campus and the Dharma-Pali Schools. The sampling group of 150 is specified by Krejcie and Morgan table. The tools used for collecting data are the questionnaires for monks and novices studying Dharma-Pali in the province which is divided into 3 sections including Section I: General Information of Respondents; Section II: Opinion of Respondents on studying Dharma-Pali in the province. This section is designed in weighting scale of 5 levels ;Section III: Open-Ended

Questionnaire on opinions of respondents on problems and obstacles in studying Dharma-Pali in the province. The data is analyzed by software packaged program for social science research. Statistics used on data analysis are frequency distribution in percentage, mean, and standard deviation

Research Findings

1) Satisfaction level of monks and novices studying Dharma-Pali in all 3 areas of sections 2 of the research is averagely low. However, if each section is taken to consideration, the highest score is in the area of school management

2) Monks and novices studying Dharma-Pali in the province have expressed problems, obstacles and needs of their study as the following : 1) Pali teaching and Pali teachers are necessary in all Dharma schools; 2) Supplementary Pali teaching outside classroom should be promoted; 3) More information technology, media and program on teaching Pali for understanding and reciting should be provided to learners specially monks and novices; 4) Laymen as Pali teachers should properly behave and respect monks and novices as symbols of Buddhism

บทนำ

การจัดการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีในเขตจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบันนี้ ถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสอบผ่านเพียงอย่างเดียว ในขณะที่กระบวนการศึกษาต่อแผนกธรรมและบาลี ถือว่าเป็นขบวนการศึกษาขั้นต้น จึงเข้าใจว่า ยังไม่ถึงที่สุดของการบวชเรียน จึงเรียนควบคู่ไปกับการศึกษาสายสามัญ เพราะส่วนหนึ่งมีความเข้าใจว่า การศึกษาภาษาบาลีเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่สามารถดำรงชีพหรือนำไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้ จึงทำให้บทบาทในการจัดการเรียนการสอนทั้งสองแผนกค่อนข้างจะลำบาก ครูผู้สอนไม่มี รวมถึงปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนไม่พร้อม จึงทำให้ขาดแรงจูงใจในการเรียน เมื่อนักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายตำราเรียน ครูผู้สอน จึงหันไปเรียนปริยัติสามัญแทน เช่น เรียนระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก ในสาขาวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก เพราะเข้าใจว่า วิชาการหรือ

ศาสตร์ทางโลกย่อมเป็นหนทางในการประกอบอาชีพในอนาคตได้ เมื่อไม่มีผู้เรียนการจัดการเรียนการสอนทั้งสองแผนกเริ่มกระตือรือร้นกระแท่น มาเรียนบ้าง ไม่มาเรียนบ้าง หลบไปเล่นเกมสออนไลน์บ้าง ถึงแม้จะมีการวางมาตรการในการบังคับใช้กับพระภิกษุสามเณรภายในวัด แต่ไม่สามารถระงับยับยั้งได้ ประเด็นสำคัญคือ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน เกมสออนไลน์จึงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป รวมไปถึงการเข้าไปทำลายระบบการจัดการศึกษาปรัยัติธรรม เมื่อนับจำนวนนักเรียนในเขตจังหวัดอุบลราชธานีแล้วนั้น มีเพียงประมาณ ๔-๕ สำนักเท่านั้น ที่ยังคงรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นเฉพาะการศึกษาทางด้านพระปรัยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีเอาไว้อย่างเหนียวแน่น

ดังนั้น ถึงแม้จะมีการเรียนการสอนเข้มงวดมากเพียงใด ย่อมเป็นจุดบอดที่ทำให้พระภิกษุสามเณรหันหลังให้กับการศึกษาทางด้านพระปรัยัติธรรม ถึงแม้จะมีสำนักเรียนที่มีความเข้มงวดในการสอน ถึงแม้จะวางเงินอัดฉีดสำหรับผู้ที่ได้สอบได้จำนวนมากเพียงใดก็ตาม การดำเนินการยกระดับคุณภาพผู้สอนในโรงเรียนพระปรัยัติธรรม ไม่ว่าจะเป็นเงินเดือน หรือสวัสดิการต่างๆ แต่สิ่งสำคัญที่ผู้สอนในโรงเรียนพระปรัยัติธรรม-บาลีกำลังประสบปัญหา คือ ทิศทางในการสอนไม่ไปในแนวเดียวกันเพราะปัจจุบันแต่ละสำนักก็สอนไปตามแนวทางของตนเองผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ควรมีการจัดทำหลักสูตรการสอนให้เหมือนกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกันไม่ใช่สำนักไหนจะสอนอะไรก็ได้ให้แก่ผู้เรียนของตน ซึ่งเกรงว่าการเรียนการสอนพระปรัยัติธรรมจะไม่มีมาตรฐานรวมทั้งควรอบรมการเรียนการสอนให้แก่ครูใน โรงเรียนพระปรัยัติธรรมอย่างต่อเนื่องด้วยเมื่อเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนการสอนแล้ว ย่อมทำให้พระภิกษุสามเณรที่จะเข้ามาเป็นศาสนทายาทนับวันยิ่งลดลงโดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี จะต้องนำสามเณรจากต่างจังหวัดเข้ามาบวชเรียนแทนเพราะเด็กเข้าไปเรียนในโรงเรียนทั่วไปหมด นอกจากนี้ พระสงฆ์จะมีลดลง ดังนั้นทางวัดทั่วประเทศจะต้องเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคต

อย่างไรก็ดี แม้ว่า จะมีการจัดการสอนด้านปรัยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี เข้มงวดอย่างไร ก็ไม่สามารถลดจำนวนพระภิกษุสามเณรที่เลือกตัดสินใจที่จะศึกษาต่อในโรงเรียนปรัยัติธรรมแผนกสามัญลงได้ เพราะถ้าหากยังไม่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือทิศทางในการจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนได้ นับวันผู้เรียนจะยิ่งจะลดลงจนไม่มีผู้สืบทอดเจตนารมณ์หลักภาษาที่เป็นรากเหง้าที่ก่อให้เกิดศาสนา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษางานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปรัยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี”

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี” ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่พระภิกษุสามเณรที่กำลังศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลีจำนวน ๔๐๐ รูปกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี สามารถสรุปผลได้ดังนี้

๕.๑.๑ ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าการศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่เป็นสามเณรมากกว่าพระภิกษุ คือ สามเณร จำนวน ๑๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓ มีอายุต่ำกว่า ๑๗-๒๗ ปี จำนวน ๑๔๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๗ รองลงมา คือ อายุระหว่าง ๒๘ – ๓๗ ปี จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๐.๓ จำแนกตามพรรษาในระดับมากที่สุดคือ ต่ำกว่า ๕ พรรษา จำนวน ๑๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๒ รองลงมา ๕ - ๑๐ พรรษา จำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๐ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลกมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มัธยมศึกษาจำนวน ๕๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๒ รองลงมา คือ ประถมศึกษา จำนวน ๔๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗ และที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปริญญาโท จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๐.๓ จำแนกตามการศึกษาทางธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือนักธรรมตรี จำนวน ๗๕ คนคิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ รองลงมา คือ นักธรรมโท จำนวน ๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓ และน้อยที่สุด คือ ป.ธ. ๓ และ ป.ธ. ๘ จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๐.๓

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ๒.๑๑

ส่วนใหญ่ การศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการของสำนักเรียน รองลงมา ด้านอาคารและสถานที่พัก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านครูผู้สอน

๕.๑.๓ ผลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

สามารถแยกเป็นมีรายละเอียด ดังนี้

๑. อยากให้โรงเรียนปริยัติธรรมทุกสำนักเรียนได้มีการสอนบาลี และอยากมีครูสอนบาลีด้วย

๒. เสริมการเรียนการสอนนอกสถานที่ให้เต็มที่ มากกว่าเดิมยิ่งขึ้นไป

๓. อยากจะให้มีส่วนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี โดยใช้โปรแกรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาบาลี เพื่อความเข้าใจในการท่องจำพระภิกษุ สามเณร ผู้เรียน

๔. การจัดการเรียนการสอนสำหรับครูคฤหัสถ์ ที่สอนตามโรงเรียนปริยัติธรรมควรปฏิบัติตนต่อพระภิกษุสามเณร เช่น ไม่ควรตีตัวเสมอท่าน และไม่ควรถูกปฏิบัติต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมออกมา ให้รู้จักเคารพต่อเพศ พระภิกษุ และสามเณร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ แห่งพระพุทธศาสนา

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑) ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่เป็นสามเณรมากกว่าพระภิกษุ คือ สามเณร จำนวน ๑๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓ มีอายุต่ำกว่า ๑๗-๒๗ ปี จำนวน ๑๔๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๓ จำแนกตามพรรษาในระดับมากที่สุดคือ ต่ำกว่า ๕ พรรษา จำนวน ๑๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๒

ระดับการศึกษาทางโลกมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มัธยมศึกษาจำนวน ๕๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๒
การศึกษาทางธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือนักธรรมตรี จำนวน ๑๕ คนคิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐

๒) ผลการวิเคราะห์การศึกษาคำคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติ
ธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มี
ต่อ การศึกษาคำคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ใน
จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ๒.๑๑

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับคำคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาวิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

- ๑) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-
บาลี
- ๒) ศึกษาพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี
- ๓) ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนพระ
ปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาคำคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี” ในการวิจัยในครั้งนี้ จะสำเร็จได้ก็เพราะอุปการคุณและ
สนับสนุนจากพระครูสารกิจโกศล รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยา
เขตอุบลราชธานี พระครูสมุห์เจวิญ กตปุญโญ ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตอุบลราชธานี พระ
ครูธรรมธะศิริวัฒน์ศิริวิฑูมโน ดร. ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ วิทยาเขตอุบลราชธานี พระใบฎีกาสุ
พจน์ ดบสีโล ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และขอขอบใจท่าน พระสฤทธิ์ สุมโน ที่ให้ความ
ช่วยเหลือในเรื่องการจัดเก็บแบบสอบถามและช่วยวิเคราะห์ข้อมูลในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ให้เป็น
ผลสำเร็จ

ขออนุโมทนาขอบพระคุณผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และขออนุโมทนาขอบคุณคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ ท่าน ได้แก่ รอง

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ ดร.ประมุข สารพันธ์ เป็นต้น จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ กรุงเทพมหานครที่ให้ทุนทำการวิจัยและคอยช่วยเหลือชี้แนะแหล่งข้อมูลในการทำวิจัยด้วยไมตรีจิตอันดียิ่ง

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้เสียสละแรงกายแรงใจ และช่วยสนับสนุนในการทำวิจัยเล่มนี้ ด้วยดีตลอดมา ขอทุกท่านจงมีความสุขความเจริญ และได้รับแต่คุณงามความดีแห่งการวิจัยนี้ โดยทั่วกัน

ประโยชน์และคุณงามความดีแห่งการวิจัยนี้ขอน้อมไว้เพื่อเป็นเครื่องสักการบูชาคุณของ พระรัตนตรัย ซึ่งมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์และโยมบิดามารดา ครู อุปัชฌาย์อาจารย์ผู้ ประสิทธิ์ประสาทสรรพวิชาความรู้ทั้งมวล

สุดท้ายผู้วิจัยขอกราบระลึกถึงพระคุณคุณพ่อคุณแม่ที่ทำให้กำลังใจในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณ พี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยห่วงใยและให้กำลังใจตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

๑. หนังสือทั่วไป

๑.๑ ภาษาไทย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน .คำบรรยายสังคม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามเจริญพานิชย์, ๒๕๓๑.

พระมหานัณนิตี สุมโน. หลักการศึกษาพระปริยัติธรรม. วัดใหญ่ชัยมงคล สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๓.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย . พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ราชบัณฑิตยสถาน, สำนักนายกรัฐมนตรี. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๓๕. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๘.

เสรี วงษ์มณฑา. กลยุทธ์การตลาด : การวางแผนการตลาด. กรุงเทพฯ: บริษัท ชีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๔๒.

อดุลย์ จาตุรงค์กุล . การค้าพัสดุการจัดซื้อ. กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

อวยชัย ชบาและคณะ .พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร . หน่วยที่ ๘-๑๕, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖ , กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๑.

๒. เอกสารประกอบการสอน

อ้อมเดือน สดมณี . เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสังคม . สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๕.

๓. บทสัมภาษณ์

คํานักเรียนเจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี บทสัมภาษณ์การศึกษาภาษาบาลี, ๒๕๓๗.

๔. INTERNET

<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=๓๕๕๘๓๕>. สืบค้นวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

<http://www.watyaichaimongkol.net/index.php?mo=๓&art=๑๓๕๕๔๒>. สืบค้นวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๒.

<http://www.palidict.com/node/๓๕>. สืบค้นวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๒.

<http://www.novabizz.com/NovaAce/Attitude.htm>. สืบค้นวันที่ ๑๖ ต.ค. ๒๕๕๒.

กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

- สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชา เช่น วิชาพระพุทธธรรม รายวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพระพุทธศาสนา และรัฐศาสตร์ในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาวิชาธรรม/บาลีมากยิ่งขึ้น ทำให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นผลดีและเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อีกทั้งเป็นการจูงใจ ดึงดูดผู้เข้ามาบวช เป็นการเพิ่มบุคลากรทางศาสนาให้มากขึ้นและพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา
- สามารถกระตุ้นการศึกษาพระปริยัติธรรม ให้มีความสมบูรณ์และน่าสนใจศึกษามากขึ้น ไม่มีช่องว่างทางความรู้ มีความเป็นเอกภาพ เป็นระบบเดียวกันที่เป็นมาตรฐานสากล เป็นการให้การศึกษาที่เหมาะสมแก่ศาสนทายาทที่ดี ได้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม มีองค์ความรู้ที่หลากหลาย มีความรู้ก้าวหน้าทันกับการศึกษาทางโลก เป็นการยกระดับการศึกษาของชาติ
- สามารถลดความซ้ำซ้อนของผู้เรียน และผู้สอน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และสะดวกในการจัดการศึกษา การบริหารหลักสูตร การบริหารบุคลากร และสถานที่ เป็น การลดภาระค่าใช้จ่าย แบ่งเบาภาระเจ้าสำนักเรียน และสนับสนุนให้ พระระดับบริหารต่าง ๆ ในแต่ละวัดได้ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการทางด้านศาสนศึกษามากขึ้น และ
- สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีทักษะและรูปแบบที่หลากหลาย มีความรู้ทั้ง ๓ ด้าน ควบคู่กัน สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ช่วยลดปัญหาและภาระของพระเถระในการศึกษา ไม่เสียเวลาในการเรียนและการเดินทาง และการเรียนมีความเกี่ยวเนื่อง ต่อเนื่องกัน ทำให้สามารถเรียนนักธรรม/บาลีได้ง่ายขึ้นและเข้าใจมากขึ้น

กิจกรรมด้านการพัฒนาและส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์และโรงเรียน

- สามารถพัฒนาโครงการการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม บาลี ของพระภิกษุสามเณรในระดับจังหวัด อำเภอฯ เพื่อจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมทั้ง ๒ แผนก ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความมั่นคงในอนาคต
- สามารถนำผลการศึกษาไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาบาลีเสริม เพื่อเป็นการนำแนวทางไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน

- สามารถพัฒนาต่อขอการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม บาลี ของพระภิกษุ สามเณรในการวางรากฐานความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาในบทบาทต่าง ๆ เช่น จัดเป็นคณะพระธรรมทูตออกประกาศพระศาสนาในสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศและให้มีงานรองรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาในทางสงฆ์ เช่น ให้เป็นผู้ดูแลและสืบทอดพระพุทธศาสนาโดยกำหนดให้มีตำแหน่งทางการบริหารคณะสงฆ์หรือตำแหน่งรับผิดชอบงานกิจการคณะสงฆ์อย่างใดอย่างหนึ่ง และปฏิบัติงานสอนศีลธรรมในโรงเรียน และสนับสนุนให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ในอนาคตข้างหน้า

กิจกรรมด้านวิชาการ

- มีการขยายเครือข่ายสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี และเพิ่มโอกาสให้กุลบุตรลูกหลานเข้ามาศึกษาเรียนรู้วิชาการทางพระพุทธศาสนา โดยจัดให้มีการอบรมหลักสูตรระยะสั้น มีการจัดฝึกอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรแก่เยาวชนทั่วไป
- มีกระบวนการจัดการศึกษาที่ดีและสนับสนุนส่งเสริมทุนการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความสนใจ และสามารถสอบวัดผลประเมินผลความรู้ผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรในแต่ละแผนก
- การจัดการอบรมและเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งสองแผนก โดยใช้กระบวนการกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาในเขตพื้นที่ กระทรวงวัฒนธรรม หรือกระทรวง ทบวง กรม ที่สามารถให้การสนับสนุนเพื่อพิจารณาวิเคราะห์และหาแนวทางร่วมกัน
- จัดให้มีการสอบแข่งขันทักษะความรู้ความสามารถในรายวิชานั้น ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับรุ่นน้องต่อไป อันจะนำมาซึ่งประโยชน์สูงสุดในการสืบทอดและจรโลงไว้ซึ่งอายุกาลพระศาสนาสืบไป

**ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ**

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุ วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๑.ศึกษาข้อมูลจาก โรงเรียนพระ ปริยัติธรรมในเขต กลุ่มเป้าหมาย	ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของ โรงเรียน จุดเด่นและจุดด้อยของ กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับ การพัฒนาผู้เรียน จำนวนครูผู้สอน ในแต่ละแผนก	ข้อที่ ๑	ทำให้สามารถวิเคราะห์ถึง กระบวนการจัดการเรียน การสอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ร่วมดูแลรับผิดชอบต่อ สถานศึกษาเป็นอย่างดี
๒. ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	ทราบถึงแนวความคิดเห็นของ ผู้เรียนและผู้สอนเกี่ยวกับ กระบวนการการแก้ไข และทราบ ถึงแนวคิดทฤษฎีที่สามารถ นำมาใช้ในการศึกษาวิจัย	ข้อที่ ๑-๒	ทำให้สามารถดำเนินการ ศึกษาวิจัยทั้งการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ และ สังเคราะห์เพื่อ ได้ข้อมูลตาม สภาพความเป็นจริงที่สุด
๓. การเก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถาม โดยมีการ สอดแทรกการ สัมภาษณ์บุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการ จัดการศึกษาของ โรงเรียนพระ ปริยัติธรรมทั้งสอง แผนก	ทราบถึงข้อมูลความคิดเห็นของ บุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติ ธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ วางเอาไว้	ข้อที่ ๑-๒	ทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์ หาจุดเด่นจุดด้อยของ การศึกษาอบรมและหา แนวทางร่วมกันเพื่อสร้าง กระบวนการพัฒนาผู้เรียน ให้มีความพร้อมในแต่ละ แผนก และสร้างความ เชื่อมั่นให้กับผู้เรียนและ ผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติ ธรรม
๔.การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล	ได้ทราบถึงกระบวนการศึกษา อบรม การวางโครงสร้างการ เรียนรู้การปรับปรุงหลักสูตรใหม่ และพัฒนาผู้เรียนให้เล็งเห็น	ข้อที่ ๑-๒	ทำให้เกิดรูปแบบการศึกษา อบรมและพัฒนาผู้เรียนให้มี ความชำนาญเฉพาะด้าน เป็นคนดี มีคุณธรรมตาม

	ความสำคัญของการเรียนหลัก ไวยากรณ์บาลีได้อย่างถูกต้อง และ ช่วยจรรโลงพระพุทธศาสนา		มาตรฐานของสังคม
๕.ข้อเสนอแนะ อื่น	ทราบถึงจุดเด่นและจุดด้อยของ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม บาลี ในบริบทต่างๆ อาทิเช่น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวนผู้เรียน จำนวนครูผู้สอน ขนาดโรงเรียน นโยบายของ โรงเรียน ทั้งยังทราบถึง แนวนโยบายของการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการศึกษาอย่าง แพร่หลายทั้งในระดับจังหวัดและ ระดับอำเภอ และการสร้างขวัญ และกำลังใจทั้งแก่ผู้เรียนและ ผู้สอน	ข้อที่ ๑-๒	ทำให้ทราบความคิดเห็น และความเปลี่ยนแปลงของ การจัดการศึกษาพระปริยัติ ธรรมทั้งสองแผนก และเป็น การกระตุ้นให้วงการคณะ สงฆ์ได้เล็งเห็นความสำคัญ ของการจัดการศึกษาแผนก ธรรม บาลี และขอความ ร่วมมือกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการส่งเสริม สนับสนุนทุนการศึกษา
๖.รายงานฉบับ สมบูรณ์	ได้รายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถ ตอบวัตถุประสงค์ของ โครงการวิจัยทั้ง ๒ ข้อคือ ๑. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของ พระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระ ปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ๒. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการเรียนการสอนพระ ปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี	ข้อ ๑-๒	ได้รายงานวิจัยที่มีคุณค่า สามารถตอบวัตถุประสงค์ ของการวิจัย สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการ สนับสนุนส่งเสริมการจัด การศึกษาการฝึกฝนอบรม และพัฒนาคุณภาพ การศึกษาโรงเรียนพระ ปริยัติธรรมแผนกธรรมและ บาลีให้มีมาตรฐานและช่วย สืบทอดและจรรโลง พระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน นานต่อไป

แบบสอบถามโครงการวิจัย

เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนก
ธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

**A Study of Monks and Novices' Opinion toward the Education of Dhamma
and Pali in Ubonrathathani**

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ ๒๕๕๒

.....

คำชี้แจง

๑) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นการสอบถามความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ระบุ)

๒) ในการตอบแบบสอบถามนี้ ขอความกรุณาให้ท่านตอบในประเด็นที่เห็นว่า “เป็นความจริง”
และเขียนคำตอบให้ครบทุกตัวเลือก เพื่อให้การศึกษาค้นคว้ามีคุณค่าต่อการนำไปใช้ประโยชน์
ในการจัดการศึกษา คำตอบของท่าน ผู้ทำการวิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ และจะใช้ใน
การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้นี้เท่านั้น ซึ่งจะไม่มีผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตัวท่าน
หรือการปฏิบัติหน้าที่ของท่านแต่อย่างใด และขอขอบคุณอย่างมากในการให้ความร่วมมือ
มา ณ โอกาสนี้

พระมหาบัณฑิต นิสาภัย ดร.

ผู้วิจัย

คำชี้แจง : ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐
ตามที่กำหนดให้ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑) สถานภาพ

☐ พระภิกษุ ☐ สามเณร

๒) อายุ

☐ ต่ำกว่า ๑๘-๒๓ ปี ☐ ๒๔-๓๓ ปี ☐ ๓๔-๔๓ ปี
☐ ๔๔-๕๓ ปี ☐ ๕๔ ปีขึ้นไป

๓) พรรษา

☐ ต่ำกว่า ๕ พรรษา ☐ ๕-๑๐ พรรษา
☐ ๑๑-๒๐ พรรษา ☐ ๒๑ พรรษาขึ้นไป

๔) ระดับวุฒิการศึกษาทางโลก

☐ ประถมศึกษาชั้น..... ☐ มัธยมศึกษาชั้น..... ☐ ปวช.
☐ ปวส. (อนุปริญญาตรี) ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก
☐ ข้อมูลอื่น ๆ (จงระบุ)

๕) ระดับวุฒิการศึกษาทางธรรม

นักธรรมชั้น ☐ ตี ☐ โท ☐ เอก
เปรียญธรรม ☐ ประโยค ๑-๒ ☐ ป.ธ. ๓ ☐ ป.ธ. ๔
☐ ป.ธ. ๕ ☐ ป.ธ. ๖ ☐ ป.ธ. ๗
☐ ป.ธ. ๘ ☐ ป.ธ. ๙

ตอนที่ ๒ เป็นการสอบถามความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนก
ธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อโดยละเอียด และทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ ที่เห็นว่า
ตรงกับความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี
ในจังหวัดอุบลราชธานี ตามระดับเกณฑ์ของการประเมิน ดังนี้

- ระดับ ๑ หมายถึง คือการแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด
ระดับ ๒ หมายถึง คือการแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก
ระดับ ๓ หมายถึง คือการแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง
ระดับ ๔ หมายถึง คือการแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย
ระดับ ๕ หมายถึง คือการแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ข้อ	แนวความคิดเกี่ยวกับนักเรียน	ระดับของความคิดเห็นที่ดี				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(๑)	ด้านอาคารและสถานที่พัก					
๑	สำนักงานจัดให้มีการเรียนการสอนเต็มรูปแบบ ทั้งใน ห้องเรียน และเรียนตามอัธยาศัย					
๒	อาคารสถานที่สะดวกแก่การศึกษาเล่าเรียน และมี บรรยากาศสงบ เหมาะแก่การท่องจำ ตำราเรียน					
๓	มีห้องนำห้องสุขาอย่างพอเพียง และใกล้กับห้องเรียนเป็น อย่างดี					
๔	พระภิกษุสามเณร มีวาระช่วยกันทำความสะอาด ให้ ห้องเรียนปราศจากฝุ่นละออง					
๕	พระภิกษุสามเณรปฏิบัติตามระเบียบหรือกฎข้อบังคับที่ สำนักงานได้กำหนดเอาไว้อย่างเคร่งครัด					
๖	พระภิกษุสามเณรแสดงความเคารพต่ออาคารสถานที่ด้วย การถนอมรักษาไว้อย่างเป็นระเบียบ					
๗	เมื่อศึกษาเล่าเรียนในห้องเรียน ไม่ส่งเสียงดังรบกวนที่ อาจจะเป็นผลกระทบต่อการทำข้อสอบ					
๘	พระภิกษุสามเณรมีสถานที่พำนักไม่ไกลจากสถานที่ศึกษา เล่าเรียน การสัญจรไปมาสะดวก					

ข้อ	แนวความคิดด้านการจัดการเรียน	ระดับของความคิดเห็นที่ดี				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านอาคารและสถานที่พัก (ต่อ)					
๕	มีการอำนวยความสะดวกทางด้านน้ำดื่มอย่างพอเพียง					
๑๐	พระสงฆ์นั่งห่มเป็นปริมณฑลทั้งภายในและนอกวัด และ สำรวมกาย วาจา และใจ					
๑๑	สถานที่พำนักมีความพอเพียงต่อจำนวนพระภิกษุสามเณร					
(๒)	ด้านครูผู้สอน					
๑๑	ครูผู้สอน สามารถอธิบายเนื้อหาภาษาบาลีให้เข้าใจได้ อย่างถูกต้อง					
๑๒	ครูผู้สอนเป็นเปรียญธรรม ๕ ประโยคขึ้นไป และมีวุฒิ ภาวะในความเป็นครู					
๑๓	ครูผู้สอนสามารถใช้สื่อ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ประกอบการบรรยายภาษาบาลีและธรรม					
๑๔	มีการจัดอบรมพระภิกษุสามเณร ก่อนสอบบาลี สนามหลวงทุกปี					
๑๕	ครูผู้สอนเป็นกันเองกับพระภิกษุสามเณร และมอบความรู้ ให้จนสุดความสามารถ					
๑๖	ปรับเปลี่ยนครูผู้สอนใหม่ทั้งภาจจัดการเรียนการสอนทั้งใน ภาคบาลีและธรรมะ					
๑๗	พระภิกษุสามเณรมีความขยัน หมั่นเพียรศึกษาภาษาบาลี- ธรรม ตามคำแนะนำของผู้สอน					
๑๘	ครูผู้สอนจัดวาระให้พระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสบรรยาย ธรรมเป็นภาษาบาลี เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ					
๑๙	ครูผู้สอนมีความรู้และผลงานในการจัดการเรียนการสอน และผู้เรียนสามารถสอบผ่านทุกปี					
๒๐	มีรางวัลมอบให้ตามสมควรแก่สมณะสาธูป					
๒๑	ครูผู้สอนกำหนดให้ท่องจำตามความเหมาะสม					
๒๒	ครูผู้สอนให้คำปรึกษา และถ่ายทอดวิชาความรู้อย่างเต็มที่ จนสุดความสามารถ					

ข้อ	แนวความคิดด้านการบริหารจัดการ	ระดับของความคิดเห็นที่ดี				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านครูผู้สอน (ต่อ)					
๒๓	ครูผู้สอนได้รับการฝึกอบรมการสอนมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี เต็ม					
๒๔	ครูผู้สอนเข้าใจหลักการสอนไปตามลำดับขั้นตอน โดย อธิบายให้พระภิกษุสามเณรเข้าใจ ก่อนเข้าสู่เนื้อหาหรือ บทเรียนต่อไปได้ดี					
๒๕	ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเอง ในการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมบาลีอย่างสม่ำเสมอ					
๒๖	ครูผู้สอนเข้าใจสภาวะความเป็นอยู่ของพระภิกษุสามเณร ต่อการจัดการเรียนการสอน					
(๓)	ด้านการบริหารจัดการ					
๒๗	เจ้าสำนักเรียนให้ความดูแล เอาใจใส่ และเอื้ออำนวยต่อ การจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดี					
๒๘	มอบความเป็นผู้นำให้กับครูผู้สอนในการจัดการเรียนการ สอนอย่างเต็มที่					
๒๙	ให้ความเป็นกันเองกับครูผู้สอนและผู้เรียน					
๓๐	มีความเป็นผู้นำที่ดี ต่อการเป็นเจ้าสำนักเรียนที่ดี และเป็น ที่ยอมรับของผู้เรียน					
๓๑	มอบทุนการศึกษา และมีการจัดจลองความสำเร็จของ พระภิกษุสามเณรตามความเหมาะสม					
๓๒	คอยช่วยเหลือและให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ และเป็น กันเองกับพระภิกษุสามเณรภายในสำนักเรียน					
๓๓	มีความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อม และความรู้ความสามารถ ของผู้เรียน					
๓๔	มีการกระตุ้นเตือนและสร้างแรงจูงใจในการเรียนพระ ปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี					
๓๕	มีระบบและระเบียบในการบริหารจัดการสำนักเรียนอย่าง ตรงไปตรงมา					

ข้อ	แนวความคิดด้านการจัดการเรียน	ระดับของความคิดเห็นที่ดี				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านการบริหารจัดการ (ต่อ)					
๓๖	มีความรู้ความสามารถ เป็นเปรียญโทขึ้นไป หรือเป็นผู้มีความสามารถจัดการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกได้เป็นอย่างดี					
๓๗	มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน					
๓๘	สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชา					
๓๙	มีความน่าเชื่อถือ และสามารถสร้างแรงศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ผู้ร่วมงานกิจกรรมต่าง ๆ					
๔๐	ปฏิบัติกับพระภิกษุสามเณรทุกรูปด้วยความเสมอภาคและเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เพื่อปรับปรุงแก้ไข อันจะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแผนกธรรมและแผนกบาลี					
๔๑	สร้างความคุ้นเคย และเห็นใจครูผู้สอนอย่างเข้าใจ					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ระบุ)

๑. ด้านอาคารและสถานที่พัก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ด้านครูผู้สอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓. ด้านการบริหารจัดการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ/ขอบใจทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

พระมหาบัณฑิต นิสาภัย ดร.

ผู้วิจัย

ที่ พิเศษ / ๒๕๕๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี กิโลเมตรที่ ๘
คงบังไฟ ถนนสมเด็จ ตำบลกระโสม
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
๓๔๐๐๐

๑๑ เมษายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขออนุมัติเป็นผู้นิเทศ

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชั้น ศรีสวัสดิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

๒. แบบฟอร์มผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ของแบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาบัณฑิต นิสาภัย เจ้าหน้าที่ธุรการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับอนุมัติให้ทำงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียน พระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี” ปีงบประมาณ ๒๕๕๒ จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยกำลังดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ทางมหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว จึงขอเชิญท่านเป็นผู้นิเทศตรวจสอบความเชื่อมั่นของการวิจัย จึงขออนุมัติขอคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

และดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสารกิจโกศล ดร.)

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี

ติดต่อประสานงาน

โทรศัพท์ : ๐๔๕ ๔๒๒ ๑๕๓

โทรสาร : ๐๔๕ ๔๒๒ ๑๕๓, ๐๔๕ ๔๒๒ ๑๖๓

มือถือ : ๐๘ ๔๔๑๑ ๑๖๒๒, ๐๘ ๑๕๒๕ ๕๕๑๖, อีเมล : sewee_wat@hotmail.com

ที่ พิเศษ / ๒๕๕๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี กิโลเมตรที่ ๘
ดงบังไฟ ถนนสมเด็จ ตำบลกระโสม
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
๓๔๐๐๐

๑๑ เมษายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ

เจริญพร รองศาสตราจารย์สมชาย ชินนาค

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

๒. แบบฟอร์มผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ของแบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาบัณฑิต นิสาภัย เจ้าหน้าที่ธุรการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับอนุมัติให้ทำงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี” ปีงบประมาณ ๒๕๕๒ จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยกำลังดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ทางมหาวิทยาลัยพิจารณาเห็น
ว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจค่าความเชื่อมั่น
ของการวิจัย จึงขออนุโมทนาขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

และดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสารกิจโกศล ดร.)

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตอุบลราชธานี

ติดต่อประสานงาน

โทรศัพท์ : ๐๔๕ ๔๒๒ ๑๕๓

โทรสาร : ๐๔๕ ๔๒๒ ๑๕๓, ๐๔๕ ๔๒๒ ๑๖๓

มือถือ : ๐๘ ๔๔๑๑ ๑๖๒๒, ๐๘ ๐๕๒๕ ๕๕๑๖, อีเมล : sewee_wat@hotmail.com

ที่ พิเศษ / ๒๕๕๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี กิโลเมตรที่ ๘
ดงบังไฟ ถนนสมเด็จ ตำบลกระโสม
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
๓๔๐๐๐

๑๑ เมษายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ

เจริญพร ดร.เรืองเดช เจริญศาสตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

๒. แบบฟอร์มผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ของแบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาบัณฑิต นิสาภัย เจ้าหน้าที่ธุรการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้รับอนุมัติให้ทำงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี” ปีงบประมาณ ๒๕๕๒ จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยกำลังดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ทางมหาวิทยาลัยพิจารณาเห็น
ว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจค่าความเชื่อมั่น
ของการวิจัย จึงขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

และดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสารกิจโกศล ดร.)

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตอุบลราชธานี

ติดต่อประสานงาน

โทรศัพท์ : ๐๔๕ ๔๒๒ ๑๕๓

โทรสาร : ๐๔๕ ๔๒๒ ๑๕๓, ๐๔๕ ๔๒๒ ๑๖๓

มือถือ : ๐๘ ๔๔๑๑ ๑๖๒๒, ๐๘ ๐๕๒๕ ๕๕๑๖, อีเมล : sewee_wat@hotmail.com

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

๑. พระครูสารกิจโกศล Ph.D. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมโหฬาราราม (พระอารามหลวง)
รองอธิการบดีวิทยาเขตอุบลราชธานี
๒. พระครูสมุห์เลวียน กตปุญโญ Ph.D. เจ้าอาวาสวัดเกาะแก้วคุณดี
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี
๓. พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล M.A. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดผาสุการาม/อาจารย์ประจำ
๔. พระมหาคำพันธ์ ปภากร M.B.A. อาจารย์ประจำ
๕. พระมหาจิตนเรศ วุฑฒิธมโม รป.ม. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดศรีประคู้/อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย
๖. พระมหาอำนาจ ทีปธมโม M.A. อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัย
๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บัญชา จำปารักษ์ อาจารย์ประจำ
๘. นายมนูญ พันนา ME.d. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี
๙. ว่าที่ร้อยตรีสังศักดิ์ บุญจำรูญ เนติ.ม. รักษาการหัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ (บริหารรัฐกิจ)
๑๐. นายบรรยวสดี ผางคำ M.A. รักษาการหัวหน้าสาขาหลักสูตรและการสอน

สรุปผลการประเมินแบบสอบถามจากผู้มีประสบการณ์
เรื่อง การศึกษาทัศนคติของพระภิกษุตามแนวต่อการเรียน พระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี
ในจังหวัดอุบลราชธานี
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ ๒๕๕๒

ข้อที่	รายละเอียด	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย (x)	ระดับการประเมิน
		คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓		
๑	คำชี้แจงชัดเจน	๔	๓	๔	๓.๖	ปานกลาง
๒	เนื้อหาถูกต้องครอบคลุมทุกด้าน	๕	๓	๔	๔.๐	มาก
๓	ภาษาที่ใช้ถูกต้อง ชัดเจน	๔	๔	๔	๔.๐	มาก
๔	คำถามเข้าใจง่ายในการตัดสินใจ	๔	๒	๔	๓.๓	ปานกลาง
๕	รูปแบบถูกต้อง	๔	๓	๕	๔.๐	มาก
	รวม	๔.๒	๓.๐	๔.๒	๓.๘	ปานกลาง

รับรองตามนี้

(พระมหาบัณฑิต นิสัย ดร.)

ผู้วิจัย

สรุปโครงการวิจัย

สัญญาเลขที่ ๐๕๐ / ๒๕๕๒

ชื่อโครงการ: การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติ

กรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

Title: A Study of Monks and Novices' Opinion toward the

Education of Dhamma and Pali in Ubonrathathani

หัวหน้าโครงการ: พระมหาบัณฑิต นิสากัย, ดร.

Rerearcher : Dr. Phramaha Bundit Nishapai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตอุบลราชธานี

โทรศัพท์ ๐๘ ๑๕๒๕ ๕๕๑๖ Email :sewee_wat@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญ

การจัดการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีในเขตจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบันนี้ ถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสอบผ่านเพียงอย่างเดียว ในขณะที่เดียวกัน การศึกษาต่อแผนกธรรมและบาลี ถือว่าเป็นขบวนการศึกษาขั้นต้น จึงเข้าใจว่า ยังไม่ถึงที่สุดของการ บวชเรียน จึงเรียนควบคู่ไปกับการศึกษาสายสามัญ เพราะส่วนหนึ่งมีความเข้าใจว่า การศึกษาภาษา บาลีเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่สามารถดำรงชีพหรือนำไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้ จึงทำให้ บทบาทในการจัดการเรียนการสอนทั้งสองแผนกค่อนข้างจะลำบาก ครูผู้สอนไม่มี รวมถึงปัจจัยที่เอื้อ อำนวยต่อการเรียนการสอนไม่พร้อม จึงทำให้ขาดแรงจูงใจในการเรียน เมื่อนักเรียนเกิดความ เบื่อหน่ายตำราเรียน ครูผู้สอน จึงหันไปเรียนปริยัติสามัญแทน เช่น เรียนระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก ในสาขาวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก เพราะเข้าใจว่า วิชาการหรือศาสตร์ทาง โลกย่อมเป็นหนทางในการประกอบอาชีพในอนาคตได้ เมื่อไม่มีผู้เรียนการจัดการเรียนการสอน ทั้ง สองแผนกเริ่มกระพือกระแท่น มาเรียนบ้าง ไม่มาเรียนบ้าง หลบไปเล่นเกมสล็อต นั้บ้าง ถึงแม้ จะมีการวางมาตรการในการบังคับใช้กับพระภิกษุสามเณรภายในวัด แต่ไม่สามารถระงับยับยั้งได้ ประเด็นสำคัญคือ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียน การสอน เกมสล็อต นั้จึงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป รวมไปถึงการเข้าไปทำลายระบบการจัด การศึกษาปริยัติธรรม เมื่อนับจำนวนสำนักเรียนในเขตจังหวัดอุบลราชธานีแล้วนั้น มีเพียงประมาณ ๔-๕ สำนักเท่านั้น ที่ยังคงรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นเฉพาะการศึกษาทางด้านพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลีเอาไว้อย่างเหนียวแน่น

ดังนั้น ถึงแม้จะมีการเรียนการสอนเข้มงวดมากเพียงใด ย่อมเป็นจุดบอดที่ทำให้พระภิกษุสามเณรหันหลังให้กับการศึกษาทางด้านพระปริยัติธรรม ถึงแม้จะมีสำนักเรียนที่มีความเข้มงวดในการสอน ถึงแม้จะวางเงินอัดฉีดสำหรับผู้ที่ได้จำนวนมากเพียงใดก็ตาม การดำเนินการยกระดับคุณภาพผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ไม่ว่าจะเป็นเงินเดือน หรือสวัสดิการต่างๆ แต่สิ่งสำคัญที่ผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม-บาลีกำลังประสบปัญหา คือ ทิศทางในการสอนไม่เป็นไปในแนวเดียวกันเพราะปัจจุบันแต่ละสำนักก็สอนไปตามแนวทางของตนเองผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าควรมีการจัดทำหลักสูตรการสอนให้เหมือนกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกันไม่ใช่สำนักไหนจะสอนอะไรก็ได้ให้แก่ผู้เรียนของตน ซึ่งเกรงว่าการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมจะไม่มีมาตรฐานรวมทั้งควรอบรมการเรียนการสอนให้แก่ครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมอย่างต่อเนื่องด้วยเมื่อเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนการสอนแล้ว ย่อมทำให้พระภิกษุสามเณรที่จะเข้ามาเป็นศาสนทายาทนับวันยิ่งลดลงโดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี จะต้องนำสามเณรจากต่างจังหวัดเข้ามาบวชเรียนแทนเพราะเด็กเข้าไปเรียนในโรงเรียนทั่วไปหมด นอกจากนี้ พระสงฆ์จะมีลดลง ดังนั้นทางวัดทั่วประเทศจะต้องเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคต

อย่างไรก็ดี แม้ว่า จะมีการจัดการสอนด้านปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี เข้มงวดอย่างไร ก็ไม่สามารถลดจำนวนพระภิกษุสามเณรที่เลือกตัดสินใจที่จะศึกษาต่อในโรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญลงได้ เพราะถ้าหากยังไม่มี การปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือทิศทางในการจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนได้ นับวันผู้เรียนจะยิ่งจะลดลงจนไม่มีผู้สืบทอดเจตนารมณ์หลักภาษาที่เป็นรากเหง้าที่ก่อให้เกิดศาสนา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษางานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี”

วัตถุประสงค์โครงการ

- ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมแผนกบาลี
- ๒) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมแผนกบาลี

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี สามารถสรุปผลได้ดังนี้

๕.๑.๑ ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าการศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่เป็นสามเณรมากกว่าพระภิกษุ คือ สามเณร จำนวน ๑๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓ มีอายุต่ำกว่า ๑๗-๒๗ ปี จำนวน ๑๔๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๗ รองลงมา คือ อายุระหว่าง ๒๘ – ๓๗ ปี จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๓ จำแนกตามพรรษา ระดับมากที่สุดคือ ต่ำกว่า ๕ พรรษา จำนวน ๑๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๒ รองลงมา ๕ - ๑๐ พรรษา จำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๐ จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลกมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มัธยมศึกษาจำนวน ๕๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๒ รองลงมา คือ ประถมศึกษา จำนวน ๔๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗ และที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปริญญาโท จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๓ จำแนกตาม การศึกษาทางธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดนักรธรรมตรี จำนวน ๗๕ คนคิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ รองลงมา คือ นักรธรรมโท จำนวน ๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓ และน้อยที่สุด คือ ป.ธ. ๓ และ ป.ธ. ๘ จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๓

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ๒.๑๑

ส่วนใหญ่ การศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการของสำนักเรียน รองลงมา ด้านอาคารและสถานที่พัก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านครูผู้สอน

๕.๑.๓ ผลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี

สามารถแยกเป็นมีรายละเอียด ดังนี้

๑. อยากให้โรงเรียนปริยัติธรรมทุกสำนักเรียนได้มีการสอนบาลี และอยากมีครูสอนบาลี ด้วย

๒. เสริมการเรียนการสอนนอกสถานที่ให้เต็มที่ มากกว่าเดิมยิ่งขึ้นไป

๓. อยากจะให้มียี่สื่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี โดยใช้โปรแกรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาบาลี เพื่อความเข้าใจในการท่องจำพระภิกษุ สามเณร ผู้เรียน

๔. การจัดการเรียนการสอนสำหรับครูคฤหัสถ์ ที่สอนตามโรงเรียนปริยัติธรรมควรปฏิบัติตนต่อพระภิกษุสามเณร เช่น ไม่ควรตีตัวเสมอท่าน และไม่ควรถูกปฏิบัติต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม

ออกมา ให้รู้จักเคารพต่อเพศ พระภิกษุ และสามเณร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ แห่งพระพุทธศาสนา
จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑) ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามมีต่อ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่เป็นสามเณรมากกว่าพระภิกษุ คือ สามเณร จำนวน ๑๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓ มีอายุต่ำกว่า ๑๗-๒๗ ปี จำนวน ๑๔๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๗ จำแนกตามพรรษาระดับมากที่สุดคือ ต่ำกว่า ๕ พรรษา จำนวน ๑๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๒ ระดับการศึกษาทางโลกมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มัธยมศึกษาจำนวน ๕๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๒ การศึกษาทางธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดนักธรรมตรี จำนวน ๗๕ คนคิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐

๒) ผลการวิเคราะห์ การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การศึกษาทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ๒.๑๑

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชา เช่น วิชาพระพุทธธรรม รายวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพระพุทธศาสนา และรัฐศาสตร์ในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- สามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาวิชาธรรม/บาลีมากยิ่งขึ้น ทำให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นผลดีและเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อีกทั้งเป็นการจูงใจดึงดูดผู้เข้ามาบวช เป็นการเพิ่มบุคลากรทางศาสนาให้มากขึ้นและพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา

- สามารถกระตุ้นการศึกษาพระปริยัติธรรม ให้มีความสมบูรณ์และน่าสนใจศึกษามากขึ้น ไม่มีช่องว่างทางความรู้ มีความเป็นเอกภาพ เป็นระบบเดียวกันที่เป็นมาตรฐานสากล เป็นการให้การศึกษาที่เหมาะสมแก่ศาสนทายาทที่ดี ได้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม มีองค์ความรู้ที่หลากหลาย มีความรู้ก้าวหน้าทันกับการศึกษาทางโลก เป็นการยกระดับการศึกษาของชาติ

- สามารถลดความซ้ำซ้อนของผู้เรียน และผู้สอน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และสะดวกในการจัดการศึกษา การบริหารหลักสูตร การบริหารบุคลากร และสถานที่ เป็น การลดภาระค่าใช้จ่าย แบ่งเบาภาระเจ้าสำนักเรียน และสนับสนุนให้ พระระดับบริหารต่าง ๆ ในแต่ละวัดได้ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการทางด้านศาสนศึกษามากขึ้น และ

- สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีทักษะและรูปแบบที่หลากหลาย มีความรู้ทั้ง ๓ ด้าน ควบคู่กัน สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ช่วยลดปัญหาและภาระของพระเถรใน การศึกษา ไม่เสียเวลาในการเรียนและการเดินทาง และการเรียนมีความเกี่ยวเนื่อง ต่อเนื่องกัน ทำให้ สามารถเรียนนักธรรม/บาลีได้ง่ายขึ้นและเข้าใจมากขึ้น
การประชาสัมพันธ์ มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ต www.mcuubon.com ส่วนการประชาสัมพันธ์ทางสิ่งพิมพ์อยู่ในระหว่างดำเนินการ

ประวัติผู้วิจัย

พระมหาบัณฑิต นิสภัย ดร.

PhramahaBundit Nisapai

-
- วุฒิการศึกษา**
- : ปริญญาตรี (พธ.บ.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๖
 - : ปริญญาโท (ศศ.ม.) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ๒๕๕๐
 - : กำลังศึกษาระดับปริญญาโท (พธ.ม.) ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตอุบลราชธานี ๕๕
 - : Ph.D. (Social Science)
- ผลงานด้านวิชาการ**
- : คณะจัดทำหนังสือคู่มือรายงานผลโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ๕๑
 - : หนังสือ “ใจสงบ กายสะอาด หุดาสว่าง” พิมพ์ครั้งที่ ๑ / ๒๕๕๒
 - : บทบรรยายธรรมระดับประเทศ ช่วงชั้นประถมต้น เรื่อง “พบพระ พบธรรม” ๒๕๕๒
 - : บทบรรยายธรรมระดับประเทศ ช่วงชั้นประถมต้น เรื่อง “พระรัตนตรัย” ๒๕๕๒
 - : บทกลอนประวัติโดยสังเขปของ “พระครูถาวรกิตติธรรม” วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จังหวัดอุบลราชธานี (ธ) ๒๕๕๒
 - : เอกสารประกอบการสอน วิชา ระบบราชการไทย ๒๕๕๓
 - : บทความทางวิชาการ เรื่อง “ลายแทงพระพุทธศาสนาหายาน กับความอลังการในประเทศไต้หวัน” ๒๕๕๓
 - : บทความทางวิชาการ เรื่อง “แนวคิดทางพระพุทธศาสนา กับการอนุรักษ์ป่าไม้” ๒๕๕๓
 - : บทความทางวิชาการ เรื่อง “เบิ่งพี่น้องลาว ส่องลูกหลานไท”

(๒ วัน) ศูนย์ดินแดนน้ำตกคอนพะเพ็งที่สวยงามอันดับสองของโลก) ๒๕๕๓

: บทกลอนพรรณนาสวนพฤษศาสตร์ทวีชล โครงการสัมมนาทางวิชาการ
เชียงใหม่ ๒๕๕๓

: บทบรรยายธรรมระดับประเทศ ช่วงชั้นประถมต้น เรื่อง
“คิดดี พูดดี ทำดี” ๒๕๕๓

: คณะจัดทำหนังสือ “มหาเวสสันดรชาดกภาคอีสาน” ฉบับจังหวัด
อุบลราชธานี ๒๕๕๔

: คณะทำงานเอกสารประกอบการประชุมสัมมนาวิชาการ
ตามโครงการศึกษาดูงานพระพุทธศาสนาในประเทศเพื่อนบ้าน
(ไทย-ลาว) ๒๕๕๔

: บทความทางวิชาการ เรื่อง “กระบวนการเรียนรู้เท่าทันสังคมในโลกยุค
ใหม่” (Learning Process on Awakening Society in the Modern World)
๒๕๕๔

: บทความทางวิชาการเรื่อง “ยุทธวิธีสร้างความปรองดองเชิงพุทธ”
(Strategy for Social Rapport through Buddhism Approach) ๒๕๕๔

: คณะทำงานหนังสือ “พระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง” ๒๕๕๔

: เอกสารประกอบการสอนวิชา “รัฐศาสตร์ในวรรณกรรม
ทางพระพุทธศาสนา” ๒๕๕๕

: จัดทำคู่มือทำวัตรสวดมนต์ (ฉบับพุทธชนันต์ ๒,๖๐๐ ปี) เพื่อน้อมถวาย
เป็นพุทธบูชา ๒๕๕๕

: กำลังตีพิมพ์หนังสือ เรื่อง “คมความคิด” ปรัชญาชีวิตแนวใหม่ ฉบับ
ภาษาไทย-อังกฤษ ภาค ๑/๒๕๕๕

: บทความทางวิชาการเรื่อง “มติการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับความ
เปลี่ยนแปลง ผู้สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
(เฉพาะกรณี : ไทย มาเลเซีย ลาว กัมพูชา พม่า)” พ.ศ. ๒๕๕๕

: บทความทางวิชาการเรื่อง “การศึกษาแนวความคิดสร้างสรรค์สังคมตาม
หลักอริยสัจ ๔” พ.ศ. ๒๕๕๕

งานวิจัย

: การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรต่อการเรียนพระปริยัติ
ธรรมแผนกธรรม - บาติ ในจังหวัดอุบลราชธานี ปีงบประมาณ ๒๕๕๒

- ประวัติการทำงาน** : เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม - บาลี ๒๕๔๑-๒๕๕๐
 : เป็นครูสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๒๕๔๒-๒๕๕๒
 : เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี ๒๕๔๘ – ๒๕๕๑
 : เป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ ๒๕๕๐-ปัจจุบัน
 : เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี ๒๕๕๐-๒๕๕๓
 : อาจารย์พิเศษ คณะรัฐศาสตร์ สาขาการปกครอง ๒๕๕๓ – ปัจจุบัน
 : นักวิชาการศึกษา ๒๕๕๕-ปัจจุบัน
- การศึกษาฐาน** ภายในประเทศ
 : ศึกษาฐานการศึกษากิจการเรียนการสอน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ๒๕๔๕
 : ศึกษาฐานการศึกษากิจการเรียนการสอน คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี ๒๕๔๕
- ต่างประเทศ
 : ศึกษาฐานพระพุทธศาสนาในประเทศเพื่อนบ้าน ณ ประเทศไต้หวัน ๒๕๕๓
 : ศึกษาฐานพระพุทธศาสนาในประเทศเพื่อนบ้าน ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ๒๕๕๓
 : ศึกษาฐานพระพุทธศาสนาในประเทศเพื่อนบ้าน ณ ประเทศเวียดนาม ๒๕๕๔
 : ศึกษาฐานพระพุทธศาสนาในประเทศเพื่อนบ้าน ณ ประเทศกัมพูชา ๒๕๕๔
 : ศึกษาฐานพระพุทธศาสนาในประเทศเพื่อนบ้าน ณ ประเทศอินเดีย ๒๕๕๕
- ที่อยู่ปัจจุบัน** : ๑๘๓ วัดมหาวนาราม (พระอารามหลวง) ถนนหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
- อีเมลล์** : sewee_wat@hotmail.com / P.sewerawata1239@hotmail.com
- โทรศัพท์/มือถือ** : ๐๘-๔๔๑๑-๑๖๒๒, ๐๘-๑๕๒๕-๕๕๑๖

คติพจน์ : มีดวงจิตไว้ใคร่ครวญนี้กตริกตรอง
มันสมองคอยช่วยเหลือแลแก้ไข
ชีวิตนี้สู้เหนื่อยล้า กล้าฝ่าไป
กำลังใจเอาชนะสร้างความดี